

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Krista Pippola & Sari Sivula

Sijaishuollossa asuvien nuorten osallistaminen ryhmätoiminnan avulla

Toiminnallisen ryhmän toteuttaminen yhdelle Seinäjoen alueella
sijaitsevalle lastensuojelulaitokselle

Opinnäytetyö
Syksy 2022
Sosionomi (AMK)

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Tutkinto-ohjelma: Sosionomi (AMK)

Tekijät: Krista Pippola ja Sari Sivula

Työn nimi: Sijaishuollossa asuvien nuorten osallistaminen ryhmätoiminnan avulla: Toiminnallisen ryhmän toteuttaminen yhdelle Seinäjoen alueella sijaitsevalle lastensuojelulaitokselle

Ohjaaja: Aino Alaverdyan

Vuosi: 2022

Sivumäärä: 75

Liitteiden lukumäärä: 5

Tämän toiminnallisen opinnäytetyön tarkoituksena oli suunnitella ja toteuttaa erään Seinäjoen alueella sijaitsevan lastensuojelulaitoksen nuorille toiminnallista ryhmätoimintaa.

Tarkoituksena oli lisäksi hyödyntää osin Seinäjoen ammattikorkeakoulun tiloista löytyvää hyvinvointiteknologiaa. Toiminnan tavoitteena oli tutkia ryhmätoiminnan vaikutuksia sijaishuollon nuorten väliseen vuorovaikutukseen ja yhteiseen tekemiseen vapaa-ajalla sekä selvittää, voidaanko toiminnalla tukea nuoren osallisuuden kokemusta ja minäpystyvyyttä.

Teoriaosuudessa käsitellään muun muassa osallisuutta, osallistamista, sijaishuollon lasten ja nuorten osallisuutta, minäpystyvyyttä, ryhmätoiminnan suunnittelua ja tavoitteita sekä ryhmätoiminnan vaiheittaista kehitystä. Aineisto kerättiin nuorten alku- ja loppukyselyillä, ryhmäkertojen Kahooteilla, yhteistyötahon ohjaajien loppu- ja täydennyskyselyllä sekä havainnoimalla. Aineisto analysoitiin sisällönanalyysillä teemoitellen avoimet kysymykset. Suljetut kysymykset ja skaaloihin perustuvat kysymykset kirjoitettiin auki.

Tutkimuksen tuloksista kävi ilmi, että nuoret pitivät enemmän perinteisistä leikeistä ja tekemisestä kuin hyvinvointiteknologiaa hyödyntävästä toiminnasta. Tulokset osoittivat, että sijaishuollon nuorten yhteinen tekeminen vapaa-ajalla ei ollut lisääntynyt tutkimuksen aikana. Nuorten osallisuuden ja minäpystyvyyden kokemusta oli haasteellista analysoida nuorten suppeiden vastausten vuoksi. Ohjaajien havaintojen ja yhteistyötahon ohjaajien kyselyn tulosten perusteella voidaan kuitenkin päätellä, että ryhmätoiminnalla on joissain määrin mahdollista tukea sijaishuollon nuorten osallisuuden kokemusta ja minäpystyvyyttä. Ryhmätoiminnan avulla osallisuuden kokemusta oli mahdollista tukea esimerkiksi antamalla nuorille vaikutusmahdollisuuksia sekä mahdollistaa tunne ryhmään kuulumisesta. Ryhmässä nuoret saivat sijaiskokemuksia sekä ylittivät itsensä osallistumalla haastaviksikin koettuihin aktiviteetteihin. Itsensä ylittäminen ja onnistumisen kokemukset tukivat nuorten minäpystyvyyssuomuksia.

¹ Asiasanat: osallisuus, osallistaminen, minäpystyvyys, hyvinvointiteknologia, ryhmätoiminta

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Degree programme: Social Services

Authors: Krista Pippola and Sari Sivula

Title of thesis: Involving young people living in foster care in group activities: Implementation of a functional group for one child welfare institution located in Seinäjoki

Supervisor: Aino Alaverdyan

Year: 2022

Number of pages: 75

Number of appendices: 5

The purpose of this thesis was to plan and implement functional group activities for young people at one of the children's welfare institutions located in Seinäjoki. The purpose was also to utilize the wellness technology found in Seinäjoki university of applied sciences facilities. The aim of the activity was to examine the effects of group activities on the interaction between young people and common activities during free time in a group of young people in foster care, and study if the activity supports young people's perceived participation and self-efficacy.

In theoretical background participation, inclusion, participation of children and young people in foster care, self-efficacy, planning and goals of group activity and the stages of group development were introduced. The material was collected using initial and final surveys for young people, Kahoot games and surveys in group activity sessions, final- and replenishment surveys for the instructors at the children's welfare institution in question and observations. The material was analyzed with content analysis by categorizing the open questions. Closed questions and questions based on scales were sorted thematically.

The study emerged that young people liked traditional games and activities more than activities utilizing welfare technology. The results showed that the foster care's young people common activities during free time did not increase during the study. Participation and self-efficacy experiences by young people were challenging to analyze due to the narrow answers of the young people. However, based on the observations of the counselors and the results of the survey of co-operative counselors, it can be concluded that group activities have somewhat the potential to support the foster care's young people's experiences of participation and self-efficacy. Group activities made it possible to support the experience of participation, for example by giving young people opportunities to influence and enable the feeling of belonging to a group. In the group, young people gained vicarious experiences and surpassed themselves by participating in activities that were perceived as challenging. Self-exceeding and success experiences supported young people's self-efficacy beliefs.

¹ Keywords: participation, inclusion, self-efficacy, welfare technology, group activity

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä	2
Thesis abstract	3
SISÄLTÖ	4
Kuva-, kuvio- ja taulukkuuettelo	6
1 JOHDANTO	7
2 TUTKIMUKSEN LÄHTÖKOHDAT	8
2.1 Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoite	8
2.2 Aikaisemmat tutkimukset.....	10
3 SIJAISHUOLLON NUORTEN OSALLISUUDEN EDISTÄMINEN	13
3.1 Lastensuojelun sijaishuolto	13
3.2 Osallisuus ja osallistaminen	15
3.3 Sijaishuollon lasten ja nuorten osallisuus	17
4 MINÄPYSTYVYYDEN TUKEMINEN RYHMÄTOIMINNASSA	20
4.1 Minäpystyvyys	20
4.2 Ryhmätoiminnan suunnittelu ja tavoitteet.....	22
4.3 Ryhmän vaiheittainen kehitys.....	23
5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	26
5.1 Toiminnallinen opinnäytetyö	26
5.2 Kysely ja havainnointi tiedonkeruumenetelminä.....	27
5.3 Ryhmätoimintakertojen ja tiedonkeruun suunnittelu ja analysointi	29
5.4 Eettisyys ja luotettavuus tutkimuksessa	31
6 TOIMINNALLISEN RYHMÄTOIMINNAN ESITTELY	34
6.1 Ensimmäinen ryhmätoimintakerta: tutustuminen ja ryhmäytyminen.....	34
6.1.1 Toiminta	35
6.1.2 Ensimmäisen ryhmätoimintakerran Kahoot	36
6.2 Toinen ryhmätoimintakerta: luottamuksen rakentaminen	37
6.2.1 Toiminta	37
6.2.2 Toisen ryhmätoimintakerran Kahoot	39
6.3 Kolmas ryhmätoimintakerta: itsetuntemus ja rauhoittuminen	39

6.3.1	Toiminta	40
6.3.2	Kolmannen ryhmätoimintakerran Kahoot	41
6.4	Neljäs ryhmätoimintakerta: osallistuminen ja osallisuus	42
6.4.1	Toiminta	42
6.4.2	Neljännän ryhmätoimintakerran Kahoot	43
6.5	Viides ryhmätoimintakerta: minäpystyvyyden tukeminen	44
6.5.1	Toiminta	44
6.5.2	Viidennen ryhmätoimintakerran Kahoot	46
7	KOKEMUKSIA RYHMÄTOIMINNASTA	47
7.1	Nuorten alku- ja loppukyselyiden tulokset	47
7.1.1	Osallisuuden ja minäpystyvyyden kysymysten tulokset	48
7.1.2	Ryhmätoimintakertojen vaikutukset	50
7.2	Kahoot-palautekyselyn tulokset	51
7.3	Yhteistyötahon ohjaajien loppukyselyn tulokset	54
7.4	Ryhmätoimintakertojen ohjaajien havainnot	58
8	JOHTOPÄÄTÖKSET	61
8.1	Miten ryhmätoiminta on vaikuttanut sijaishuollon nuorten väliseen vuorovaikutukseen ja yhteiseen tekemiseen vapaa-ajalla	61
8.2	Millainen vaikutus ryhmätoiminnalla on ollut sijaishuollon nuorten osallisuuden kokemukseen	62
8.3	Millainen vaikutus ryhmätoiminnalla on ollut sijaishuollon nuorten minäpystyvyyteen	64
9	POHDINTA	66
	LÄHTEET	69
	LIITTEET	75

Kuva-, kuvio- ja taulukkoluetelo

Kuvio 1. Kodin ulkopuolelle sijoitettuna olleet lapset sekä heistä huostassa ja kiireellisesti sijoitettuna olleet lapset vuosina 1991–2021.	15
Kuvio 2. Osallisuuden eri tyypit.	16
Kuvio 3. Minäpystyvyyden neljä pääasiallista tietolähdettä.	21
Kuvio 4. Ryhmätoimintakertojen teemat.	34
Kuvio 5. Ensimmäisen ryhmätoimintakerran Kahoot.	37
Kuvio 6. Toisen ryhmätoimintakerran Kahoot.	39
Kuvio 7. Kolmannen ryhmätoimintakerran Kahoot.	41
Kuvio 8. Neljännen ryhmätoimintakerran Kahoot.	44
Kuvio 9. Viidennen ryhmätoimintakerran Kahoot.	46

1 JOHDANTO

Syrjäytyminen on suuri riski huono-osaisuuteen ajautumiselle. Nykypäivänä tiedetään huono-osaisuuden ylisukupolvistuneen, joten varhainen puuttuminen syrjäytymisen ehkäisemiseen vaikuttaa myös huono-osaisuuden riskin vähentymiseen. Sijoitettujen lasten taustalla on jo usein monia riskitekijöitä, jotka altistavat huono-osaisuuteen. Reivinen ja Vähäkylä (2013) pohtivat ja tutkivat lasten ja nuorten hyvinvointia ja syrjäytymistä teoksessaan *Ketä kiinnostaa: Lasten ja nuorten hyvinvointi ja syrjäytyminen*. Heidän mukaansa lapset ja nuoret oppivat ainoastaan yhteydessä toisiin. Tämä tukee ajatusta siitä, että lasten ja nuorten yhteistä tekemistä myös sijaishuollossa tulisi lisätä erinäisiä keinoja hyödyntäen. Tässä tapauksessa pyrimme tutkimuksemme kautta selvittämään, miten toiminnallinen ryhmätoiminta toimii keinona yhteisen tekemisen lisäämiseen lastensuojelun sijaishuollossa.

Lasten ja nuorten osallisuuden edistäminen on lakisääteinen velvoite. Lapsen oikeuksien sopimusta voidaan pitää lasten ja nuorten osallisuuden edistämisen kulmakivenä (Helminen, 2019, s. 46). Sopimuksen lisäksi useat eri lait velvoittavat lapsen osallisuuden tukemiseen. Helmisen (s. 46–47) mukaan osallisuus on kuulumista yhteiskuntaan, yhteisöön ja ryhmiin, mutta myös kuulluksi tulemistä, yhdessä tekemistä sekä luottamuksen ja kokemuksen jakamista ryhmän tai yhteisön kesken.

Bandura (1997, s. 179) on todennut alhaisten minäpystyvyyssuskomusten sosiaalisissa suhteissa olevan riskitekijä esimerkiksi masennukseen sairastumiselle. Minäpystyvyyden tunnetta voidaan tukea muun muassa ohjatun ryhmätoiminnan kautta, ja kuten Bandura (s. 86–87) on todennut, vertaisten kanssa saadut sijaiskokemukset vaikuttavat minäpystyvyyden tunteeseen. Hänen (s. 178) mukaansa vahvat minäpystyvyyssuskomukset toimivat nuorelle suojaavana tekijänä haastavissakin elinolosuhteissa.

Tutkimuksen tarkoituksena on tukea sijaishuollon nuorten osallisuutta ja minäpystyvyyttä. Opinnäytetyömme tavoitteena on tutkia, millaisia vaikutuksia osallistavalla ryhmätoiminnalla on sijaishuollon nuorten minäpystyvyyteen, osallisuuden kokemukseen sekä nuorten väliseen vuorovaikutukseen ja yhteiseen vapaa-ajan viettoon. Suunnittelemme ja toteutamme nuorille moninaista ryhmätoimintaa moniammatillisesta näkökulmasta. Lisäksi toiveenamme on, että yhteistyötahomme saa ryhmätoimintakertojen kautta ideoita nuorten osallisuuden ja minäpystyvyyden tukemiseen.

2 TUTKIMUKSEN LÄHTÖKOHDAT

Opinnäytetyö on toteutettu yhteistyössä erään Seinäjoen alueella sijaitsevan lastensuojelulaitoksen kanssa. Opinnäytetyön yhteistyötahon löysimme Seinäjoen ammattikorkeakoulun Living Lab -toiminnan kautta. Yhteistyötaho on toivonut, että Seinäjoen ammattikorkeakoulun sosionomi- ja fysioterapeuttiopiskelijat suunnittelevat ja toteuttavat heille sijoitetuille lapsille ja nuorille ryhmätoimintaa moniammatillisessa yhteistyössä. Yhteistyötahon toiveena on, että ryhmätoiminnassa hyödynnetään osin Seinäjoen ammattikorkeakoulun tiloissa sijaitsevan älykotiluokan hyvinvointiteknologiaa.

Opiskeluaikana karttunut työkokemus lastensuojelun kentältä vahvasti haluamme toteuttaa opinnäytetyömme lastensuojeluun liittyen. Toiminnallisen opinnäytetyön toteuttaminen ryhmätoimintaa hyödyntäen oli meille luontainen valinta aikaisemman lasten ja nuorten vapaa-ajan kerhojen ohjaamisesta saatujen positiivisten kokemusten vuoksi. Työkokemuksemme ja vapaa-ajan ryhmätoiminnan ohjaaminen antoivat meille varmuuden lähteä suunnittelemaan sekä toteuttamaan osallistavaa ryhmätoimintaa sijaishuollon nuorille. Sosiaali- ja terveystieteiden alalla moniammatillisen työskentelyn merkitys on viime vuosina korostunut entisestään. Yhteistyötahon ja koulun tarjotessa mahdollisuutta lähteä mukaan moniammatillisen opinnäytetyön toteutukseen, näimme tämän mahdollisuutena oman ammatillisen kasvumme kannalta.

Tässä luvussa käsittelemme vielä tarkemmin opinnäytetyömme tarkoitusta ja tavoitteita. Lisäksi esittelemme kolme tutkimuskysymystämme, joiden kautta olemme lähteneet suunnittelemaan ja rakentamaan ryhmätoimintakertojen runkoa. Lopuksi vielä esittelemme löytämiämme aikaisempia tutkimuksia aiheeseemme liittyen, jotka auttoivat rajaamaan työtämme.

2.1 Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoite

Opinnäytetyön tarkoituksena on tukea sijaishuollossa asuvien nuorten osallisuutta ja minäpystyvyyttä sekä tätä kautta ehkäistä sijaishuollon nuorten syrjäytymistä. Osallisuuden edistäminen on osa Suomen hallituksen sekä Euroopan unionin tavoitteita ja sen edistämiseksi pyritään vähentämään eriarvoisuutta (Terveystieteiden ja hyvinvoinnin tutkimuskeskus (THL), 2019). Osallisuutta pidetään terveyttä edistävänä tekijänä ja sen katsotaan olevan niin terveyden kuin tasa-arvonkin edellytys (mt).

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL, 2022c) mukaan, osallisuuden kokemuksella on suuri vaikutus nuorten hyvinvointiin. Sosiaali- ja terveysministeriön (STM, i.a.-a) mukaan muutosvaiheet elämässä aiheuttavat riskin syrjäytymiselle. Syrjäytymisen riskit ovat suuremmat lapsilla ja nuorilla, joiden kasvu- ja elinympäristössä esiintyy useita huono-osaisuuden tunnusmerkkejä. THL (2022c) tähdentää, että ylisukupolvinen huono-osaisuus ei kosketa vain yksittäisiä perheitä, vaan puhutaan laajasta sosiaalisesta ongelmasta. Tilastot kertovat, että noin 3–10 prosentilla nuorista on taustalla useita syrjäytymisen riskitekijöitä. Esimerkiksi nuoren perhetaustan, kehitysympäristöjen, toimintamahdollisuuksien ja osallisuuden kokemuksen on todettu olevan yhteydessä syrjäytymiseen.

Meriluodon ja Marila-Penttisen (2015, s. 9) mukaan osallisuus ja osallistuminen on eräänlainen kehä, jossa kumpikin ilmiö tukee toisiaan. Osallistumisen edellytyksenä pidetään tunnetta osallisuudesta, joukkoon kuulumisesta ja omien mielipiteiden arvokkuudesta. Toisaalta taas osallistuminen lisää osallisuuden kokemusta, sillä osallistuessaan ihminen näkee ajatus- ja tekojensa vaikutuksia sekä pääsee kiinnittymään paremmin yhteisöönsä. Merkittävänä osallisuuden tukemisessa pidetään mahdollisuuksien luomista ja tarjoamista.

Tutkimuksissa on havaittu, että ryhmätoiminnalla voidaan vaikuttaa positiivisesti minäpystyvyyden uskomuksiin. Pro gradu –tutkielmassaan Jaakkola (2018, s. 55) on todennut nuorten kokevan henkilökohtaisten onnistumisien lisäksi onnistumisia ryhmänä. Nuotta-valmennusleirillä nuoret toimivat yhdessä suorittaen erilaisia tehtäviä ryhmänä, joka mahdollisti heille tilaisuuden tarkkailla muiden kokemuksia sekä opastaa ja kannustaa toisiaan. Tämä mahdollisti heille onnistumisen kokemuksia ryhmänä.

Bandura (1977, s. 81) uskoo sijaiskokemusten olevan vaikuttava tekijä moniin odotuksiin nähden. Myöhemmässä teoksessaan Bandura (1997, s. 86–87) on tarkentanut sijaiskokemusten olevan kaikista vaikuttavimpia silloin, kun sijaistoimija on mahdollisimman samaistuttava. Hänen (s. 173) mukaansa yhdistävät tekijät, kuten ikä ja kokemukset tarjoavat hyödyllisimmät vertailukohdat minäpystyvyyden arvioinnissa ja todentamisessa. Ohjatussa ryhmätoiminnassa vertaisuus toteutuu usein osallistujien valikoiduttua ryhmään jonkin tietyn tekijän yhdistämänä, joka mahdollistaa sijaiskokemusten toteutumisen vertaisuuden kautta.

Tutkimuksen tavoitteena on suunnitella ja toteuttaa erään Seinäjoen alueella sijaitsevan lastensuojelulaitoksen nuorille toiminnallista ryhmätoimintaa ja näin mahdollistaa heidän osallistumisensa. Lähtökohtana ryhmätoiminnan suunnittelulle oli myös se, että ryhmätoiminnassa

hyödynnetään Seinäjoen ammattikorkeakoulun Seihow-labin tiloista löytyvää hyvinvointitekniologiaa. Työskentely on toteutettu tiiviissä yhteistyössä tilaajatahon kanssa Living lab -periaatteita noudattaen. Työskentely tapahtui moniammatillisesti kahden fysioterapeuttiopiskelijan Miska Palomäen ja Jonatan Tynkkysen kanssa. Suunnittelimme ja toteutimme ryhmätöimintakerrat yhdessä, mutta kumpikin opinnäytetyöpari tuottaa omat tutkimuksensa.

Opinnäytetyöllämme on kolme tutkimuskysymystä:

1. Miten ryhmätöiminta on vaikuttanut sijaishuollon nuorten väliseen vuorovaikutukseen ja yhteiseen tekemiseen vapaa-ajalla?
2. Millainen vaikutus ryhmätöiminnalla on ollut sijaishuollon nuorten osallisuuden kokemukseen?
3. Millainen vaikutus ryhmätöiminnalla on ollut sijaishuollon nuorten minäpystyvyyteen?

2.2 Aikaisemmat tutkimukset

Aikaisempia tutkimuksia nuorille suunnitellusta ja järjestetystä ryhmätöiminnasta on tehty laajasti. Useissa tutkimuksissa käsitellään esimerkiksi ryhmätöiminnan vaikutusta nuorten osallisuuden ja hyvinvointiin. Tutkimustietoa ryhmätöiminnan vaikutuksista alle 18-vuotiaiden minäpystyvyyteen on heikosti löydettävissä. Kuitenkin ryhmätöiminnan vaikutuksesta minäpystyvyyteen muilla ikäryhmillä on tutkittu laajemmin. Tässä luvussa esittelemme muutamia löytämiämme tutkimuksia, jotka käsittelevät paljolti samankaltaisia teemoja kuin meidän tutkimuksessamme tullaan käsittelemään.

Satakunnan ammattikorkeakoulussa Honkaniemi ja Salonen (2021) ovat toteuttaneet toiminnallisen opinnäytetyön *Nuorten osallistaminen syrjäytymisen ehkäisemiseksi ryhmätöiminnan keinoin*. Tutkimuksen tavoitteena oli tarjota yläkouluikäisille nuorille mielekästä toimintaa ja tekemistä osallisuuden edistämiseksi ja syrjäytymisen ehkäisemiseksi. Järjestettyjä ryhmäkertoja oli yhteensä viisi, joiden sisältöön nuoret saivat itse vaikuttaa. Tutkimuksen tuloksista selvisi, että nuoret kaipaavat yhteistä vapaa-ajan tekemistä muiden kanssa. Lisäksi nuoret kokivat, että he olivat onnistuneet ryhmän jäseninä.

Lehtonen (2021, s. 2) on tehnyt pro gradu -tutkielman mahdollisuudesta tukea nuorten osallisuutta ja hyvinvointia vapaa-ajan ryhmätoiminnalla. Tutkimus toteutettiin Nuorten Akatemian Mahis-hankkeen vuoden 2017–2020 loppuraporttien pohjalta. Mahis-hankkeen vapaa-ajan ryhmätoiminta on suunniteltu haavoittuvassa elämäntilanteessa olevien nuorten innostusta ja osallisuutta edistäväksi (Kallio-Kokko, i.a.). Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, miten Nuorten Akatemian Mahis-hankkeen ryhmätoiminta on vaikuttanut nuorten elämään. Lehtosen (s. 58) suorittamassa tutkimuksessa todettiin ryhmätoiminnan vaikuttavan nuorten osallisuuteen usealla eri ulottuvuudella.

Jaakkolan (2018) pro gradu -tutkielma *”Mä sittenkin pystyn tähän”*: nuorten aikuisten kokemuksia Nuotta-valmennusleiristä ja toiminnallisen ryhmätoiminnan minäpystyvyysteoreettista tarkastelua, käsittelee nuorille aikuisille suunnatun ryhmätoiminnan vaikutuksia minäpystyvyyksikäsitykseen ja minäpystyvyyteen vaikuttaviin tekijöihin. Tutkimuksen tavoitteena oli lisätä ymmärrystä siitä, mikä merkitys toiminnalliseen ja elämykselliseen ryhmätoimintaan osallistumisella oli nuorille aikuisille. Toisena tavoitteenaan Jaakkola halusi selvittää, onko elämyksellisen toiminnallisuuden ja ryhmätoiminnan kautta mahdollisuutta vaikuttaa nuorten aikuisten minäpystyvyyksikäsitykseen. Tutkimuksen tulokset osoittivat, että erityisesti uudet kokemukset, yhdessä tekeminen, ryhmään kuuluminen ja ryhmän turvallisuus nousivat tuloksista selkeästi esille. Analyysi osoitti valmennusleirin mahdollistaneen osallisuuden, vertaisuuden sekä voimaannuttavien kokemusten tunteita. Nuorten aikuisten minäpystyvyyksikäsitykseen leiri oli vaikuttanut myönteisesti, ja lisäksi tutkimustulokset osoittivat valmennusleirin sisältäneen minäpystyvyyttä vahvistavia tekijöitä.

Herva ja Laitinen (2018) ovat tutkineet opinnäytetyössään *”Oispa mulla kaveri!”*: Ryhmätoiminnan merkityksiä nuorten kokemaan yksinäisyyteen ryhmätoiminnan vaikutuksia yksinäisyyden kokemukseen. Tutkimuksen tavoitteena oli saada tietoa siitä, väheneekö yksinäisyyden kokemukset ryhmätoiminnan keinoin. Lisäksi Herva ja Laitinen halusivat selvittää, miten nuoret kokivat ryhmätoiminnan vaikuttaneen heidän minäkuvaansa, kaveri- ja vuorovaikutustaitoihin sekä omien vahvuuksien tunnistamiseen. Tutkimuksella pystyttiin selkeästi toteennäyttämään ryhmätoiminnan parantaneen nuorten itseluottamusta ja minäkuva. Nuoret kertoivat ryhmäkertojen vahvistaneen heidän rohkeuttaan ja sosiaalisia vuorovaikutustaitoja. Nuoret kokivat esimerkiksi kontaktin ottamisen uusiin ihmisiin helpottuneen.

Toiminnallinen opinnäytetyömme eroaa edellä mainituista tutkimuksista muun muassa siten, että tutkittava kohde on tutkimuksessamme rajattu tarkemmin lastensuojelulaitoksessa asuviin nuoriin. Tutkimus on myös toteutettu moniammatillisessa yhteistyössä, jonka tuloksena syntyy kaksi erillistä opinnäytetyötä. Edellä mainituissa tutkimuksissa on pystytty toteennäyttämään, että ryhmätoiminnan avulla voidaan tukea nuorten osallisuutta ja minäpystyvyyttä. Lisäksi Honkaniemen ja Salosen (2021) tutkimuksessa selvisi, että nuoret kaipaavat ryhmämuotoista vapaa-ajan tekemistä.

3 SIJAISHUOLLON NUORTEN OSALLISUUDEN EDISTÄMINEN

Toivonen (2017, s. 119) pitää lapsen osallisuuden toteutumiseksi lähtökohtana mahdollisuutta osallistua itseään koskevaan päätöksentekoon. Hänen mukaansa osallistuminen toteutuu konkreettisenä mahdollisuutena päästä vaikuttamaan omaa elämäänsä koskeviin asioihin, kun taas osallisuudessa kyse on laajasta yksilön tunnepohjaisesta kokemuksesta olla osallisena päätöksenteossa. Tässä luvussa käsittelemme aluksi lastensuojelun sijaishuollon moninaisuutta. Tämän jälkeen paneudumme osallisuuden ja osallistamisen käsitteisiin. Lopuksi avaamme vielä tarkennetusti sijaishuollon lasten ja nuorten osallisuutta.

3.1 Lastensuojelun sijaishuolto

Lastensuojelun sijaishuollolla tarkoitetaan tilannetta, jossa lapsi huostaanotetaan, sijoitetaan kiireellisesti tai lastensuojelulain 83 §:ssä tarkoitetun väliaikaisen määräyksen mukaisesti sijoitetaan kodin ulkopuolelle hoidon ja kasvatuksen järjestämiseksi (Terveys- ja hyvinvoinnin laitos (THL), i.a.-a). Sosiaalitoimen johtava viranhaltija tai hänen nimeämänsä sosiaalityöntekijä päättää lapsen sijoittamisesta, mutta vastuu sijoituksen valmistelusta ja sijaishuoltopaikan valinnasta on lapsen asioista vastaavalla sosiaalityöntekijällä. Sijaishuoltopaikan valinta on tehtävä niin, että se vastaa parhaiten juuri kyseisen lapsen tarpeisiin (THL, i.a.-b). Lisäksi sijaishuoltopaikkaa valittaessa tulee varmistaa se, että lapsella on mahdollisuus ylläpitää suhteitaan hänelle tärkeisiin ihmisiin (Lastensuojelulaki 417/2007, 10 luku 54 §). Mahdollisia sijoituspaikkoja ovat perhehoito, ammatillinen perhekoti, lastensuojelulaitos tai muu lapsen tarpeen mukainen hoito esimerkiksi lähiverkostossijoitus sukulaisen tai muun läheisen luo. (THL, i.a.-c)

Lastensuojelua määrittää vuonna 2017 säädetty lastensuojelulaki.

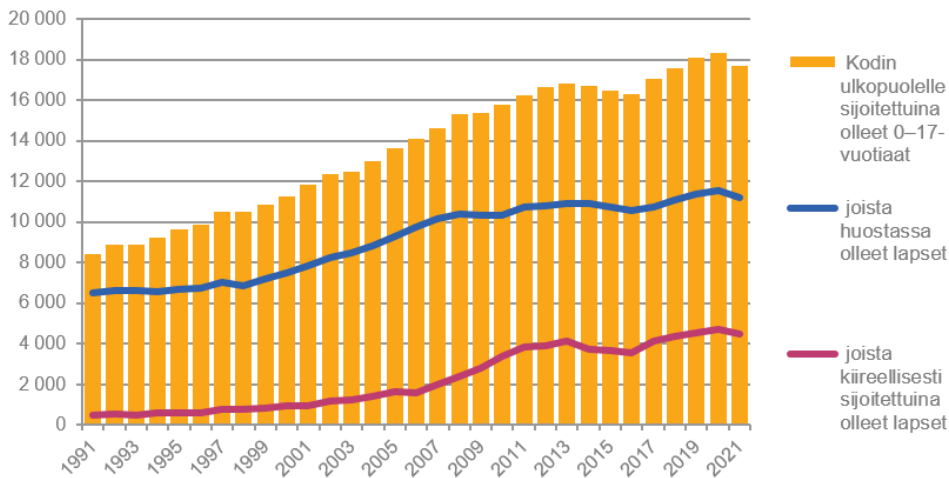
Lain tarkoituksena on turvata lapsen oikeus turvalliseen kasvu-ympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen sekä erityiseen suojeluun. (Lastensuojelulaki 417/2007, 1 luku 1 §)

Lastensuojelulain ohella Suomen oma perustuslaki turvaa lapsen oikeuksia, ja lisäksi Suomi on sitoutunut Euroopan ihmisoikeussopimukseen ja YK:n lapsen oikeuksien yleissopimukseen, jotka velvoittavat viranomaistahoamme asettamaan lapsen edun ensisijalle kaikessa päätöksenteossa ja toiminnassa (THL, i.a.-d). Lastensuojelun lainsäädännön valmistelusta ja yleisestä ohjauksesta vastaa sosiaali- ja terveysministeriö, mutta lastensuojelupalveluiden

järjestämisen vastuu on kunnilla. Kunnat voivat päättää tuottavatko palvelun itse vai ostavatko he palvelun yksityiseltä palveluiden tuottajalta, jonka toiminnan valvonnasta kunta vastaa. (Sosiaali- ja terveysministeriö (STM), i.a.-b.)

Saastamoinen (2020) toteaa teoksessaan, että jokaisella lapsella on lainsäädännöllinen oikeus hyvään ja turvalliseen lapsuuteen. Kasvuolosuhteiden on oltava sellaiset, että ne turvaavat lapsen edun, vastaavat hänen tarpeisiinsa sekä tukevat tasapainoista ja monipuolista kehitystä. Hän jatkaa, että toivottavaa olisi tilanne, jossa biologiset vanhemmat pystyisivät tarjoamaan vastaavanlaiset kasvuolosuhteet, mutta se ei aina valitettavasti ole mahdollista. Lastensuojelun sijaishuollon palvelut tulevat ajankohtaiseksi tilanteessa, jossa lapsen vanhemmat eivät kykene huolehtimaan lapsen edusta tai hänen turvallisuudestaan. Mikäli sijaishuolto katsotaan ainoaksi vaihtoehdoksi turvata lapsen tasapainoinen kasvu ja kehitys, tulee palvelun järjestämisessä huomioida lapsen kiistaton oikeus laadukkaaseen sosiaalihuoltoon ja ihmisarvoa kunnioittavaan kohteluun (Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 812/2000, 2 luku 4 §). Saastamoinen tähdentää sijaishuollon olevan erityinen osa yhteiskunnan lastensuojelun tehtäviä.

Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL, 2022a) tilastoista käy ilmi, että kiireelliset sijoitukset ja huostaanotot ovat vähentyneet vuonna 2021 edelliseen vuoteen verrattuna. Suomessa oli vuonna 2021 lastensuojelun avohuollon asiakkaina 38 343 lasta. Vuonna 2021 kiireellisesti sijoitettiin 4503 lasta, joka oli –5 % edelliseen vuoteen verrattuna. Vuonna 2021 Suomessa on ollut 11 210 huostaanotettua lasta ja vuoden 2021 aikana tehtiin 1592 huostaanottoa, joka on 11 % vähemmän kuin aikaisempana vuotena. Vuodesta 2018 huostaanotot ovat vähentyneet 16 %. Seuraavan sivun alussa on havainnollistava kuvio kodin ulkopuolelle sijoitettuna olleista lapsista vuosina 1991–2021.

Kuvio 1. Kodin ulkopuolelle sijoitettuna olleet lapset sekä heistä huostassa ja kiireellisesti sijoitettuna olleet lapset vuosina 1991–2021 (THL, 2022).

3.2 Osallisuus ja osallistaminen

Osallisuuden määrittely on melko haastavaa, sillä kyseessä on abstrakti käsite, joten se vaatii konkreettisia asioita kuvaamaan osallisuuden toteutumista (Meriluoto & Marila-Penttinen, 2015, s. 7). Osallisuuden kokemus on aina tilannesidonnainen ja se edellyttää kuulluksi tuleamista, omien kokemusten merkitykselliseksi tuntemista, mahdollisuutta ja halua liittyä johonkin yhteisöön tai ryhmään sekä mahdollisuutta vaikuttaa (mts. 8). Isolan ym. (2017, s. 3) mukaan osallisuus on liittymistä, suhteissa olemista, kuulumista ja yhteisyyttä. Siihen liittyy yhteensopivuutta, mukaan ottamista, osallistumista ja siihen liittyen vaikuttamista sekä demokratiaa. Lisäksi he (s. 5) tarkentavat, että osallisuus on kuulumista sellaiseen kokonaisuuteen, jossa ihminen kykenee liittymään erilaisiin hyvinvoinnin lähteisiin ja sellaisiin vuorovaikutussuhteisiin, joissa elämän merkityksellisyys lisääntyy. He jatkavat, että osallisuus mahdollistaa vaikuttamisen oman elämänsä kulkuun, mahdollisuuksiin, toimintoihin, palveluihin ja joihinkin yhteisiin asioihin.

Osallisuuden kokemus lisää hyvinvointia, turvallisuutta, uskoa tulevaisuuteen ja omiin mahdollisuuksiin (Terveystieteiden tutkimuskeskus ja hyvinvoinnin laitos (THL), 2021). Edellytys osallisuudelle on yhteys omiin ja yhteisiin voimavaroihin, joita ovat muun muassa luottamus ja keskinäinen kunnioitus, toimeentulo, palvelut, tieto ja taito, toiminta sekä yhteiset merkitykset (mt.).

Osallisuus muodostuu oikeudesta saada tietoa omaa elämää koskevista asioista sekä mahdollisuudesta vaikuttaa niihin (Pajulammi, 2014, s. 141). Pajulammen (s. 141) mukaan osallisuuden vastakohtana voidaan pitää osattomuutta, eli yksilön jäämistä yhteiskunnan ulkopuolelle. Osattomuuden tunne voi syntyä myös henkilökohtaisen kokemuksen myötä.

Artikkelissaan Siisiäinen (2015) esittelee osallisuuden neljä keskeistä tyyppiä, joiden kautta on mahdollista lähteä täsmentämään osallisuuden erilaisia muotoja ja näiden välisiä eroja sekä vaikutuksia eri toimijoiden ja organisaatioiden toimintaan. Osallisuuden hän määrittelee yleiskäsitteeksi jollekin toiminnalle tai sosiaalisessa piirissä mukana olemiselle ja vastakohtana ulkopuolisuudelle. Siisiäinen toteaa osallistamisen olevan yksilön vapaaehtoista osallistumista muun tahon järjestämään toimintaan. Hän jatkaa, että aktivoivassa osallistamisessa tavoitteena on parantaa yksilön elämänhallintaa, kohottaa itsetuntoa ja kyvykkyyden tunnetta sekä opettaa uusia tietoja ja taitoja. Tekstissään Siisiäinen lisäksi painottaa, että sosiaali- ja terveysalan järjestöjen toiminnassa aktivoivaa osallistamista käytetään eniten silloin, kun puhutaan haavoittuvien, syrjittyjen, syrjäytettyjen tai niukasti taloudellisia, kulttuurisia ja sosiaalisia resursseja omaavien ryhmien tilanteen ja aseman kohottamisesta.

		Edellyttääkö mukana oleminen toimijalta aktiivisuutta	
		Aktiivinen	Passiivinen
Motivoiva / kiinnostuksen herättävä tah	Toimija itse	Osallistuminen <ul style="list-style-type: none"> • intressi/kiinnostus • pohdinta, kyseenalaistaminen • aktivistiliikkeet ja yhdistykset • kieltäytyminen osallistumasta • yksilö- tai kollektiivitoimijan itsetuottaminen osallistumalla 	Mukautuva / suostuva osallisuus <ul style="list-style-type: none"> • suostumus ja piittaamattomuus • konformismi ja symbolisen vallan alaisuus • muoti • piilovaikuttaminen • "ajopuuosallisuus"
	Muu tah	Osallistaminen <ul style="list-style-type: none"> • osallistaminen "kohteen" myötävaikutuksella • empowerment/voimaannuttaminen • kansalaisuuden teknologiat • osallistamisohjelmat • kohderyhmän toimijuutta tuottavat ja voimistavat yhdistykset 	Pakottaminen / holhoaminen <ul style="list-style-type: none"> • totaaliset instituutiot ja organisaatiot • pakkojäsenyydet syntymän ym. kautta • manipulointi • symbolinen väkivalta • pakotetut rutiinit, aikataulut

Kuvio 2. Osallisuuden eri tyypit (Siisiäinen, 2015).

Kivisen ym. (2020, s. 269) mukaan osallistumisen ja osallisuuden käsitteet rinnastetaan hyvin usein toisiaan vastaaviksi, mutta merkittävää on kuitenkin erottaa ne toisistaan. Heidän mukaansa osallistuminen ei välttämättä vaadi edes omaa toimintaa, vaan vain mukana olemista esimerkiksi toisten suunnittelemassa ja toteuttamassa tilanteessa. Nivala ja Ryyänen (2013, s. 32) osoittavat, että osallistumisesta voidaan puhua tavoitteena ja toiminnan muotona, joka pyrkii osallisuuden edistämiseen. Leemann ja Hämäläinen (2015, s. 2) puolestaan tähdentävät, että osallistuminen ei suoranaisesti tarkoita osallisuutta, mutta osallisuus lisääntyy osallistumisen kautta. Sosiaalisen osallistumisen katsotaan olevan osallistumista sellaiseen toimintaan, joka tarjoaa vuorovaikutusta toisten kanssa yhteiskunnassa tai yhteisössä (Levasseur ym., 2010). Piškur ym. (2014, s. 212) toteavat sosiaalisen osallistumisen olevan merkityksellistä lasten kehitykselle, sillä osallistumisen kautta tietovaranto kasvaa ja sosiaaliset taidot kehittyvät.

3.3 Sijaishuollon lasten ja nuorten osallisuus

Hippin ja Palsasen (2014, s. 4) mukaan tietoisuus lasten osallisuudesta ja osallistumisesta on vahvistunut ja vakiintunut samalla, kun YK:n lapsen oikeuksien sopimus ja siihen liittyvät velvoitteet ovat tulleet tutummaksi kansalaisille. Pajulammi (2014, s. 142) korostaa, että lapsen osallisuus on ymmärrettävä juridisesti velvoittavana oikeutena oikeudellisesta näkökulmasta ajateltuna. Hän jatkaa, että lapsen osallisuus voi tarkoittaa lapsen osallistumista johonkin spesifiin aktiiviseen toimintaan tai määrättyyn päätöksentekoon.

YK:n lapsen oikeuksien sopimus on ihmisoikeussopimus, joka koskee kaikkia alle 18-vuotiaita lapsia (Unicef, i.a.). Sopimuksesta käy ilmi lapsille kuuluvat ihmisoikeudet, joita valtion on ensisijaisesti toteutettava. Sopimuksen neljä yleistä periaatetta ovat syrjimättömyys, lapsen edun huomioiminen päätöksenteossa, oikeus elämään ja kehittymiseen sekä lapsen näkemysten kunnioittaminen kaikissa häntä koskevissa asioissa. Hipp ja Palsanen (2014, s. 4) painottavat, että yksi merkittävin kohta lapsen oikeuksien sopimuksen periaatteista on lapsen oikeus osallistua. Perusteena tälle he esittävät muun muassa sitä, että muiden edellä mainittujen keskeisten periaatteiden toteutumista on haastavaa arvioida, jos lapsen näkemystä asiasta ei ole selvitetty. YK:n lapsen oikeuksia koskevan sopimuksen lisäksi lapsen oikeuksista säädetään perustuslaissa, lastensuojelulaissa, sosiaalihuoltolaissa ja nuorisolaissa (THL, 2022b).

Hoikkala ym. (2017, s. 12) tähdentävät YK:n antaneen erikseen sijaishuollon säännökset lapsen oikeuksista sijaishuollossa. Heidän mukaansa lapsen etu on aina ensisijainen ja se on määriteltävä yksilöllisesti. Myös lapsen näkemykset täytyy ottaa huomioon asianmukaisesti huomioiden lapsen ikä ja kehitystaso. Lisäksi on muistettava, että lapsen kuuluu saada tietoa hänen oikeuksistaan ja varmistaa, että tarvittaessa lapsella on laillinen edustaja sekä oikeusapua. Lastensuojelun ydintä on se, kuinka osattomuudesta päästään osallisuuteen ilman, että lapsi jää osattomaksi huolenpidosta tai suojelusta (Bardy, 2013, s. 299). Lastensuojelussa merkittävänä pidetään lapsen ja aikuisen emotionaalisen kohtaamisen turvaamista, sillä kohtaamattomuudella on vaikutuksensa osattomuuteen. Osallisuus huolenpitoon ja suojeluun on toteutettava aina lapsen osallisuutta kunnioittaen. (mts. 298–299.)

Artikkelissaan Vanas (2021, s. 32) avaa vuonna 2020 tehtyä tutkimusta *Onnistumisen tekijät lastensuojelussa ja lapsiperheiden sosiaalityössä*. Tutkimuksesta käy ilmi, että luottamus ammattihenkilöiden ja asiakasperheiden välillä koetaan kivijalaksi lastensuojelutyössä. Luottamuksellinen, avoin ja dialoginen työskentelysuhde mahdollistaa aidon kuulluksi tulemisen tunteen ja kokemuksen tasa-arvoisuudesta, jotka taas vahvistavat asiakkaan osallisuuden tunnetta.

Tuominen ja Haanpää (2021, s. 617) käsittelevät artikkelissaan nuorten sosiaalisen pääoman yhteyttä koettuun hyvinvointiin. Sosiaalisen pääoman he määrittelevät sosiaalisten verkostojen, luottamuksen ja vastavuoroisen avun moniulotteisena kokonaisuutena. Tutkimuksesta käy ilmi, että juuri luottamuksella on suurin merkitys koettuun hyvinvointiin unohtamatta kuitenkaan kahta muuta edellä mainittua.

Osallisuus on oikeutta saada tietoa itseä koskevista suunnitelmista, päätöksistä, ratkaisuihin, toimenpiteistä ja niihin liittyvistä perusteluista (THL, 2022b). Osallisuuteen kuuluu myös mahdollisuus oman mielipiteen ilmaisuun ja tätä kautta asioihin vaikuttaminen (mt.). Hipp ja Palsanen (2014, s. 9) toteavat, että osallisuuden merkitys liittyy lapsen tai nuoren omaan kokemukseen kuulluksi ja huomioiduksi tulemisesta sekä tunteesta kuulua yhteisöön ja yhteiskuntaan. Oranen (2008, s. 7) osoittaa yksilön identiteetin kehityksen kannalta merkitykselliseksi tekijäksi mahdollisuuden olla osallisena ja mukana päätöksenteossa itselle tärkeässä yhteisössä. Hänen mukaansa tällainen osallisuuden muoto on yksi kasvun ja kehityksen perusedellytyksistä.

Hotari ym. (2013, s. 150–151) mukaan osallisuuden ollessa subjektiivinen kokemus, on mahdollonta varmistaa kokemuksen tunteen syntyminen. He tähdentävät, että vaikka ulkopuoliset tekijät luotaisiin osallisuuden kokemuksen varmistamiseksi, ei tunne osallisuudesta välttämättä synny, kun taas joskus osallisuuden kokemus syntyy ilman näkyvää osallistumista. Toivonen (2017, s. 119) kuitenkin muistuttaa, että myös päätös olla osallistumatta on osallisuutta. Toisin kuin osallistamisen toteutuminen ohjatulla toiminnalla, osallisuutta ei voida varmistaa laajoillakaan osallistamistoimilla (Hotari ym., 2013, s. 150–151).

Häkli ym. (2015, s. 137) esittävät, että puhuttaessa syrjäytymisriskin ehkäisemisestä tai hyvinvoinnin edistämisestä kokemuksellisuuden ja sosiaalisen osallisuuden näkökulmasta, avainasemassa on tuottaa kuulumisen kokemuksia sekä tukea toimijuutta. Lisäksi Häkli ym. (s. 137–138) painottavat nuorten omaa kokemusta ymmärretyksi, arvostetuksi ja kuulluksi tulemisesta. Heidän mukaansa merkityksellistä on, että nuori kokee olevansa osallinen omassa elämässään ja pystyvänsä vaikuttamaan omaa elämäänsä koskeviin asioihin.

Osallisuus rakentuu mahdollisuudesta osallistua tai kieltäytyä, mahdollisuudesta saada tietoa, mahdollisuudesta vaikuttaa prosessiin, mahdollisuudesta ilmaista mielipiteensä sekä saada tukea sen ilmaisemiseen ja mahdollisuudesta tehdä itse omaa elämäänsä koskevia päätöksiä (THL, 2022b). Mikkosen (2014, s. 220) mukaan on tärkeää, että nuoret saavat sosiaalista tukea ja luovat vahvempia sosiaalisia siteitä yhteisöön. Hänen mukaansa aktiivinen osallistuminen ja nuoren voimaantuminen vahvistavat osallisuuden tunnetta.

4 MINÄPYSTYVYYDEN TUKEMINEN RYHMÄTOIMINNASSA

Tässä luvussa käsittelemme minäpystyvyyden teoreettista taustaa Albert Banduran teoksien kautta. Avaamme muun muassa Banduran määrittelemiä neljää tietolähdettä, joihin hän katsoo minäpystyvyyden perustuvan. Lisäksi käsittelemme minäpystyvyyden muodostumista yleisesti. Keskitymme myös tarkastelemaan erityisesti murrosiässä olevien nuorten minäpystyvyyssuskomusten vaikutuksia heidän käyttäytymiseensä. Luvun lopussa kerromme ryhmätoiminnan suunnittelusta ja tavoitteista. Ryhmän vaiheittaisen kehityksen mallissa tukeudumme Bruce Tuckmanin teoriaan.

4.1 Minäpystyvyys

Albert Bandura on määritellyt käsitteen minäpystyvyydelle vuonna 1977 kirjassaan *Social learning theory*. Samana vuonna julkaistiin lisäksi Banduran artikkeli *Self-efficacy: Toward a Unifying Theory of Behavioral Change* (1977), jossa niin ikään käsitellään Banduran minäpystyvyysteoriaa. Myös Banduran vuonna 1997 julkaistu teos *Self-efficacy: The exercise of control* pureutuu minäpystyvyysteoriaan syvemmin.

Banduran (1997, s. 37) mukaan minäpystyvyys muodostuu yksilön arviosta omasta suoriutumisestaan, selviytymisodotuksistaan ja pärjäämisestä jossakin tietyssä tilanteessa tai tehtävässä. Minäpystyvyys ei ole mitattavissa taidoilla, vaan kyse on pikemminkin yksilön uskosta siihen, mitä hän voi olemassa olevilla taidoillaan tehdä. Banduran (s. 2–3) mukaan minäpystyvyys on merkittävä toiminnan perusta. Hän jatkaa, että minäpystyvyyden uskomukset motivoivat ihmisen toimintaa, mutta jos ihmiset eivät usko pystyvänsä tuottamaan haluttuja vaikutuksia toiminnallaan, he harvoin lähtevät edes yrittämään.

Bandura (1986, s. 399) tarkentaa minäpystyvyyden perustuvan neljään pääasialliseen tietolähteeseen, joita ovat suoritustason saavutukset, sijaiskokemukset, ympäristöltä saatu palaute sekä fysiologinen tila. Suoritustason saavutuksilla on suurin merkitys minäpystyvyyden muodostumisessa. Onnistumiset vahvistavat minäpystyvyyden tunnetta, kun taas jatkuvat epäonnistumiset alentavat sitä. Varsinkin epäonnistumiset, jotka ilmenevät tapahtumien alkuvaiheessa, vaikuttavat yksilön minäpystyvyyden tunteeseen alentavasti. Toistuvat onnistumiset vahvistavat minäpystyvyyden tunnetta, jolloin satunnaiset epäonnistumiset eivät vaikuta todennäköisesti kovin alentavasti yksilön arvioon minäpystyvyydestä.

Bandura (1986, s. 399) toteaa myös sijaiskokemusten vaikuttavan yksilön arvioihin kyvykkyydestään. Muiden onnistumiset ja niiden näkeminen saattaa lisätä yksilön käsityksiä omasta pystyvyydestään, kun onnistuja on vertainen. Toisaalta taas muiden epäonnistumiset kovasta vaivasta huolimatta, vaikuttavat yksilön arvioon pystyvyydestään heikentävästi. Bandura (s. 400) lisää, että ympäristön palautteella ja suullisella suostuttelulla on mahdollista lisätä yksilön uskomuksia omasta pystyvyydestään. Pelkkä sosiaalinen suostuttelu itsessään ei välttämättä vaikuta osaamisen kokemuksiin, mutta sillä voi olla edistäviä vaikutuksia suorituskyyntä realistisissa rajoissa.

Banduran (1986, s. 401) mukaan yksilön arvioidessa kykyjään, hän luottaa aina jonkin verran myös fysiologisen tilansa tietoihin. Pelkoa herättävät ajatukset kyvyttömyydestä nostattavat ahdistustasoa, mikä taas saattaa lisätä toimintahäiriöiden riskiä ja heikentää suoritusta. Tästä syystä ihmiset uskovat onnistuvansa todennäköisemmin silloin, kun he ovat rauhallisessa olotilassa.

Kuvio 3. Minäpystyyvyyden neljä pääasiallista tietolähdettä (Bandura, 1986).

Banduran (1997, s. 177) mukaan, lapsuudessa muodostunut hyvä minäpystyyvyys voi murrosiässä suojata ongelmilta ja vaikuttaa myönteisesti elämän kulkuun. Hänen (s. 183) mukaansa vahvat minäpystyyvyysuskomukset voivat vaikuttaa nuoren kykyyn vastustaa ryhmäpainetta riskialttiiseen käyttäytymiseen, kuten päihteidenkäyttöön tai liian varhaisiin

seksuaalikokeiluihin. Bandura (s. 177–178) toteaa, että murrosiässä nuori joutuu kohtaamaan paljon erilaisia haasteita ja tekemään elämänkulkuun vaikuttavia valintoja. Esimerkiksi koulupaikan valinnalla on vaikutus tulevaisuudessa nuoren työelämään. Samanaikaisesti nuoren on sopeuduttava muutoksiin esimerkiksi omassa kehossaan sekä elinympäristönsään. Lisäksi sosiaaliset paineet yhteisöön kuulumisesta vaikuttavat nuorten mielialaan ja päätöksentekoon.

Bandura (1997, s. 178) toteaa, että vaikeat perhesuhteet sekä heikko sosioekonominen asema ovat riskitekijä lapsen ja nuoren kehitykselle. Hän (s. 179) jatkaa, että lisäksi matalat minäpystyvyyssuskomukset sosiaalisissa suhteissa ovat altistava tekijä esimerkiksi masennukseen sairastumiselle. Banduran (s. 177) mukaan useimmat lapset ja nuoret kuitenkin selviytyvät haasteellisissakin olosuhteissa murrosiästä aikuisuuteen ilman suurempia haittoja lähtökohdistaan riippumatta. Hän (s. 178) tähdentää, että aikaisemmassa vaiheessa koetut onnistumiset, joista on muodostunut vahva minäpystyvyyden tunne, vaikuttavat mahdollisuuden selviytyä haastavista kasvuolosuhteista huolimatta.

4.2 Ryhmätoiminnan suunnittelu ja tavoitteet

Niini ym. (2017, s. 23) toteavat ryhmän käynnistämisen vaativan aikaa valmisteluiden ja suunnittelun vuoksi. Heidän mukaansa ohjaajien oma innostus sekä sitoutuminen toimintaan vaikuttavat siihen, kuinka ryhmä käynnistyy. Ryhmätoimintaa suunniteltaessa on Juntusen (2016, s. 17) mukaan merkittävää pohtia, millaiseen tarpeeseen kyseistä toimintaa ollaan järjestämässä ja mitkä ovat ryhmätoiminnan tavoitteet. Hänen (s. 17–19) mukaansa etukäteen on suunniteltava ainakin seuraavia asioita: missä ja milloin ryhmä kokoontuu, kuinka monta kertaa ryhmä tapaa, minkä kokoinen ryhmä on kyseessä, onko ryhmä avoin, suljettu vai täydentyvä, aiheutuuko ryhmäkertojen järjestämisestä jotakin kuluja sekä onko ryhmään osallistumiselle olemassa jotakin kannustinta. Niini ym. (s. 23) lisäävät, että myös ryhmän osallistujat täytyy etsiä ja ryhmä koota kasaan. Tämän lisäksi ryhmän alkamisesta on tiedotettava (Juntunen, s. 23).

Juntunen (2016, s. 18) esittää, että ohjaajaparin kanssa ryhmän toteuttaminen saattaa olla helpompaa. Hän (s. 26) jatkaa, että suotavaa olisi, jos ohjaajapari pystyisi käyttämään aikaa yhteiseen suunnitteluun ja reflektointiin ryhmätoiminnan rinnalla, sillä suunnittelu vähentää päällekkäistä työtä sekä selkiinnyttää työnjakoa. Ryhmäkertojen reflektoinnin kautta ohjaajat

pystyvät jakamaan havaintojaan ja saamaan uusia näkökulmia ohjaukseen. Lisäksi Juntunen (s. 18) tuo julki, että esimerkiksi moniammatillinen ryhmänohjaus saattaa olla hedelmällistä, jos se vastaa asiakkaiden/ryhmäläisten tarpeisiin.

Juntunen (2016, s. 26) mukaan ryhmäkertojen toteuttaminen vaatii yleensä aina myös jonkinlaisia käytännön järjestelyitä. Hän (s. 36) tähdentää, että tällaisista järjestelyistä on hyvä sopia mahdollisen ohjaajaparin kanssa, jotta mitään ei jää tekemättä eikä ryhmäkerta vaarannu hoitamattomien asioiden vuoksi. Niinin ym. (2017, s. 31) tekstistä voi päätellä, että tällaisia käytännön järjestelyitä voivat olla esimerkiksi tilan valmistelu, tarvikkeiden/materiaalin hankinta sekä mahdollisten tarjoilujen hoitaminen. Juntunen (s. 26) lisää, että ohjaajien on hyvä pohtia, haluavatko he luoda ryhmäkerroille joitakin rutiineja ryhmän turvallisuutta tukemaan. Hän tarkentaa, että rutiinit voidaan luoda osaksi ryhmäkertojen alku- ja/tai lopetusvaihetta.

Juntunen (2016, s. 13) esittää ryhmätoimintaan liittyvän niin sanottu kaksoistavoite. Ensimmäinen on ryhmän kiinteydestä huolehtiminen ja toinen on ryhmän asiataavoite, eli mitä toiminnalla halutaan saada aikaan tai mitä siellä tehdään. Juntunen (s. 25) tähdentää, että ryhmän kiinteydestä huolehditaan parhaiten ryhmäytymiseen panostamalla. Hän lisää, että ryhmän toimivuuteen on kiinnitettävä huomiota koko ryhmän ajan, mutta etenkin ryhmän alkuvaiheessa, sillä silloin ryhmän toimivuudelle ja toiminnalle luodaan perusteet.

Orasen (2008, s. 44) mukaan lastensuojelun lapsille suunniteltaessa osallistavaa toimintaa tulee huomioida eettiset kysymykset erityisen tarkkaan. Huomioon on otettava esimerkiksi lasten taustat. Suunnittelussa tulee kiinnittää erityistä huomiota käytettäviin menetelmiin ja toimintatapoihin, joilla osallisuus mahdollistetaan, jotta lasta tai nuorta ei aseteta tilanteisiin, jotka ovat liian vaativia. Lisäksi on muistettava lasten ja nuorten itsemääräämisoikeus, joka osallisuuden kannalta tarkoittaa mahdollisuutta itse päättää osallistumisesta tai siitä kieltäytymisestä.

4.3 Ryhmän vaiheittainen kehitys

Katajan ym. (2011, s. 15) mukaan ryhmän muodostaa kaksi tai useampi henkilöä, jotka ovat vuorovaikutuksessa keskenään. Kopakkala (2011, s. 36) tarkentaa, että ryhmän tunnusmerkeinä voidaan pitää sen kokoa, tarkoitusta, rajoja, sääntöjä, vuorovaikutusta, työnjakoa, rooleja ja johtajuutta. Hän (s. 36) jatkaa, että ihmisjoukosta muodostuu ryhmä siinä vaiheessa, kun sen jäsenillä on yhteinen tavoite tai tehtävä, jota kohti pyritään yhdessä. Kataja ym. (s.

15) toteavat olemassa olevan pien- ja suurryhmiä. Pienryhmän muodostaa enintään 10 henkilöä ja sen tunnusmerkkinä voidaan pitää kaikkien ryhmän jäsenten mahdollisuutta olla vuorovaikutuksessa keskenään. Suurryhmässä sitä vastoin voi olla enemmän henkilöitä, joten vuorovaikutus kaikkien jäsenten kanssa ei välttämättä ole mahdollista.

Opinnäytetyömme toteutuu pienryhmäohjauksena, sillä osallistujia on alle 10 henkilöä. Katajan ym. (2011, s. 15) mukaan pienryhmän jäsenet sitoutuvat useammin toimintaan, ovat siihen tyytyväisempiä ja yksimielisempiä, minkä ansiosta ryhmä muotoutuu yhtenäisemmäksi. Ståhlbergin (2019) mukaan Bales (1950, s. 33) on määritellyt pienryhmän joukoksi ihmisiä, jotka ovat kasvokkaisessa vuorovaikutuksessa, jolloin jokainen jäsen saa suhteellisen tarkan vaikutelman tai havainnon muista ryhmän jäsenistä.

Toivakan ja Maasalon (2011, s. 36) mukaan yhteistyö- ja vuorovaikutustaitojen oppiminen on perusta sujuvan ryhmän yhteistoimintaan. Nämä taidot kehittyvät parhaiten ryhmässä yhdessä kokemalla ja tekemällä. He tähdentävät, että kaikki ryhmät tarvitsevat aluksi aikaa avoimen, kriittisen ja tavoitteellisen ilmapiirin muodostumiseen. Kataja ym. (2011, s. 15) uskovat, että aiemmin toimimatonta ryhmää on mahdollista kehittää siihen suuntaan, että se toimii tehokkaasti ja kiinteästi. Toivakka ja Maasalo (s. 36) kuitenkin muistuttavat, että tilanteessa, jossa ryhmäläisten henkilökiemiat eivät sovi yhteen, ryhmä voi muodostua niin ristiriitaiseksi, että ryhmässä ei välttämättä koskaan saavuteta vaihetta, jossa yhteistyö sujuisi ongelmitta.

Kopakkala (2011, s. 48–51) esittelee Bruce Tuckmanin teorian vuodelta 1965 ryhmän vaiheittaisesta kehityksestä. Ryhmän kehittymisvaiheiksi Tuckman on listannut muodostusvaiheen (forming), kuohuntavaiheen (storming), sopimisvaiheen (norming), hyvin toimivan ryhmän vaiheen (performing) ja ryhmän lopettamisvaiheen (adjourning).

Tuckmanin mukaan ryhmän muodostusvaiheessa korostuu ohjaajan merkitys (Kopakkala, 2011, s. 49). Ryhmäytymistä ei ole vielä tapahtunut, vaan ryhmäläiset toimivat yksilöinä ja pyrkivät välttämään konflikteja ryhmässä. Ryhmäläiset tukeutuvat vahvasti ohjaajaan, ennen kuin ryhmän tavoitteet ja yhteiset pelisäännöt selkiytyvät sekä ensimmäiset ryhmäroolit muodostuvat. Tätä vaihetta voidaan kutsua myös etsintävaiheeksi.

Kuohuntavaiheessa ryhmän tavoitteet ja toimintamuodot selkiintyvät, mutta ryhmän jäsenten välillä ilmenee nyt enemmän erimielisyyksiä ja konfliktitilanteita (Kopakkala, 2011, s. 49).

Ryhmässä esiintyy tyytymättömyyttä sekä pettymystä, eikä omien mielipiteiden esittämistä vältellä. Ryhmäläiset haluavat nousta esiin yksilöinä, eikä yhteistoiminta ole vielä sujuvaa. Ryhmätoimintaan sitoutuminen ei toteudu tässä vaiheessa täysin, vaan vaatimuksia ja tehtäviä saatetaan vastustaa.

Kopakkalan (2011, s. 50) mukaan sopimisvaiheessa ryhmäläisten koheesion tunne lisääntyy ja jäsenten erilaisuudet hyväksytään. Sopimisvaiheessa ryhmäläisten roolit selkiintyvät ja ryhmään muodostuu yhteiset toimintatavat ja tavoitteet. Tunne ryhmään kuulumisesta alkaa muodostua ja omasta yksilöllisyydestä joustetaan.

Sopimisvaihetta seuraa hyvin toimivan ryhmän vaihe (Kopakkala, 2011, s. 50–51). Tässä vaiheessa ryhmäläiset osaavat toimia yhdessä joustavasti ja tarkoituksenmukaisesti yhteisen päämäärän saavuttamiseksi. Ryhmässä hyödynnetään jäsenten erilaisuutta ja toiminta on selkeää sekä tehokasta. Tässä vaiheessa ryhmän toiminta on myös tuottavaa ja luovaa. Energiat suunnataan työskentelytehtävään ja konfliktitilanteita pyritään välttämään. Ryhmäläisten roolit ovat selkeät ja työskentelyilmapiiri on avoin, neuvokas, joustava ja toisia tukeva. Tuckmanin mukaan tässä vaiheessa ryhmäytymistä ulkopuolisen voi olla haastavaa enää päästä osaksi ryhmää.

Viimeinen vaihe eli ryhmän lopettaminen (adjourning) on lisätty osaksi Tuckmanin teoriaa vasta vuonna 1977 (Kopakkala, 2011, s. 51). Tuckman osoittaa vaiheen alkavan, kun ryhmä päättää toimintansa. Tässä vaiheessa ryhmäläisten tunteet ovat läsnä hyvin voimakkaasti ja mieliala voi vaihdella helpotuksesta alakuloisuuteen. Ryhmän toiminta ei ole enää tavoitteellista ja ryhmän jäsenet jättävät toisilleen hyvästit. Juntunen (2016, s. 14) huomauttaa, että ryhmätoiminnan päättymisestä on hyvä puhua jo ennen varsinaista ryhmän loppumista.

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Tämän luvun alussa avaamme toiminnallisen opinnäytetyön teoriaa ja tarkoitusta. Sen jälkeen kerromme yleisesti kyselystä ja havainnoinnista tiedonkeruumenetelmänä, sekä ryhmätoimintakertojen ja tiedonkeruun suunnittelusta ja analysoinnista. Luvun lopuksi keskitymme tutkimuksemme eettisyyden ja luotettavuuden arviointiin.

5.1 Toiminnallinen opinnäytetyö

Vilka ja Airaksinen (2003, s. 9) toteavat ammattikorkeakoulujen tutkimuksellisten opinnäytetöiden yhtenä vaihtoehtona olevan toiminnallinen opinnäytetyö. Toiminnallinen opinnäytetyö on tutkimuksellinen kehittämisen tapa, jossa ammatillinen asiantuntijuus todistetaan kehittäväällä ja tutkimuksellisella otteella ja tuloksena tästä syntyy jokin konkreettinen tuotos, josta käy ilmi tutkimuksen lähtökohdat, valinnat ja ratkaisut (Kostamo ym., 2022, s. 11). Tuotos voi olla esimerkiksi ohje, opas, tapahtuma tai prosessikuvaus, joka perustuu koottuun tietoon (Salonen, 2013, s. 5–6). Saastamoinen ym. (2018, s. 2) lisäävät, että toiminnallisen opinnäytetyön kautta pyritään ohjeistamaan, opastamaan, järjestämään ja järkeistämään käytännön toimintaa. Kirjallisen raportin lisäksi opinnäytetyöstämme ei ole tarkoituksena tuottaa erillistä produktiota.

Toiminnallinen opinnäytetyöprosessi tukee opiskelijoita kehittämään ajatteluaan ja ammatillista osaamistaan myös tulevaa työelämää varten (Salonen, 2013, s. 5). Teoksessaan Kostamo ym. (2022, s. 12) painottavat, että toiminnan kautta tuotettu konkreettinen tuotos ei vielä yksistään riitä toteennäyttämään ammatillista kehittymistä, vaan ammatillisuuden todentamiseksi tarvitaan myös teoreettinen kirjallinen raportti, jossa avataan prosessin kuvaus sekä lopputuloksesta syntynyt tuotos. Vaikka toiminta on kehittämistyötä, menetelmä ei rajaa kehittämisen kohdetta. Toiminnallinen opinnäytetyö kehittää ammatillista ajattelutapaa sekä menetelmällisten käytäntöjen hallitsemista.

Salosen (2013, s. 5) mukaan toiminnallinen opinnäytetyö etenee johdonmukaisesti aihevalinnan, rajauksen, työskentelyn suunnittelun, organisoinnin sekä tuotoksen kautta arviointiin. Hän tähdentää tällaisen työn vaativan tavallisesti kärsivällisyyttä sen haastavuuden vuoksi. Saastamoinen ym. (2018, s. 2) lisäävät, että erityisesti tutkimuksen suunnitteluvaihe vie paljon aikaa, mutta huolellisuus tässä vaiheessa keventää tuonnempana olevaa työtä. Vilka ja Airaksinen (2003, s. 55) tuovatkin julki, että toiminnallinen opinnäytetyö

toteutetaan laaja-alaisuudesta ja monitasaisuudesta johtuen usein parityönä. Saastamoisen ym. (s. 2) mukaan toiminnallisen opinnäytetyön toteutustapa riippuu aina tilaajatahosta ja kohderyhmästä.

Vilka ja Airaksinen (2003, s. 9–10) osoittavat, että ammattikorkeakoulun toiminnallinen opinnäytetyö sulauttaa yhteen käytännön toteutuksen ja raportoinnin tutkimusviestinnän keinoin. Tämän lisäksi opinnäytetyöhön liittyy olennaisesti työelämälähtöisyys ja käytännönläheisyys sekä sen on myös oltava tutkimuksellisella näkökannalla toteutettu ja päteväällä tasolla alan tietojen ja taitojen hallintaa ilmentävä.

Vilkan ja Airaksisen (2003, s. 65) mukaan toiminnallisen opinnäytetyön raportista tulee käydä ilmi, mitä, miksi ja kuinka on tehty, minkälainen toimintaprosessi on ollut sekä millaisiin tuloksiin ja johtopäätöksiin niiden pohjalta on päästy. Toiminnallisen opinnäytetyön raportista tulee selvittää myös tekijöiden arvio prosessista, sen tuotoksesta ja omasta oppimisesta. Raportista tulee ilmetä lukijalle, kuinka opinnäytetyössä on onnistuttu.

5.2 Kysely ja havainnointi tiedonkeruumenetelminä

Vallin (2018, s. 92) mukaan tutkimusaineiston yksi perinteisimmistä tiedonkeruumenetelmistä on kyselylomake, joka juontaa juurensa aina 1930-luvulle. Vehkalahti (2014, s. 11) osoittaa, että kyselytutkimuksessa aineisto kerätään lomakkeella, joka sisältää kysymyksiä. Hän (s. 20) jatkaa, että käytettäessä kyselylomaketta tiedonkeruumenetelmänä on merkittävää kysyä tutkimuksen kannalta olennaisia kysymyksiä, sillä tutkimuksen onnistuminen pohjautuu kyselyn vastauksiin. Kysymysten sisällön sekä niiden tilastollisen merkityksen on muodostettava kokonaisuus, joka palvelee tutkimusta.

Vastauskyselyiden keruussa on käytettävissä ainakin kaksi päätapaa posti- ja verkkokysely sekä kontrolloitu kysely (Hirsjärvi, 2007, s. 191–192). Avaamme seuraavaksi kontrolloidun kyselyn teoriaa, jota käytimme tiedonkeruumenetelmänä. Kontrolloituja kyselyitä on kahden tyyppisiä: Informoitu kysely, jossa tutkija henkilökohtaisesti jakaa vastauslomakkeet esimerkiksi paikoissa, joissa tutkimuksen kohdejoukot ovat kohdattavissa. Tutkijan jakaessa vastauslomakkeita hän samalla avaa kyselyn tarkoituksen ja sisällön sekä vastaa mahdollisiin kysymyksiin. Vastauslomakkeet täytetään omalla ajalla ja palautetaan postitse tai ennalta sovittuun paikkaan. Toinen tapa on henkilökohtaisesti tarkistettu kysely, jossa tutkija lähettää kyselyt postitse ja sopii noutoajankohdan lomakkeiden hakuun. Hakiessa lomakkeita on

mahdollisuus keskustella lomakkeiden täyttämistä ja muista tutkimukseen liittyvistä kyselyistä sekä tarkistaa lomakkeiden täyttö.

Hirsjärvi ym. (2007, s. 193–194) toteavat teoksessaan, että tutkimuksen aiheella on ratkaiseva merkitys kyselyyn vastaamiselle. Kuitenkin lomakkeen huolellisella suunnittelulla ja hyvin muodostetuilla kysymyksillä luodaan perusta onnistuneelle tutkimukselle. Kysymysten muotoiluun on useita eri tapoja, mutta kolme yleisimmin käytettyä muotoa ovat: avoimet kysymykset, monivalintakysymykset ja asteikkoihin eli skaaloihin perustuvat kysymykset. Avoimissa kysymyksissä esitetään kysymys, johon osallistuja saa vastata vapaasti. Monivalintakysymyksissä annetaan valmiit vastausvaihtoehdot, joista osallistuja merkitsee sopivimmin vaihtoehdon, joko yhden tai useamman. Skaaloihin perustuvissa kysymyksissä muodostetaan väittämöpohjaisia kysymyksiä, joihin osallistuja valitsee vastauksen mittarilta esimerkiksi täysin samaa mieltä - täysin eri mieltä sen mukaan, mikä parhaiten kuvaa hänen mielipidettään.

Hirsjärven ym. (2009, s. 212) mukaan havainnoinnin kautta saadaan tietoa siitä, toimivatko ihmiset niin kuin he sanovat toimivansa. He tähdentävät, että tieteellinen havainnointi ei ole pelkästään näkemistä, vaan myös tarkkailua. Havainnoinnin suurimpana etuna voidaan nähdä se, että sen kautta saadaan välitöntä, suoraa tietoa yksilöiden, ryhmien tai organisaatioiden toiminnasta ja käyttäytymisestä. Havainnoinnin avulla päästään luonnollisiin ympäristöihin, eli se on todellisen elämän ja maailman tutkimista. He (s. 212–214) tähdentävät, että havainnoinnin lajeina voi olla systemaattinen- tai osallistuva havainnointi. Opinnäytetyössämme tulemme käyttämään havainnoinnin lajina osallistuvaa havainnointia. Hirsjärven ym. (s. 214) mukaan osallistuva havainnointi on vapaasti tilanteessa muotoutuvaa ja havainnoija osallistuu itse ryhmän toimintaa.

Edellytys osallistuvan havainnoinnin onnistumiseen on, että tutkija onnistuu muodostamaan luottamussuhteen tutkimuskohteeseen (Vilkka, 2006, s. 45). Tämän luottamussuhteen muodostamisessa suositellaan käytettävän avainhenkilöä. Avainhenkilö on ryhmälle ennestään tuttu ja hän pystyy mahdollistamaan luottamuksen syntymistä tutkimusryhmäläisille tutkijaa sekä tutkimusta kohden. Avainhenkilö mahdollistaa pääsyn yhteyteen tutkimuskohteiden kanssa. Tämä korostuu varsinkin arkaluontoisemmissa tutkimuskohteissa. Tässä opinnäytetyössä avainhenkilöinä katsottiin olevan sijaishuollon nuorten ohjaajat, jotka tunsivat nuoret ja tapasivat heitä sijaishuollon arjessa.

5.3 Ryhmätoimintakertojen ja tiedonkeruun suunnittelu ja analysointi

Ryhmätoimintakerrat suunniteltiin ja toteutettiin yhteistyössä fysioterapeuttiopiskelijaparin kanssa. Suunnittelussa tuli huomioida kummankin parin tutkimuksellinen näkökulma. Tutkimusparillemme oli merkittävämpää suunnittelussa huomioida toiminnan konkreettinen puoli ja sisältö. Meidän tutkimuksemme kannalta toiminta tuli suunnitella siten, että se tukisi nuorten osallisuuden kokemusta ja minäpystyvyyttä. Alun perin olimme suunnitelleet toteuttavamme kuusi ryhmätoimintakertaa. Kuudes eli viimeinen ryhmätoimintakerta oli alustavasti suunniteltu siten, että nuoret saisivat kutsua kerralle mukaan heille läheisen henkilön, jolle he saisivat esitellä älykotiluokkaa ja siellä olevaa hyvinvointiteknologiaa. Tätä kertaa emme kuitenkaan pystyneet toteuttamaan, sillä hyvinvointiteknologia jäi odotettua pienempään osaan ryhmätoimintakerroilla. Toteutuneet ryhmätoimintakerrat supistuivat näin ollen viiteen kertaan.

Laadimme ryhmään osallistuville nuorille alkukyselyn, jonka suunnittelimme tutkimuskysymystemme pohjalta. Alkukysely on nähtävissä liitteestä 1. Rakensimme kyselyn kolmen alaotsikon alle, jotka olivat: minä ryhmässä, osallisuus sekä minäpystyvyys. Ensimmäiseen osa-alueeseen: *minä ryhmässä*, laadimme kolme kysymystä, joilla selvitimme nuorten mielipiteitä ja toiveita ryhmätoimintaan liittyen. Toisessa osa-alueessa käsiteltiin osallisuuteen liittyviä kysymyksiä, joita oli yhteensä 10 kappaletta. Viimeinen osa-alue sisälsi viisi minäpystyvyyteen liittyvää kysymystä. Alkukysely sisälsi avoimia, suljettuja ja skaaloihin perustuvia kysymyksiä.

Myös nuorten loppukyselyn kysymykset rakennettiin yhteneväiseen tyyliin alkukyselylomakkeen kanssa, eli jakaen kysymykset alaotsikoiden: minä ryhmässä, osallisuus ja minäpystyvyys alle. Loppukyselyn pohja löytyy liitteestä 2. Näihin kolmeen teemaan liittyvien kysymysten lisäksi muodostimme 15 skaaloihin perustuvaa kysymystä, joilla keräsimme palautetta ryhmätoimintakerroista sekä nuorten ajatuksista koskien ryhmätoimintaa ja sen vaikutuksia.

Nuorille suunnittelemassamme alku- ja loppukyselyssä käytimme runsaasti suljettuja kysymyksiä ja skaaloihin perustuvia kysymyksiä varmistaaksemme aineiston riittävän saatavuuden. Pohdimme kyselyjä suunniteltaessa, että nuoret eivät välttämättä jaksaa keskittyä vastaamaan kovin laajasti avoimiin kysymyksiin, joten tästä syystä halusimme sisällyttää riittävästi suljettuja ja skaaloihin perustuvia kysymyksiä.

Nuorille tehtyjen alku- ja loppukyselyiden ohella keräsimme jokaisen ryhmätoimintakerran jälkeen nuorilta palautetta Kahootia hyödyntäen. Kahoot on kysely- ja visailusovellus internetissä ja sen pedagogiikka pohjautuu pelillistämiseen (Metropolia, 2022). Kahootissa pystyy muodostamaan erilaisia monivalintakyselyjä (mt.). Kahootissa osallisuuteen ja minäpystyvyyteen liittyvät kysymykset pysyivät kerrasta toiseen miltei samanlaisina. Lisäksi jokaisella kerralla oli ryhmätoimintakerran sisältöön liittyviä kysymyksiä, jotka mukailivat aina kulloistakin ryhmätoimintakertaa. Jätimme Kahootin vastausajan pois, jotta ryhmäläiset ehtivät lukea kysymyksen ja vastausvaihtoehdot huolellisesti.

Lisäksi laadimme yhden yhteistyötahon ohjaajille suunnatun kyselyn, jonka toimitimme heille ryhmätoimintakertojen päätyttyä nuorten loppukyselyn toimittamisen yhteydessä. Ohjaajien kysely on nähtävissä liitteestä 3. Kyselyssä selvitimme yleisesti ohjaajien havaintoja ryhmätoiminnasta sekä ryhmätoimintakertojen vaikutuksista nuoriin heti ryhmäkertojen aikana, niiden jälkeen sekä pidemmällä aikavälillä. Tämän lisäksi ohjaajien kysely sisälsi kysymyksiä, joilla kartoitimme havaintoja nuorten osallisuuteen ja minäpystyvyyteen liittyvistä tekijöistä. Ohjaajille suunnatun kyselyn vastaamiseen annoimme reilusti aikaa, jotta ohjaajien oli mahdollista havainnoida myös ryhmätoimintakertojen päättymisen jälkeisiä vaikutuksia. Loppukyselyn lisäksi laadimme ohjaajille vielä lisäkyselyn, sillä alkuperäisen kyselyn vastaukset olisivat jääneet liian suppeiksi, eikä aineisto olisi riittänyt tulosten analysointiin. Lisäkysely löytyy liitetiedostosta 4.

Alku- ja loppukyselyiden laadullisten kysymysten analysoinnissa käytämme teemoittelua. Suljetut kysymykset, kuten monivalinta- ja skaaloihin perustuvat kysymykset avaamme sanallisesti. Suljettujen kysymysten vastauksia ei tulla ilmoittamaan prosenttiosuuksia hyödyntäen, sillä ryhmäkertoihin osallistuneiden määrä ei mahdollista sitä.

Juhilan (i.a.) mukaan teemoittelu on yksi sisällönanalyysin muoto ja laadullisen tutkimuksen analyysimenetelmä. Teemoittelussa kyse on siitä, että aineistosta tuodaan esille tutkimusongelman kannalta olennaiset ja keskeiset aiheet eli teemat. Tuomisen ja Sarajärven (2009, s. 93) mukaan teemoittelussa laadullinen aineisto pilkotaan ja ryhmitellään aihepiirien mukaisesti. Juhila painottaa, että teemat syntyvät aina analyysin tuloksena, eikä tutkija voi ennakoita mielessään tiettyjä teemoja, joihin hän luokittelee palasia aineistostaan. Hän lisää, että on hyvin yleistä käyttää tutkimusraporteissa katkelmia aineistosta eli sitaatteja teemojen käsittelyn yhteydessä.

5.4 Eettisyys ja luotettavuus tutkimuksessa

Opinnäyteyömme eettisyyden ja luotettavuuden toteutuminen on meille merkittävä ja keskeinen asia. Tutkimuseettinen neuvottelukunta (TENK, 2019, s. 4) on julkaissut vuonna 2009 ensimmäisen kansallisen ohjeen tutkimuksen eettisistä periaatteista sekä ehdotuksen eettisen ennakoarvioinnin järjestämisestä Suomessa koskien humanistista yhteiskuntatieteellistä ja käyttäytymistieteellistä tutkimusta. Ohje on päivitetty vuonna 2019 ja muutoksena aiempaan, uudistettu ohje koskee kaikkea tieteellistä tutkimusta, jossa tutkimuksen kohteena on ihminen tai jossa hyödynnetään ihmistieteiden tutkimusmenetelmiä.

Tutkimukseen osallistuvalla on oikeus osallistua tai olla osallistumatta tutkimukseen, eli keskeistä on osallistumisen vapaaehtoisuus (TENK, 2019, s. 8–9). Lisäksi tutkimukseen osallistuvalla on oikeus keskeyttää osallistumisensa missä vaiheessa vain ilman erityistä syytä, mutta tällaisissa tilanteissa tutkijalla on kuitenkin edelleen oikeus käyttää siihen asti keräämiään tietoja tutkimuksessaan. Tutkimukseen osallistujalla on myös oikeus perua osallistumisensa tutkimukseen minä hetkenä tahansa. Tutkittava on oikeutettu saamaan tietoa tutkimuksen sisällöstä, henkilötietojen käsittelystä sekä tutkimuksen käytännön toteutuksesta. Tieto on esitettävä tutkittavan kannalta ymmärrettävällä tavalla kirjallisesti tai sähköisesti sen ollessa mahdollista. Tutkimukseen osallistuvalla on kerrottava selkeä ja realistinen kuva tutkimukseen liittyvistä tavoitteista ja osallistumiseen kenties liittyvistä haitoista sekä riskeistä. Myös tutkimuksen eduista ja vaikutuksista on kerrottava todenmukaisesti. Lopuksi mainittakoon, että tutkittavalle on aina tehtävä selväksi, että hän on tutkittavana. Ennen ryhmätoimintakertojen alkua sovimme yhteistyötahomme kanssa vierailusta kyseisessä lastensuojelulaitoksessa. Halusimme varmistaa, että nuoret ovat ymmärtäneet ryhmätoimintakertojen tarkoituksen sekä sen, että he ovat mukana tutkimuksessa.

Niemisen (2021, s. 37–38) mukaan tutkittaessa lapsen elinoloja ja hyvinvointia, tietoja olisi kysyttävä lapselta itseltään. Jos tiedonkeruussa käytetään esimerkiksi lomaketta, sen suunnittelussa on otettava huomioon lasten kielelliset ja kognitiiviset taidot, mutta myös tiedonkeruun sosiaalinen luonne. Kun tehdään tutkimusta lasten kanssa, painottuu erityisesti luottamuksellisuus ja tutkimuksen toteuttamisen eettisyys. Lapselle tulee kertoa tutkimuksen tarkoituksesta ja tietojen käyttämisestä selkeästi ja ymmärrettävällä tavalla. Alaikäisen tutkimukseen osallistuminen vaatii yleensä huoltajan suostumuksen, mutta tämän lisäksi yhtä paljon painoarvoa on lapsen omalla suostumuksella. Tällä hetkellä vallalla on hyvin erilaisia käytäntöjä koskien lapsiin ja nuoriin kohdistuvaa tutkimusta.

TENK on listannut kuusi eettistä periaatetta koskien alaikäisten tutkimista (TENK, 2019, s. 9–10). Periaatteisiin kuuluu seuraavia asioita: Alaikäiselle on annettava tutkimuksesta tietoa ymmärrettävällä tavalla. 15-vuotta täyttäneen lapsen osalta tutkimukseen osallistumiseen riittää hänen oma suostumuksensa, kun taas alle 15-vuotiaan osallistumisesta päättää ensisijaisesti hänen huoltajansa. On kuitenkin huomattava, että vaikka tutkimukseen osallistuminen riippuisi huoltajan hyväksynnästä, ensisijaista on aina alaikäisen tutkittavan oma suostumus. Tutkijan on arvostettava alaikäisen tutkittavan itsemääräämisoikeutta sekä vapaaehtoisuuden periaatetta. Näiden lisäksi tutkimukseen osallistuminen ei saa olla alaikäisen tutkittavan edun ja tahdon vastaista, muuten tutkijan on keskeytettävä tutkittavan osallistuminen tutkimukseen.

Eettisyyden varmistamiseksi laadimme tutkimuksesta tietosuojaselosteen luettavaksi nuorille, heidän huoltajilleen sekä yhteistyötahon ohjaajille. Lisäksi nuorten huoltajilta kysyttiin suostumus nuorten osallistumisesta tutkimukseen laatimalla kirjallinen suostumuslomake, jossa kerrottiin muun muassa tutkimuksen tarkoituksesta ja tavoitteista. Suostumuslomake on nähtävissä liitetiedostosta 5. Kaikki tutkimuksen aikana kerätty materiaali ja erilaiset lomakkeet käsitellään luottamuksellisesti ja hyvän tutkimuksen käytänteiden mukaisesti. Kerättyyn materiaaliin ei pääse käsiksi muut kuin me kyseisen tutkimuksen tekijät, eikä kerättyä materiaalia voi hyödyntää muissa tutkimuksissa. Kaiken kerätyn materiaalin ja lomakkeet hävitämme asianmukaisesti tutkimuksen valmistuttua. Osallistuminen ryhmätoimintakerroille oli nuorille vapaaehtoista, ja nuori sai itse päättää osallistumisestaan myös jokaisen aktiviteetin osalta. Kyselyiden ja Kahoot-pelin osalta painotimme nuorille, että toivomme heiltä rehellistä palautetta ja selvensimme, että kaikki palautteen anto toteutetaan anonymisti.

Päädyimme tutkimuksen edetessä yhteistyötahomme kanssa ratkaisuun, että emme tule mainitsemaan kyseistä lastensuojelulaitosta nimeltä. Puhumme opinnäytetyössämme *eräästä Seinäjoen alueella sijaitsevasta lastensuojelulaitoksesta*, jotta jokaisen ryhmätoimintakertaan osallistuvan nuoren anonymiteetti voidaan suojata ja turvata. Tästä syystä pseudonymisoimme opinnäytetyössämme yhteistyötahon vedoten tutkimuksen eettisyyteen. Pseudonymisoinnilla tarkoitetaan sellaista henkilötietojen käsittelemistä, jossa henkilötiedot eivät ole yhdistettävissä tiettyyn henkilöön ilman lisätietoja (Tietosuojavaltuutetun toimisto, i.a.). Tietosuojavaltuutetun toimisto tähdentää, että kaikki lisätiedot tulee säilöä eri paikassa henkilötiedoista, ja vaikka pseudonymisointi toteutuisi, yksilön erottuminen

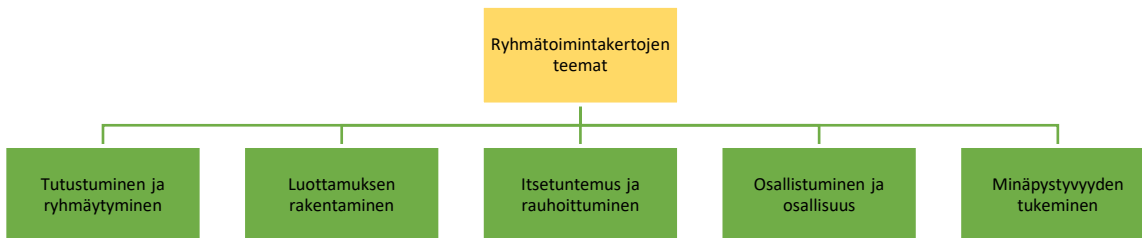
joukosta ja aineistoon yhdistäminen on kuitenkin mahdollista. Tämän vuoksi täyttä anonymiteettiä emme pystyneet yhteistyötahollemme takaamaan.

Tutkimuksen tulosten luotettavuutta arvioitaessa tulee huomioida, että ryhmätoimintaker-toihin osallistujissa oli jonkin verran vaihtuvuutta. Osa alkukyselyyn vastanneista ei ole vastannut loppukyselyyn ja osa loppukyselyyn vastanneista ei ole vastannut alkukyselyyn. Tämän vuoksi tuloksia ei voida pitää täysin luotettavina. Lisäksi tuloksiin on voinut vaikuttaa vastaajien sen hetkiset mielialat, sillä muun muassa osallisuuden tunne on subjektiivinen kokemus ja tästä syystä tilannesidonnainen.

TENK (2012, s. 4–6) on julkaissut myös vuonna 2012 ohjeen koskien hyvää tieteellistä käytäntöä ja sen loukkausepäilyjen käsittelyä Suomessa. Ohjeen tavoitteena on edistää hyvää tieteellistä käytäntöä ja varmistaa loukkausepäilyjen asiantunteva, oikeudenmukainen ja nopea käsittely. Ohjeen yhtenä keskeisenä näkökulmana on esimerkiksi muiden tutkijoiden työn ja saavutuksien asianmukainen huomiointi. Olemme läpi opinnäytetyön pyrkineet kiinnittämään huomiota huolellisesti tehtyihin lähdeviittauksiin, jotta lähteen alkuperäisen kirjoittajan työ ja tutkimus saa ansaitsemansa arvon. Lisäksi TENK (s. 6) huomauttaa muun muassa tutkimusluvan hankkimisesta. Haimme opinnäytetyöllemme tutkimuslupaa, kun olimme saaneet opinnäytetyösuunnitelmamme valmiiksi. Halusimme varmistaa mahdollisimman nopeasti, että tutkimus on ylipäättään mahdollista suorittaa. TENKIN ohje sisältää yhteensä yhdeksän keskeistä lähtökohtaa koskien hyvän tieteellisen käytännön toteutumista tutkimusetiikan näkökulmasta.

6 TOIMINNALLISEN RYHMÄTOIMINNAN ESITTELY

Tässä luvussa esittelemme erikseen jokaisen ryhmätoimintakerran rungon ja kertakohtaiset teemat ja niihin liittyvät tavoitteet. Avaamme myös tarkemmin ryhmätoimintakertojen sisältöjä ja havainnollistamme kuvien kautta, millaisten kysymysten myötä keräsimme nuorilta palautetta kustakin ryhmätoimintakerrasta.

Kuvio 4. Ryhmätoimintakertojen teemat.

6.1 Ensimmäinen ryhmätoimintakerta: tutustuminen ja ryhmäytyminen

Kävimme tapaamassa nuoria viikko ennen ensimmäistä varsinaista ryhmätoimintakertaa. Halusimme esittäytyä nuorille sekä yhteistyötahon ohjaajille ja kertoa itsestämme sekä tulevista ryhmätoimintakerroista. Kerroimme nuorille muun muassa opiskelusta ammattikorkeakoulussa sekä opinnäytetyöstä ja sen tarkoituksesta. Halusimme varmistaa, että nuoret ymmärtävät miksi tulemme järjestämään tällaisia ryhmätoimintakertoja. Jokaiselle ryhmätoimintakerralle osallistui myös kaksi yhteistyötahomme ohjaajaa, joista puhumme jatkossa avainhenkilöinä. Jatkossa puhuessamme ryhmästä, se käsittää sekä nuoret että avainhenkilöt.

Ensimmäisen varsinaisen ryhmätoimintakerran päätavoitteena oli tutustua toisiimme sekä Seinäjoen ammattikorkeakoulun (SeAMKin) tiloihin, jossa ryhmätoimintakerrat pääasiassa toteutettaisiin. Tavoitteena oli saada heti alusta alkaen ryhmätoimintakerralle rento tunnelma, jotta jokainen ryhmäläinen tuntee olevansa tervetullut. Pyrimme muutenkin jokaisella

ryhmätoimintakerralla pitämään osallistumisen kynnyksen matalana. Jokainen nuori sai itse päättää osallistumisestaan, eikä kaikkiin aktiviteetteihin/toimintaan ollut pakkoa osallistua, jos se ei itsestä tuntunut hyvältä. Tutustumisen ja ryhmäytymisen kautta pyrimme siihen, että opimme tuntemaan toisiamme hiukan paremmin. Tällä halusimme tavoitella sitä, että nuoret tulisivat myös tuleville ryhmätoimintakerroille mielellään.

6.1.1 Toiminta

Jokainen ryhmätoimintakerta suunniteltiin samalla kaavalla. Toimintakerrat sisälsivät aloitusvaiheen (5–10 minuuttia), toimintavaiheen (45–60 minuuttia) sekä toiminnan lopetusvaiheen (5–10 minuuttia). Lopetusvaiheen jälkeen rauhoituimme yhdessä luokkatilaan, jossa tapahtui palautteen kerääminen Kahoot-palautepeliä hyödyntäen sekä loppupuheet, joissa kiitimme osallistumisesta ja avasimme nuorille hieman seuraavaa ryhmätoimintakertaa. Avainhenkilöille ja nuorille muodostui tavaksi käydä ryhmätoimintakertojen jälkeen yhdessä ulkona syömässä tai lopettaa kerta muulla kivalla tavalla. Tämä jäi heille mukavaksi yhteiseksi tavaksi päättää jokainen ryhmätoimintakerta.

Olimme ennen jokaista ryhmätoimintakertaa ryhmäläisiä vastassa SeAMKin Kampustalon pääovilla heidän saapuessaan ja toivotimme heidät tervetulleiksi. Tämän jälkeen siirryimme luokkatiloihin, joissa toimintakerrat pääasiassa toteutettiin. Aloitimme ensimmäisen ryhmätoimintakerran esittäytymisillä ja tunnin sisällön lyhyellä läpikäymisellä. Ennen toimintavaiheeseen siirtymistä olimme varanneet hyvin aikaa myös sille, että nuoret saivat täyttää heille laaditun alkukyselyn.

Toimintavaiheen ensimmäisenä aktiviteettina meillä oli tutustumis- ja heittäytymisharjoitteita, joissa tavoitteena oli nuorten ja ohjaajien yhteinen tutustuminen sekä kynnyksen madaltaminen osallistua jatkossakin ryhmätoimintakertojen aktiviteetteihin. Toimintana oli muun muassa pallokysymysleikki, jossa kysymykset vaikeutuivat leikin myötä. Leikissä pallo vieritettiin jollekin toiselle ryhmäläiselle ja samalla esitetään vapaavalintainen kysymys pallon saajalle. Ensimmäisillä kierroksilla ohjaajat esittivät kysymyksen, jonka jälkeen pallo kiersi jokaisella ryhmäläisellä ja palautui sitten ohjaajille. Kierroksilla käytiin läpi muun muassa nimet, ikä, harrastukset sekä musiikkimaku. Tämän jälkeen pallon sai vierittää ringissä haluamalleen henkilölle ja esittää itse keksimänsä kysymyksen.

Toimintavaiheen toisena aktiviteettina tutustuimme SeAMKin Älykotiluokan hyvinvointitekno- logiaan. Esittelimme luokasta löytyviä erilaisia laitteita, kuten RehabWallin autopeliä ja reak- tiopeliä, sekä VR-laseilla pelattavaa eläinten bongausta. Tämän lisäksi tutustuimme muun muassa Taikalattian jalkapallopeliin sekä eläinpeleihin. Hyvinvointiteknoologiaan tutustumisen jälkeen kävimme kiertämässä nuorten kanssa ammattikorkeakoulun tiloja esitellen nuorille ja avainhenkilöille muun muassa kirjaston sekä Tapio-salin.

Ryhmätoimintakerran lopetusvaiheessa siirryimme luokkatilaan, josta aloitimme ryhmätoimin- takerran ja leikimme lännen nopeinta. Tässä leikissä yksi osallistujista on keskellä ja muut ovat ympärillä piirissä. Keskellä oleva laittaa silmät kiinni ja alkaa pyörimään. Jossain vai- heessa hän pysähtyy ja osoittaa edessään olevaa henkilöä. Tämän henkilön tehtävänä on kyykistyä ja hänen sivuillaan olevien tulee nopeasti osoittaa toisiaan ja sanoa ”pum”. Nope- amppaa ”pum” sanonut on voittaja ja hävinnyt joutuu keskelle pyörijäksi. Kun pelaajia on jäl- jellä enää kaksi, ottavat he kaksintaistelun selvittääkseen pelin voittajan.

Lopetusvaiheen jälkeen pysähdyimme keskustelemaan seuraavasta ryhmätoimintakerrasta sekä nuorten tuntemuksista ja keräsimme palautteen kyseisestä kerrasta Kahoot-pelillä. Ka- hooti-pelin kautta halusimme tietoa toimintakertojen mielekkyydestä, sekä keräsimme tutki- musmateriaalia minäpystyvyyden ja osallisuuden kysymyksiin liittyen.

6.1.2 Ensimmäisen ryhmätoimintakerran Kahoot

Seuraavan sivun alussa olevassa kuvassa esittelemme ensimmäisen ryhmätoimintakerran Kahoot-kysymykset.

Kuvio 5. Ensimmäisen ryhmätoimintakerran Kahoot.

6.2 Toinen ryhmätoimintakerta: luottamuksen rakentaminen

Toisen ryhmätoimintakerran päätavoitteena oli aloittaa luottamuksen rakentaminen nuoriin. Lisäksi tutustumisen ja ryhmäytymisen teemat pysyivät mielessämme myös tällä ja tulevilla kerroilla. Koska täyden luottamuksen rakentaminen näin lyhyellä aikavälillä ei ole realistista, haluamme hieman enemmän selventää, mitä tarkoitamme tässä yhteydessä luottamuksen rakentamisella. Kuuselan (2020) mukaan luottamus ei synny hetkessä, vaan se vaatii aikaa, tutustumista, vastavuoroista toimintaa sekä yhteisiä kokemuksia. Hän lisää, että luottamuksen tunnetta voidaan kuitenkin rakentaa ottamalla toinen huomioon sekä olemalla ystävällinen ja avoin. Tällä ryhmätoimintakerralla halusimme osoittaa nuorille edellä mainittuja luottamuksen ilmapiiriä lisääviä eleitä. Suunnittelimme toiminnan siten, että nuoret saivat tutustua meihin ohjaajiin rennosti yhdessä aikaa viettäen ja toivoimme, että ryhmässä kehittyisi myös vapaamuotoista keskustelua.

6.2.1 Toiminta

Toinen ryhmätoimintakerta alkoi jälleen toivottamalla ryhmäläiset tervetulleeksi, jonka jälkeen siirryimme luokkatilaan. Kävimme alkuun yhteisesti läpi, mitä tämä ryhmätoimintakerta tulee

pitämään sisällään. Lisäksi ohjaajina esittelimme itsemme uudelleen, sillä tälle ryhmätoimintakerralle oli tullut mukaan uusia nuoria. Tällä kerralla aloitusvaihe oli suunniteltu hieman pidemmäksi kuin muilla kerroilla.

Aloitusvaiheen ensimmäinen aktiviteetti oli parin esittely. Parit saivat muutaman minuutin aikana kertoa toisilleen viisi asiaa itsestään, jonka jälkeen käytiin esittelykierros kaikkien kesken. Tehtävänä oli esitellä oma pari muille ryhmäläisille. Parit muodostettiin arpomalla, jotta kukaan ei jäisi yksin, eikä parinmuodostus aiheuttaisi ikäviä tilanteita. Toisena aloitusvaiheen aktiviteettina oli kertoa muille ryhmäläisille itsestään jotain, mitä muut eivät vielä tiedä. Kaikki saivat ensin aikaa miettiä, ennen kuin lähdimme käymään kierrosta läpi. Viimeinen aloitusvaiheen toiminta oli leikki nimeltä kolme kättä ja kaksi jalkaa. Ryhmäläiset jaettiin aluksi kahteen ryhmään. Yksi ohjaajista antoi osallistujille erilaisia haasteita, kuten esimerkiksi ”ryhmäläisillä saa osua lattiaan yhteensä 4 jalkaa ja 3 kättä”. Nopeammin haasteesta suoriutunut ryhmä sai onnistumisesta pisteen.

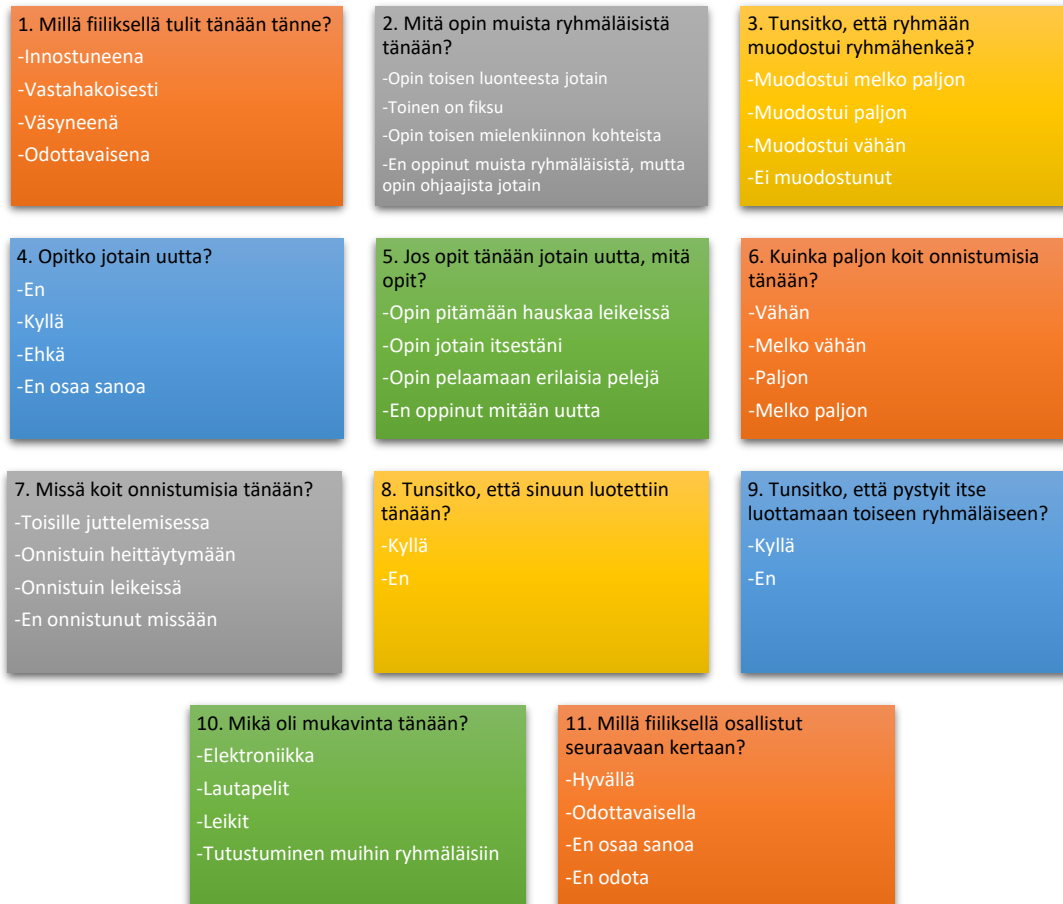
Tämän kerran toimintavaihe sisälsi perinteisiä lautapelejä koko ryhmän kesken. Halusimme laittaa tarjolle myös herkkuja, jotta tilanne olisi mahdollisimman mukavan oloinen. Esittelimme nuorille tarjolla olevat pelit ja kysyimme mitä he haluaisivat mieluiten pelata. Pelasimme muun muassa Smart 10 -peliä, jonka parissa aika kuluikin huomaamatta. Tälle kertaa oli suunniteltuna myös erilaisia Yetitabletin pelejä, mutta perinteisten pelien viedessä mukanaan ehdimme pelata ainoastaan reaktiopeliä Yetitabletilla. Jokainen ryhmäläinen sai halutessaan käydä kokeilemassa omaa ennätystään reaktiopelissä.

Ryhmätoimintakerran lopetusvaiheen siirryimme suorittamaan toiseen luokkatilaan. Lopetusvaiheen aluksi vuorossa oli hulavanteella leikki, jossa kaikki kerääntyivät piiriin toisiaan kädestä kiinni pitäen. Leikki alkoi siitä, että hulavanne oli yhden ohjaajan käsivarrella. Hän laittoi hulavanteen liikkeelle seuraavalle, jonka tuli päästä mahdollisimman nopeasti vanteen läpi ja saada se eteenpäin piirissä seuraavalle irrottamatta käsiä toisten käsistä. Ryhmätoimintakerran lopuksi teimme luottamuskaatumisia. Halukkaat ryhmäläiset saivat kaatua luokassa olevan matalahkon penkin päältä muiden ryhmäläisten käsien varaan siten, että muut ryhmäläiset ottivat kaatujan kiinni muodostaen tukevan alustan.

Viimeiseksi rauhoitumme jälleen palautteen keruuseen Kahoot-pelin äärelle. Kahoot-pelin jälkeen kerroimme nuorille alustavasti tietoa seuraavasta ryhmätoimintakerrasta. Kiitimme nuoria osallistumisesta ja saatoimme heidät ovelle.

6.2.2 Toisen ryhmätoimintakerran Kahoot

Alla olevassa kuvassa esittelemme toisen ryhmätoimintakerran Kahoot-kysymykset.

Kuvio 6. Toisen ryhmätoimintakerran Kahoot.

6.3 Kolmas ryhmätoimintakerta: itsetuntemus ja rauhoittuminen

Kolmannen ryhmätoimintakerran teemaksi valikoitui itsetuntemus ja rauhoittuminen. Tee-
maan tukeutuen tavoitteeksi nostimme nuorten itsetuntemuksen vahvistamisen. Itsetunte-
mukseen liittyy omien ajatusten, tunteiden, tarpeiden, toiveiden, vahvuuksien ja kehittämistar-
peiden havaitseminen ja tunnistaminen (Mieli ry, 2022). Lisäksi itsetuntemuksella on vahva
yhteys itsetuntoon, resilienssiin ja ihmissuhteisiin sekä sitä voi vahvistaa läpi elämän (mt.).
Kolmannen ryhmätoimintakerran rungon halusimme rakentaa tukemaan nimenomaan toimin-
tavaihetta. Päätimme jo aivan suunnitteluvaiheen alussa, että yhden ryhmätoimintakerran to-
teutamme rauhallisemmalla teemalla, sillä selkeästi muiden kertojen sisällöt alkoivat muodos-
tua hyvin toiminnallisiksi.

6.3.1 Toiminta

Kolmannen kerran alkuvaiheessa hyödynsimme tunnekortteja. Olimme asetelleet kortit jo valmiiksi luokkatilan lattialle sattumanvaraiseen järjestykseen. Ohjeistimme nuoria ja avainhenkilöitä valitsemaan sellaisen kortin, joka kuvaa parhaiten heidän senhetkistä tunnetilaansa. Myös me ohjaajat osallistuimme kortin valintaan. Kun jokainen oli saanut kortin valittua, kävimme kierroksen läpi, jossa jokainen sai kertoa minkä kortin valitsi ja oliko siihen jokin erityinen syy. Aloitimme kierroksen ohjaajista tehdäksemme tilanteesta helpomman nuorille.

Ryhmätoimintakerran toisena aloitusvaiheen aktiviteettina oli juoksupiirto, jossa ryhmäläiset jaettiin kahteen joukkueeseen. Olimme piirtäneet aiemmin A4 kokoiselle paperille erilaisia kuvioita, kuvia ja muotoja hyödyntäen koko paperin tilaa. Paperi teipattiin kiinni seinään ja kaksi tyhjää paperia oli asetettu käytävän toiseen päähän. Ryhmän tehtävänä oli käydä katso-massa täytetystä paperista millaisia kuvioita, kuvia ja muotoja siihen oli piirretty ja piirtää ne omaan tyhjään paperiin mahdollisimman lähelle samaan kohtaan, kun ne oli piirretty täyte-tyssä paperissa.

Kolmannen kerran toimintavaiheen toteutimme Kohtaamistaide® menetelmällä. Kohtaamistaiteen® perusta on Japanista lähtöisin olevassa Clinical Art -työskentelyssä ja vuodesta 2006 lähtien Kohtaamistaidetta® on kehitetty Suomessa Japanilaisten yhteistyökumppaneiden tukemana (Laurea, i.a.). Kohtaamistaide® on tavoitteellista ryhmämuotoista kuvataidetyöskentelyä, joka rohkaisee itseilmaisuun ja vuorovaikutukseen. Kohtaamistaiteessa® osallistujan omien valintojen kautta muodostuu visuaalisesti laadukas lopputuote. Olimme aiemmin selvittäneet yhteistyötaholtamme, olisiko heidän mahdollista kustantaa tälle kerralle akryylivärit, akvarellipaperia, maalarinteippiä ja kartonkikehyksiä. Nuoret ja myös osa meistä ohjaajista sekä avainhenkilöt pääsivät käyttämään luovuuttaan ja osallistumaan taidetyöskentelyyn.

Taidetyöskentelyssä ohjeet annettiin pienissä osissa ja jokainen ryhmäläinen sai tehdä omia valintoja muun muassa väreissä, tekniikoissa ja paperipinnan valinnassa. Tämä mahdollisti maalausten yksilöllisyyden. Maalaamisessa käytimme muovikortteja, jotta menetelmä olisi kaikille ryhmäläisille uusi. Työskentelyvaiheessa loimme rauhallisen ja kiireettömän ilmapiirin, mutta ohjasimme työskentelyn etenemistä kertomalla aina työskentelyn seuraavan vaiheen. Valmiit työt signeerattiin. Lopussa asettelimme valmiit työt esille ja kokoonnuimme arvostuskierrokseen. Toteutimme arvostuksen jakautumalla kahteen ryhmään, jotka paperikehyksiä

käyttäen kehystivät toisen ryhmän kaikista taideteoksista yhdessä valitsemansa kohdat ja kertoivat, miksi arvostivat juuri tämän kohdan. Arvostuskierroksella kaikki saivat ja antoivat positiivista palautetta toisilleen. Tämänkertaisen toiminnan tavoitteenamme oli antaa ryhmäläisille onnistumisen kokemuksia, tukea heidän itsetuntemustaan, rohkaista ja luoda ryhmähenkeä.

Lopetusvaiheessa oli fysioterapeuttiopiskelijoiden ohjaama rentoutustuokio. Tämä sisälsi ohjatun rentoutuksen Jacobsonin jännitysrentoutus -menetelmällä sekä palleahengitysharjoitteen. Rentoutustuokion jälkeen oli jo tavaksi muodostunut Kahoot-palautepeli ryhmätoimintakerran palautetta varten. Avasimme jälleen nuorille hiukan, mitä seuraava kerta tuo tullessaan. Saatoimme ryhmäläiset ulko-oville ja kiitimme osallistumisesta.

6.3.2 Kolmannen ryhmätoimintakerran Kahoot

Alla olevassa kuvassa esittelemme kolmannen ryhmätoimintakerran Kahoot-kysymykset.

<p>1. Mikä sana kuvailee parhaiten tänne lähtemistä?</p> <ul style="list-style-type: none"> -Innostunut -Odottavainen -Pakotettu -Väsynyt 	<p>2. Opin tänään toisen...</p> <ul style="list-style-type: none"> -Luonteesta jotain -Toisen mielenkiinnon kohteista -Toisen taidoista -En oppinut muista ryhmäläisistä mitään 	<p>3. Koetko, että ryhmään muodostui ryhmähenkeä?</p> <ul style="list-style-type: none"> -Muodostui melko paljon -Muodostui paljon -Muodostui vähän -Ei muodostunut
<p>4. Opitko tänään jotain uutta?</p> <ul style="list-style-type: none"> -En -Kyllä -Ehkä -En osaa sanoa 	<p>5. Jos opit tänään jotain uutta, mitä opit?</p> <ul style="list-style-type: none"> -Opin rentoutumaan -Opin itsestäni jotain -Opin maalaamaan -En oppinut mitään uutta 	<p>6. Kuinka paljon koit onnistumisia tänään?</p> <ul style="list-style-type: none"> -Vähän -Melko vähän -Paljon -Melko paljon
<p>7. Missä koit onnistuneesi tänään?</p> <ul style="list-style-type: none"> -Toisille juttelemisessa -Itseni arvostamisessa -Onnistuin arvostamaan muita -En onnistunut missään 	<p>8. Tunsitko, että sinuun luotettiin tänään?</p> <ul style="list-style-type: none"> -Kyllä -En 	<p>9. Tunsitko, että pystyit itse luottamaan toiseen ryhmäläiseen?</p> <ul style="list-style-type: none"> -Kyllä -En
<p>10. Tänään mukavinta oli...</p> <ul style="list-style-type: none"> -Alkuleikit -Maalaaminen -Rentoutuminen -Yhdessä oleminen 	<p>11. Millä fiiliksellä osallistut seuraavaan kertaan?</p> <ul style="list-style-type: none"> -Hyvällä -Odottavaisella -En osaa sanoa -En odota 	

Kuvio 7. Kolmannen ryhmätoimintakerran Kahoot.

6.4 Neljäs ryhmätoimintakerta: osallistuminen ja osallisuus

Neljännän ryhmätoimintakerran teemana oli osallistuminen ja osallisuus. Ryhmäkerran toiminta suunniteltiin aikaisempia kertoja toiminnallisemmaksi, jolla mahdollistimme nuorille osallistumista ja osallisuuden kokemuksia hyödyntämällä osallistavia menetelmiä. Osallisuuden tunteen kehittyminen vaatii kokemuksen kuulumisesta johonkin ryhmään tai yhteisöön. Tämän ryhmätoimintakerran suunnittelimme siten, että jokaiselle nuorelle mahdollistuisi tunne ryhmään kuulumisesta ja että nuori kokisi olevansa merkittävä osa ryhmäänsä.

6.4.1 Toiminta

Neljännellä ryhmätoimintakerralla olimme jo ryhmäläisille tuttuun tapaan heitä vastaanottamassa ja tervetulleeksi toivottamassa heidän saapuessaan. Aloitimme neljännän ryhmätoimintakerran kerääntymällä rinkiin ja vaihtamalla kuulumiset SeAMKin Älykotiluokassa. Alkuaktiviteettina meillä oli muistileikki, jossa tehtävänä oli muistaa edellisten rinkiäisten nimet ja iät. Viimeisen rinkiäisen tuli täten yrittää muistaa jokaisen ryhmäläisen nimi ja ikä istumajärjestyksen mukaisesti.

Ensimmäisenä toimintavaiheen aktiviteettina meillä oli haarapallo, jossa keräännytään rinkiin selkä ringin keskustaan päin. Pelissä tarkoituksena on saada pallo heitettyä omien jalkojen välistä toisen osallistujan jalkojen läpi. Osallistuja, jonka jalkojen läpi pallo saadaan heitettyä, tippuu pelistä pois. Kun jäljellä on enää kaksi pelaajaa, ratkaistaan voittaja nopeuden kaksintaistelulla. Tämän jälkeen vuorossa oli maton kääntö -leikki. Ryhmäläiset jaettiin kahteen joukkueeseen ja tehtävänantona oli saada käännettyä jumppamaton alapuoli ylöspäin vain jalkojaan käyttäen siten, että jokaisen ryhmäläisen oli pysyttävä jumppamaton päällä, eikä lattiaa saanut koskettaa. Voittaja oli se joukkue, joka suoriutui tehtävästä nopeammin ja ohjeiden mukaisesti.

Kolmantena toimintavaiheen aktiviteettina oli Alias pantomiimina esittäen. Ryhmäläiset ja osa ohjaajista jaettiin kahteen joukkueeseen ja osallistujat kävivät vuorotellen pantomiimina esittämässä kortilla olevan kuvan. Oikean vastauksen jälkeen esittäjän piti heittää osuma Yeti-tabletilla oikean väriseen ilmapalloon ennen kuin hän sai aloittaa uuden esityksen. Ensimmäisen minuutin ajan vain oma joukkue sai arvata, mitä vuorossa oleva osallistuja esittää. Tämän jälkeen myös toinen joukkue sai osallistua arvauksiin. Oikeasta arvauksesta joukkue sai itselleen pisteen.

Pantomiimiesitysten jälkeen olimme rikkinäistä selkäpuhelinta. Ryhmäläiset muodostivat jonon, jossa jonon perimmäinen sai keksiä haluamansa kuvion, jonka hän piirsi sormellaan edessä olevan selkään. Tämä piirsi tuntemansa kuvion edelleen seuraavan selkään ja niin edelleen. Jonossa ensimmäisenä olevan tehtävänä oli käydä piirtämässä tuntemansa kuvio Yetitablettiin siveltimellä. Kun kuvio oli piirretty tabletille, kuvion keksinyt kertoi, millaisen kuvion oli alun perin piirtänyt. Kierroksia oli niin monta, että jokainen sai vuorollaan keksiä kuvion sekä piirtää sen tabletille.

Toimintavaiheen viimeinen aktiviteetti oli ihmiskeilaus. Rakensimme koulun käytävälle ”keilaradan”. Keiloina toimivat putkirullat, joita jokainen halukas sai yrittää kaataa. Keilapallona oli skeittilauta, jonka päällä osallistuja makasi mahallaan. ”Keilapallolle” annettiin rauhalliset alkuvauhdit, jonka jälkeen hän sai ohjailla itseään käsillä kohti keiloja. Ohjaajat olivat ”radan” reunoilla ja keilojen takana varmistamassa, että mitään vahinkoa ei pääse sattumaan.

Ihmiskeilauksen jälkeen kokoontuimme toiseen luokkaan, ja vuorossa oli hieman sykettä nostattava ihmistunneli. Ryhmäläiset muodostivat jonon siten, että jalat ja kädet koskettivat maata. Jonon ensimmäinen lähti ryömimään muiden alta tunnelin läpi. Läpäistyään tunnelin hän asettui jonon perimmäiseksi laittaen myös jalat ja kädet maahan. Tämän jälkeen jonossa toisena oleva sai lähteä ryömimään tunnelin ali. Tätä jatkettiin niin kauan, kunnes jokainen ryhmäläinen oli ryöminyt tunnelin alta.

Lopuksi keräsimme jälleen palautetta ryhmäkerrasta Kahoot-pelin avulla. Kahoot-pelin jälkeen kerroimme nuorille, että seuraava eli viimeinen ryhmätoimintakerta on tarkoitus järjestää ulkona, jos sää vain sallii. Kiitimme ryhmäläisiä tästä kerrasta ja kerroimme odottavamme heidän näkemistään taas ensi viikolla.

6.4.2 Neljännen ryhmätoimintakerran Kahoot

Seuraavan sivun alussa olevassa kuvassa esittelemme neljännen ryhmätoimintakerran Kahoot-kysymykset.

Kuvio 8. Neljännen ryhmätoimintakerran Kahoot.

6.5 Viides ryhmätoimintakerta: minäpystyvyyden tukeminen

Viidennen ja samalla viimeisen ryhmätoimintakerran teemaksi valikoitui minäpystyvyyden tukeminen. Tavoitteena oli mahdollistaa nuorille onnistumisen kokemuksia sekä herätellä nuoria pohtimaan omia vahvuuksiaan, toimintamallejaan ja mieltymyksiään. Viidennen kerran ollessa viimeinen yhteinen kertamme halusimme järjestää myös sellaista ohjelmaa, jossa pystyisimme kohtaamaan nuoret kiireettömästi ja aidosti. Tällä pyrimme jättämään nuorille ryhmätoimintakerroista hyvän muiston ja konkretisoimaan ryhmän loppumisen.

6.5.1 Toiminta

Viimeinen ryhmätoimintakertamme järjestettiin ulkona Seinäjoella sijaitsevan laavun ympäristössä. Ohjaajina saavuimme paikalle jo aikaisemmin valmistelemaan tarvittavia asioita etukäteen. Vedimme esimerkiksi narulla verkoston puiden väliin muodostaen eräänlaisen seitin

kaltaisen verkon, jota tarvitsimme tulevassa luottamusleikissä. Lisäksi sytytimme valmiiksi nuotion. Tämän jälkeen lähdimme hakemaan ryhmäläisiä, mutta he tulivatkin vastaan jo puolivälissä matkaa. Kävelimme tästä yhdessä takaisin laavulle, jossa aloitimme riviin järjestysleikillä. Ryhmäläisten tehtävänä oli asettua rivissä tiettyyn järjestykseen aina annetun kriteerin perusteella. Ensimmäisillä kierroksilla ryhmäläiset saivat kommunikoida myös puheen välityksellä, mutta leikin edetessä heidän täytyi muodostaa rivit ilman, että he puhuivat toisilleen. Rivit täytyi muodostaa esimerkiksi iän perusteella siten, että nuorin oli rivin vasemmassa päässä ja vanhin oikeassa päässä. Lisäksi rivejä muodostettiin muun muassa kengän koon, nimen alkukirjaimen ja pituusjärjestyksen mukaan.

Toisena alkuvaiheen toimintana oli minäasteikko. Piirsimme maahan janan ja ryhmäläisten tehtävänä oli valita janalta sellainen paikka, joka kuvaa parhaiten heidän mielipidettään meidän esittämiin väittämiin. Janan toisessa päässä oli valinta ”täysin samaa mieltä” ja toisessa päässä ”täysin eri mieltä”. Väittämät olivat esimerkiksi seuraavan kaltaisia: ”osallistun mielelläni erilaisiin tapahtumiin/aktiviteetteihin, innostun helposti, viihdyn ryhmässä ja viihdyn yksin”.

Toimintavaiheen aloitimme sankopainilla, joka vaati ryhmäläisiltä ketteryyttä, tasapainoa ja hieman voimankäyttöäkin. Sankopainissa ryhmäläiset ovat piirissä ja pitävät toisiaan olkapäistään kiinni. Piirin keskellä on sanko, jonka koskemista piiriläisten tulee välttää. Rinki liiketii toisistaan olkapäistä kiinni pitäen tavoitteenaan saada joku piiristä osumaan sankoon, jolloin sankoon osuja tippuu pelistä pois. Toimintavaiheessa toisena aktiviteettina oli hämähäkinseitti-luottamusleikki. Olimme tätä leikkiä valmistelleet jo ennen ryhmäläisten saapumista paikalle. Puiden väliin oli vedetty narulla seitin kaltainen verkko. Kaikkien osallistujien piti päästä jostakin seitin aukosta läpi. Tässä tehtävässä osallistujien täytyi auttaa toisiaan ja luottaa toisen apuun päästäkseen seitistä läpi, sillä täysin ilman apua seitin läpäiseminen ei olisi ollut mahdollista. Tämä tehtävä vaati ryhmän keskinäistä kommunikointia, motoriikkaa ja oman kehon hallintaa sekä toimimista yhtenä ryhmänä.

Toimintavaiheen jälkeen rauhoituimme ja keskityimme mukavaan yhdessä oleiluun jutellen sekä paistaen samalla makkaraa ja vaahtokarkkeja. Lopuksi laavulla otimme vielä leikin kaksi totuutta ja yksi valhe. Ryhmäläiset saivat itse päättää osallistuvatko tähän leikkiin vai haluavatko mieluummin seurata muiden tarinoita. Tässä leikissä ideana on, että jokainen keksii itsestään kolme väittämää tai tarinaa, joista kaksi on totta ja yksi valhe. Muiden ryhmäläisten tehtävänä on erottaa, mikä väittämistä tai tarinoista on valhe ja mitkä kaksi ovat totta.

Ennen kuin lähdimme laavulta takaisin autoille, nuoret saivat täyttää perinteisen Kahoot-pelin sijasta paperikahootin antaakseen palautetta ryhmätoimintakerrasta. Viimeisen ryhmätoimintakerran lopetimme yhteisellä kävelymatkalla autoille, jonka aikana keskustelimme muun muassa menneistä kerroista, ja kerroimme vielä nuorille tulevasta loppukyselystä ryhmätoimintakertoihin ja tutkimukseen liittyen. Autoille päästyämme kiitimme yhteisesti ryhmäläisiä osallistumisesta ryhmätoimintakerroille ja jätimme hyvästit.

6.5.2 Viidennen ryhmätoimintakerran Kahoot

Alla olevassa kuvassa esittelemme viidennen ryhmätoimintakerran Kahoot-kysymykset.

Kuvio 9. Viidennen ryhmätoimintakerran Kahoot.

7 KOKEMUKSIA RYHMÄTOIMINNASTA

Tässä luvussa avaamme saatuja tutkimustuloksia aineistosta syntyneiden pääteemojen kautta. Tarkoituksena on aluksi käydä läpi yhteistyötahomme lastensuojelulaitoksen nuorille suunnattujen alku- ja loppukyselyiden tuloksia. Tämän jälkeen siirrymme tarkastelemaan ryhmätoimintakertojen jälkeen kerätyn aineiston eli Kahoot-pelin vastauksia. Nuorten vastausten jälkeen käsittelemme avainhenkilöiden kyselyn sekä sähköpostilla lähetetyn lisäkyselyn tulokset. Luvun lopuksi syvennymme omien havaintojemme äärelle. Pääteemoiksi nuorten alku- ja loppukyselyistä nousivat seuraavat kolme teemaa: nuorten yhteinen tekeminen vapaa-ajalla, toiveet vapaa-ajan viettoon sekä toiveet ryhmätoimintakerroille. Avainhenkilöiden loppukyselyn pohjalta muodostui kaksi pääteemaa: ryhmätoimintakertojen sisällöt ja ryhmätoimintakertojen vaikutukset. Pääteemaan ryhmätoimintakertojen vaikutukset, syntyi vielä kaksi alateemaa: vaikutukset osallisuuteen ja vaikutukset minäpystyvyyteen.

7.1 Nuorten alku- ja loppukyselyiden tulokset

Ensimmäiseen teemaan: *nuorten yhteinen tekeminen vapaa-ajalla*, nousi kyselyissä selkeästi esille, että yhteistyötahomme lastensuojelulaitoksen nuoret eivät lähes laisinkaan vietä aikaa yhdessä vapaa-ajallaan. Tämä käy ilmi sekä alku- että loppukyselyn vastauksista. Selvittääksemme viettävätkö nuoret vapaa-aikaansa yhdessä, kysyimme: “miten vietät vapaa-aikaasi muiden lastensuojelulaitoksen nuorten kanssa?”

Käymäl jossai pihal. (K3)

En hirveämmin vietä. (K4)

Loppukyselyn suhteen vastaukset yhteisestä vapaa-ajan vietosta eivät juuri muuttuneet. Alku- ja loppukyselyn vastauksista voidaan näin päätellä, että järjestämämme ryhmätoimintakerrat eivät lisänneet yhteistyötahomme lastensuojeluyksikön nuorten yhteistä tekemistä heidän vapaa-ajallaan tutkimuksemme aikana.

Toiseen pääteemaan: *toiveet vapaa-ajan viettoon*, nuorten vastaukset olivat yhteneväisiä alku- ja loppukyselyssä. Nuorten alku- ja loppukyselyistä kävi ilmi, että yhteistyötahomme lastensuojelulaitoksen nuorista kaksi ei halunnut viettää vapaa-aikaansa muiden yksikön

nuorten kanssa. Kaksi olisi halunnut viettää, mutta ei tiennyt kuinka. Yksi nuorista kuitenkin nosti esille, että esimerkiksi yhdessä pelaaminen voisi olla mukavaa.

Ei oikeastaan kiinnosta paljon mikään mutta yhdessä pelaaminen olisi mukavaa. (K5)

Tuloksista voidaan päätellä, että järjestämämme ryhmätoimintakerrat eivät vaikuttaneet huomattavasti yhteistyötahomme lastensuojelulaitoksen nuorten haluun tai toiveisiin yhteisestä vapaa-ajan vietosta muiden yksikön nuorten kanssa.

Kolmas pääteema: *toiveet ryhmätoimintakerroille*, muodostui nuorten alkukyselyssä olleiden kahden kysymyksen: millaisesta tekemisestä pidät arjessa ja mitä toivoisit tulevilta ryhmäkerroilta vastauksista. Alkukyselyn vastauksista käy ilmi, että vapaa-ajallaan useimmat nuorista viettävät mielellään aikaa pelien ja musiikin parissa. Vapaa-aikaa haluttiin viettää myös omassa rauhassa.

Musiikista, pelaamisest. (K1)

Rauhassa olost. (K3)

Suurimmalla osalla nuorista ei ollut ryhmätoimintakerroille erityisiä odotuksia. Kysyttäessä nuorilta mitä he toivoisivat tulevilta ryhmätoimintakerroilta, kaksi nuorista vastasi toivovansa ryhmätoimintakertojen sisältävän jotain kivaa tai mukavaa tekemistä.

Jotakin mukavaa tekemistä. (K4)

En mitään ihmeellistä jotakin kiva. (K5)

En mitään. (K2)

7.1.1 Osallisuuden ja minäpystyvyyden kysymysten tulokset

Näiden kysymysten kautta selvitimme nuorten osallisuuden ja minäpystyvyyden kokemuksia ja tuntemuksia. Avaamme tähän aluksi neljä osallisuuden kokemusta mittaavaa kysymystä, jotka toistuivat alku- ja loppukyselyissä. Sen jälkeen avaamme neljä alku- ja loppukyselyssä toistuvaa kysymystä, joilla kartoitimme nuorten minäpystyvyyden uskomuksia.

Kysyttäessä viettävätkö nuoret aikaa muiden kanssa tai ryhmässä, pysyivät vastaukset lähes samoina alku- ja loppukyselyissä. Alkukyselyssä kaksi vastaajista ei viettänyt aikaa muiden kanssa, yksi vastaajista vietti aikaansa paljon muiden kanssa ja kaksi vastaajista vietti aikaa muiden kanssa jonkin verran tai vähän. Loppukyselyssä kolme vastasi viettävänsä aikaa muiden kanssa jonkin verran tai vähän ja kaksi vastaajista ei viettänyt aikaa muiden kanssa. Loppukyselyssä kukaan ei vastannut viettävänsä paljon aikaa muiden kanssa. Kysymykseen: “koen helpoksi osallistua uusiin tapahtumiin/tilanteisiin/toimintaan”, alku- ja loppukyselyssä neljä vastaajista kokee osallistumisen usein helpoksi ja yksi vastaajista kokee osallistumisen uusiin tapahtumiin/tilanteisiin/toimintaan harvoin helpoksi.

Kysymykseen: “koen saavani myönteistä palautetta tekemisistäni”, oli vastattu identtisesti alku- ja loppukyselyssä. Neljä vastaajista kokee saavansa usein myönteistä palautetta tekemisistään, kun taas yksi vastaaja on vain harvoin kokenut saavansa myönteistä palautetta. “Koen että minuun luotetaan” -kysymykseen muodostui jonkin verran hajontaa alku- ja loppukyselyiden välillä. Alkukyselyssä neljä vastasi kokevansa, että heihin luotetaan usein ja yksi kokee, että häneen luotetaan vain harvoin. Loppukyselyssä kaksi vastasi kokevansa, että heihin luotetaan aina ja kolme vastasi, että heihin luotetaan usein.

Kysymykseen: “koen onnistuvani aloittamissani tehtävissä/tavoitteissa”, neljä vastaajista kokee onnistuvansa usein aloittamissaan tehtävissä/tavoitteissa. Yksi vastaajista kokee onnistuvansa harvoin aloittamissaan tehtävissä/tavoitteissa. Vastaukset pysyivät identtisinä myös loppukyselyssä. Hajontaa vastauksissa syntyi kysymyksessä: “pystyn ratkaisemaan useimmat ongelmistani, jos vain jaksan panostaa niihin tarpeeksi”. Alkukyselyssä kaksi vastaajaa kokee pystyvänsä aina ratkaisemaan useimmat ongelmistaan ja kolme kokee usein pystyvänsä ratkaisemaan ongelmat. Loppukyselyssä kolme kokee aina pystyvänsä ratkaisemaan ongelmat, yksi kokee usein ja yksi kokee harvoin pystyvänsä ratkaisemaan useimmat ongelmat.

Kysyttäessä pystyykö nuori olla luovuttamatta/välittämättä, vaikka joku yrittäisi estää häntä saavuttamasta haluamaansa, alkukyselyssä kaksi on vastannut pystyvänsä aina olla välittämättä. Kolme vastaajista kokee pystyvänsä olla usein välittämättä. Loppukyselyssä kolme vastasi pystyvänsä aina olla välittämättä ja kaksi vastaajista kokee, että pystyvät vain harvoin olla välittämättä. “Pystyn toimimaan odottamattomissakin tilanteissa, vaikka tilanne olisikin vaikea” -kysymykseen syntyi hajontaa alku- ja loppukyselyiden vastauksissa. Alkukyselyssä yksi vastaaja kokee pystyvänsä aina toimimaan odottamattomissakin tilanteissa. Kolme

vastaajista kokee usein pystyvänsä ja yksi vastaaja kokee vain harvoin pystyvänsä toimimaan odottamattomissa tilanteissa. Loppukyselyssä kaksi vastaajaa kokee pystyvänsä aina ja yksi vastaaja kokee pystyvänsä usein toimimaan odottamattomissa tilanteissa. Kaksi vastaajista kokee vain harvoin pystyvänsä toimimaan odottamattomissa tilanteissa.

Osallisuuden kokemusta selvittääksemme muodostimme myös kolme monivalintakysymystä. Ensimmäisen kysymyksen tarkoituksena oli selvittää, tuntee ko nuori kuuluvansa johonkin ryhmään/porukkaan. Tässä kysymyksessä oli useita vastausvaihtoehtoja, joista nuori sai valita niin monta vaihtoehtoa, kun halusi. Tämän lisäksi oli mahdollista kirjoittaa myös muu vaihtoehto. Tässä kysymyksessä vastausvaihtoehtoiksi listasimme kaveriporukan, perheen, kyseisen lastensuojeluyksikön porukan, harrastusryhmän, koululuokan ja peliyhteisöt. Suurin osa nuorista valikoi vastauksessaan useamman porukan, johon kokee kuuluvansa. Kuitenkin kaksi vastaajista oli ympyröinyt vain yhden vaihtoehtoista. Toinen vastaajista koki perheen olevan ainoa porukka, johon hän tuntee kuuluvansa ja toinen vastaajista koki kuuluvansa kaveriporukkaan.

Toinen monivalintakysymys oli: "mistä/keneltä saan apua, kun sitä todella tarvitsen", jossa vastausvaihtoehtoina oli perhe, kyseisen lastensuojeluyksikön aikuiset, kaverit, koulu sekä vaihtoehdot en saa apua, kun sitä todella tarvitsen ja jokin muu, mikä. Myös tähän kysymyksen suurin osa nuorista oli vastannut useamman kuin yhden vaihtoehdon. Kolmantena monivalintakysymyksenä kysyimme: "millaisiin elinympäristösi asioihin pystyt vaikuttamaan". Tässä vastausvaihtoehtoina olivat kaverisuhteet, opinnot, harrastukset, raha-asiat, perhesuhteet, vapaa-aika sekä vastausvaihtoehto en koe pystyväni vaikuttamaan elinympäristöni asioihin ja jokin muu, mikä. Kuten edellisessäkin monivalintakysymyksessä, myös tässä suurin osa nuorista oli valinnut useamman kuin yhden vaihtoehdon.

7.1.2 Ryhmätoimintakertojen vaikutukset

Ryhmätoimintakertojen vaikutuksia kysyimme kymmenellä skaaloihin perustuvalla kysymyksellä. Väittämien vastausvaihtoehtoina olivat: 1= täysin eri mieltä, 2= jokseenkin eri mieltä, 3= jokseenkin samaa mieltä, 4= täysin samaa mieltä. Halusimme selvittää, onko ryhmätoimintakerroilla ollut vaikutuksia nuoriin.

Ensimmäisessä väittämässä: "koen, että opiskelijoiden järjestämällä ryhmäkerroilla on ollut positiivinen vaikutus mielialaan", kaksi nuorta vastasi olevansa jokseenkin eri mieltä ja kolme

vastasi jokseenkin samaa mieltä. Toinen väittämä koski nuorten kokemusta siitä, tunsivatko he olevansa oleellinen/tärkeä osa ryhmää ryhmäkertojen aikana. Neljä vastasi olevansa jokseenkin samaa mieltä ja yksi vastaajista koki olevansa täysin eri mieltä. Kolmanteen väittämään: “minusta tuntuu, että muiden ryhmäläisten mielestä oli mukavaa, että osallistuin ryhmätoimintakertoihin”, syntyi vastauksissa paljon hajontaa. Jokseenkin samaa mieltä oli ainoa vastaus, joka oli valittu kahdesti. Neljännessä väittämässä selvitimme, tuntuiko nuorista siltä, että järjestäjien mielestä oli mukavaa, kun nuori osallistui ryhmätoimintakerroille. Tähän väittämään kolme vastasi olevansa jokseenkin samaa mieltä. Jokseenkin eri mieltä ja täysin samaa mieltä oli myös valikoitu.

Viidennessä väittämässä haluaisivatko nuoret jatkossa osallistua samankaltaiseen ryhmätoimintaan, jokainen vastausvaihto sai ääniä, mutta jokseenkin samaa mieltä oli ainoa kahdesti valikoitu vastausvaihtoehto. Jatkumona edelliseen kuudennessä väittämässä: “koen, että muut ikäiseni nuoret voisivat pitää tämänkaltaisesta ryhmätoiminnasta”, jokseenkin samaa mieltä sai jälleen eniten ääniä ja täysin samaa mieltä jäi ilman ääniä. Seitsemännän väittämän kautta halusimme selvittää, ovatko ryhmätoimintakerrat rohkaisseet nuoria osallistumaan aktiviteetteihin. Kolme vastaajista oli jokseenkin eri mieltä ja kaksi jokseenkin samaa mieltä. Kahdeksannessa väittämässä: “koen, että ryhmäkerrat ovat helpottaneet juttelua muille nuorille”, jokainen vastausvaihtoehto sai ääniä, mutta jokseenkin samaa mieltä valikoitiin kahdesti.

Yhdeksänteen väittämään “havaitsin itsessäni uusia kykyjä/taitoja ryhmäaktiviteetteihin osallistuessani”, kaksi nuorta vastasi olevansa täysin eri mieltä, kaksi jokseenkin eri mieltä ja yksi jokseenkin samaa mieltä. Viimeisellä väittämällä halusimme selvittää, olisivatko nuoret osallistuneet järjestämiimme ryhmätoimintakertoihin, vaikka kertojen jälkeen ei olisi ollut luvassa yhteistyötahomme järjestämää pientä “lahjusta”. Yksi vastaajista ei olisi osallistunut ryhmätoimintakerroille, mutta kaksi oli jokseenkin samaa mieltä ja kaksi täysin samaa mieltä. Eli todennäköisesti he olisivat osallistuneet ryhmätoimintakerroille myös ilman “lahjusta”.

7.2 Kahoot-palautekyselyn tulokset

Ensimmäisellä ryhmätoimintakerralla nuorten vastaukset kysymykseen: “millä fiiliksellä tulit tänään tänne”, erosivat paljon toisistaan. Yksi vastaajista koki saapuneensa ryhmätoimintakerralle pakotettuna, yksi innostuneena ja yksi väsyneenä. Toisessa kysymyksessä: “mitä

opin muista ryhmäläisistä tänään”, vastaukset jakautuivat kaikille muille vaihtoehdoille, paitsi “toinen on lahjakas puhumisessa”. Kaikki kolme vastaajaa olivat sitä mieltä, että ryhmään muodostui ensimmäisellä kerralla vähän ryhmähenkeä. Yksi vastaajista ei ollut oppinut mitään uutta ensimmäisellä ryhmäkerralla, yksi vastaajista oli kokenut oppivansa jotain uutta ja yksi ei ollut varma oliko oppinut ryhmäkerralla jotain uutta. Jatkokysymykseen: “jos opit tänään jotain uutta, mitä opit”, äänet jakautuivat jälleen vastausvaihtoehtojen kesken. Ainoastaan vaihtoehto “opin muista ryhmäläisistä jotain”, ei saanut yhtään ääntä. Kuudenteen kysymykseen: “kuinka paljon koit onnistumisia tänään”, kaksi vastasi vähän ja yksi paljon. Kysymykseen: “missä koit onnistumisia tänään”, yksi vastasi toisille juttelemisessä, yksi vastasi itseni ylittämässä ja yksi koki onnistuneensa leikeissä. Kysymykseen: “mikä oli mukavinta tänään”, kaksi vastaajista koki virtuaalilasien/RehabWallin olleen mukavin aktiviteetti ryhmätoimintakerralla, kun taas yksi vastaajista piti toisiin tutustumista tämän kerran mukavimpana asiana. Kysyttäessä millä fiiliksellä nuoret osallistuvat seuraavaan kertaan, äänet jakautuivat jälleen kaikkien vastausvaihtoehtojen kesken. Kukaan ei kuitenkaan vastannut, ettei odottaisi seuraavaa kertaa laisinkaan.

Toiselle ryhmätoimintakerralle kolme vastaajista tuli väsyneenä ja yksi vastaajista innostuneena. Toiseen kysymykseen: “mitä opin muista ryhmäläisistä tänään”, äänet jakautuivat kolmen vastausvaihtoehdon kesken. Yksikään ei vastannut oppineensa ohjaajista mitään. “Tunsitko, että ryhmään muodostui ryhmähenkeä” -kysymykseen kaikki neljä vastaajaa kokivat ryhmähenkeä muodostuneen vähän. Neljännessä kysymyksessä selvitimme, kokivatko nuoret oppineensa jotakin uutta ryhmäkerran aikana. Yksi vastaajista koki oppineensa jotain uutta ja kolme vastaajaa ei osannut sanoa, oliko oppinut jotain uutta. Vastaaja, joka koki oppineensa jotain uutta, oli oppinut pelaamaan erilaisia pelejä. Kolme muuta vastaajaa kokivat, että eivät olleet oppineet mitään uutta ryhmäkerralla. Kuudenteen kysymykseen: “kuinka paljon koit onnistumisia tänään”, kaksi vastasi vähän ja kaksi melko paljon. Kysymykseen: “missä koit onnistuneesi tänään”, kaksi vastasi onnistuneensa leikeissä, yksi toisille juttelemisessä ja yksi vastasi onnistuneensa heittäytymään toimintaan. Kahdeksannessa kysymyksessä kaikki vastasivat tunteneensa, että heihin oli luotettu ryhmäkerran aikana. Jokainen vastaaja koki myös tunteneensa, että he pystyivät itse luottamaan toiseen ryhmäläiseen. Päivän mukavimmaksi aktiviteetiksi äänestettiin lautapelit kahdella äänellä, mutta myös elektronikka ja leikit saivat yhdet äänet. Seuraavaan kertaan osallistumiselle fiilikseksi kaksi ilmoitti odottavaisen, yksi hyvän ja yksi vastaajista ei osannut sanoa.

Kolmannen ryhmätoimintakerran ensimmäiseen kysymykseen: “mikä sana kuvailee parhaiten tänne lähtemistä”, kaksi vastasi innostunut, yksi vastasi odottavainen ja yksi vastaajista ilmoitti olevansa väsynyt. Toisessa kysymyksessä selvitimme, olivatko nuoret oppineet toisista ryhmäläisistä jotain. Jokainen vastausvaihtoehto sai yhden äänen. Kolmas kysymys: “koetko, että ryhmään muodostui ryhmähenkeä”, kahden mielestä ei muodostunut, yhden mielestä muodostui vähän ja yhden vastaajan mielestä muodostui paljon. Kysyttäessä oppivatko nuoret tänään jotain uutta, kaksi vastasi etteivät oppineet mitään uutta, yksi ei osannut sanoa ja yksi vastaajista oppi ehkä jotain uutta. Jatkokysymykseen: “jos opit tänään jotain uutta, mitä opit”, yksi koki oppineensa rentoutumaan ja yksi oppi maalaamaan. Kaksi vastasi edelleen, ettei oppinut mitään uutta. Kysymykseen: “kuinka paljon koit onnistumisia tänään”, kaikki vastausvaihtoehdot saivat yhden äänen. Kysyttäessä missä ryhmäläiset kokivat onnistuneensa, kaikki vastasivat, etteivät onnistuneet missään. Kaikki ryhmäläiset vastasivat kokevansa, että heihin luotettiin tänään. Kolme ryhmäläistä oli kokenut myös itse pystyvänsä luottamaan muihin ryhmäläisiin, mutta yksi vastaajista ei ollut pystynyt luottamaan toisiin ryhmäläisiin. “Tänään mukavinta oli” -kysymykseen jokainen vastausvaihtoehto sai yhden äänen. Kolme ryhmäläistä ilmoitti osallistuvansa seuraavaan ryhmäkertaan odottavaisena ja yksi hyvällä fiiliksellä.

Neljännelle ryhmäkerralle lähtöfiilikseksi kaksi ilmoitti iloinen, kolme odottavainen ja yksi ankea. Neljännellä ryhmäkerralla yksi kertoi oppineensa toisen ryhmäläisen luonteesta jotain, yksi toisen mielenkiinnon kohteista jotain ja yksi taidoista jotain. Kolme vastaajista ilmoitti, ettei oppinut muista ryhmäläisistä mitään. Kolmanteen kysymykseen: “koetko, että ryhmään muodostui ryhmähenkeä”, kolme vastasi melko paljon ja kolme vastasi muodostui vähän. Kysyttäessä oppivatko nuoret itsestään tänään jotain, kaksi vastasi oppineensa itsestään jotain ja neljä vastaajista koki, etteivät oppineet tällä kertaa itsestään mitään. Kolme vastaajista koki, että oli osallistunut leikkeihin ja toimintaan aktiivisesti, yksi koki osallistuneensa omaaloitteisesti, yksi koki osallistuneensa heikosti ja yksi ei olisi halunnut osallistua. Kysymykseen: “kuinka paljon koit onnistumisia tänään”, kaksi vastasi kokeneensa paljon, yksi vastasi kokeneensa melko vähän ja kolme vastaajista koki onnistumisia vähän. Kysymykseen: “missä koit onnistuneesi tänään”, kolme ilmoitti onnistuneensa toisille juttelemisessä, yksi onnistui arvostamaan muita, kaksi vastaajista koki, ettei onnistunut missään. Kaikki kuusi vastaajaa, oli kokeneet heihin luotettavan tänään. Kaikki kuusi olivat myös kokeneet itse pystyvänsä luottamaan toiseen ryhmäläiseen. “Nyt täältä lähtiessäni fiilikseni on” -kysymyksessä

kaikki vastausvaihtoehdot saivat kaksi ääntä, paitsi vaihtoehto “ankea” ei saanut yhtään ääntä.

Viisi ilmoitti lähteneensä viimeiselle ryhmäkerralle hyvällä mielellä ja yksi vastaajista haikealla mielellä. Tällä kerralla kaksi vastaajista ilmoitti oppineensa toisen ryhmäläisen taidoista jotain ja neljä vastaajista ilmoitti, ettei oppinut toisista ryhmäläisistä mitään. Kolmanteen kysymykseen ryhmähengen muodostumisesta, kukaan ei vastannut, että olisi kokenut tällä kertaa muodostuneen paljon ryhmähenkeä. Muut vaihtoehdot saivat jokainen kaksi ääntä. Kukaan ryhmäläisistä ei kokenut oppineensa itsestään tänään mitään uutta. Kysymykseen: “paljonko koit onnistumisia tänään”, kaksi vastasi melko vähän, kolme vastasi vähän ja yksi vastasi melko paljon. Kysyttäessä: “missä koit onnistuneesi tänään”, neljä vastasi onnistuneensa leikkeissä/toiminnoissa ja kaksi vastasi ettei kokenut onnistuneensa missään. Viisi vastaajista koki heidän onnistuneen tänään ryhmänä ja yksi vastaajista oli eri mieltä. Viisi vastaajaa oli kokenut, että heihin oli luotettu tällä ryhmäkerralla ja yksi vastaajista oli eri mieltä. Kaikki vastaajat olivat kuitenkin tunteneet pystyvänsä luottamaan muihin ryhmäläisiin tänään. Kysymykseen: “piditkö enemmän sisällä järjestetyistä kerroista vai ulkokerrasta”, sisällä järjestetyt saivat kolme ääntä, pihalla järjestetystä sai yhden äänen ja kaksi kertoivat pitäneensä ryhmätoimintakerroista tasapuolisesti. Viimeisessä kysymyksessä pystyi valikoimaan useamman vastausvaihtoehdon mukavimmista asioista ryhmätoimintakerroilla. Vastausvaihtoehto “sain pitää ryhmäkerroilla hauskaa leikkien/toiminnan parissa”, sai neljä ääntä, “tutustuin paremmin muihin nuoriin”, sai kolme ääntä ja “sain kannustusta ohjaajilta”, sai kaksi ääntä.

7.3 Yhteistyötahon ohjaajien loppukyselyn tulokset

Teemaan *ryhmätoimintakertojen sisällöt* liittyen, ensimmäisen ryhmätoimintakerran havaintoina yhteistyötahomme ohjaaja eli avainhenkilö nosti esille perinteisten tutustumisleikkien olleen kaikista antoisimpia. Avainhenkilön näkemyksen mukaan ryhmätoimintakerran aktiviteetit oli suunniteltu siten, että osallistuminen oli helppoa ja nuoret osallistuivat hyvin. Havaintona oli myös nuorten välille syntynyt kommunikointi tehtävien aikana sekä yhteisten jutteluaiheiden muodostuminen.

Oman tulkintani mukaan ensimmäisen kerran perinteiset tutustumisleikit olivat kaikista antoisimpia. (K1)

Toisen ryhmätoimintakerran havainnoista esille nousi erityisesti perinteisen lautapelin pelaaminen. Avainhenkilöiden mukaan perinteinen pelaaminen lisäsi nuorten kommunikointia sekä ryhmätoimintakerran aikana että sen jälkeen. Toinen avainhenkilö nosti esille myös alun tutustumisleikkien olleen onnistuneita. Avainhenkilö uskoi, että tutustumisleikkien kautta nuoret oppivat toisistaan jotain uutta.

Toisella ryhmäkerralla nuoret mielestäni kommunikoivat keskenään todella paljon – aiemmin keskenään juttelua ei ole juurikaan tapahtunut. (K1)

Joiltakin nuorilta loisti innostus ja tämän kerran jälkeen muutama nuori jäi juttelemaan yhteisiin tiloihin ja heillä oli hauskaa. (K2)

Lisäksi toinen avainhenkilöistä havainnoi, että toisella ryhmätoimintakerralla muodostui ryhmäläisten välille hyvä tunnelma ja nuoret keskustelivat huomattavasti normaalia enemmän.

Avainhenkilöt olivat havainneet poikkeavan maalaamistavan helpottaneen osallistumista kolmannen ryhmätoimintakerran aikana. Toinen avainhenkilöistä totesi nuorten osallistuneen kerralle hyvin. Avainhenkilöt kertoivat nuorten tehneen ryhmäkerran taideteoksista tauluja ja yksi nuorista oli antanut taulun lahjaksi läheiselleen. Lisäksi toinen avainhenkilöistä totesi uskovansa taidetyöskentelyn olleen monelle onnistumisen kokemus.

Tyylillä jokainen sai aikaan hienon taideteoksen, eli uskon että oli monelle onnistumisen kokemus. (K1)

Neljännän ryhmätoimintakerran rohkeutta ja esillä oloa vaativiin tehtäviin osallistuminen oli yllättänyt avainhenkilöt. Yhteistyötahon avainhenkilöiden puolelta pohdittiin, oliko vieraamalla ohjaajilla positiivinen vaikutus nuorten osallistumiseen heittäytymistä vaativiin ryhmätoimintakerran aktiviteetteihin.

Neljännän ryhmäkerran aktiviteeteistä itse pohdin, ovatko liikaa heittäytymistä vaativia, mutta ilokseni huomasin olevani väärässä. (K1)

Olin nuorista ylpeä tuon kerran jälkeen. (K2)

Viidenneltä ryhmäkerralta avainhenkilö nosti esille havainnon nuorten aktiivisesta osallistumisesta myös leikkimielisiin tehtäviin. Vapaamuotoisen keskustelun ja oleilun laavulla

avainhenkilö totesi sujuneen nuorilta luontevasti. Avainhenkilö jäi lopuksi pohtimaan, oliko yksi loppuleikeistä liian haastava osalle nuorista.

Omien tarinoiden kerronta oli osalle turhan haastavaa, joten mielestäni oli hyvä ettei siihen yritetty pakottaa. (K1)

Ryhmätoimintakertoaisten havaintojen lisäksi avainhenkilöt olivat yleisesti sitä mieltä, että ryhmäkerrat olivat onnistuneita ja kivoja, sekä kokoontumisista oli jäänyt päällimmäisenä hyvä tunne. Avainhenkilöt pitivät ryhmätoiminnan ohjaajien omaa innostusta ja osallistumista vaikuttavana tekijänä nuorten osallistumiselle. Avainhenkilön huomiona oli, että teknologia ei ollut vaikuttanut nuoriin tai herättänyt heissä kiinnostusta. Sen sijaan avainhenkilö oli havainnut perinteisten pelien ja leikkien olleen kiinnostavampia. Avainhenkilöiden ajatusten mukaan ryhmätoimintakerrat oli rakennettu siltä näkökannalta hyvin, että ryhmään mukaan tuleminen ei riippunut siitä, oliko nuori ollut edellisellä/edellisillä kerroilla mukana.

Toiminta oli kivaa ja kokoontumisista jäi hyvä fiilis. (K2)

Olette saaneet hyvin paikalle saapuneet nuoret osallistumaan ja hetkittäin jopa innostumaan yhdessä tekemisestä, - tämä ei ole ollenkaan itsestään selvää. (K1)

En ole havainnut teknologian vaikuttaneen, enkä ole kuullut näiden herättävän kiinnostusta nuorissa. (K1)

Toisen pääteeman: *ryhmätoimintakertojen vaikutukset*, alateemaan *ryhmätoimintakertojen vaikutukset osallisuuteen*, nousi aineistosta esille, että vahvimmin vaikutukset ilmenivät niillä toimintakerroilla, joista nuoret pitivät ja heti toimintakertojen jälkeen. Pidemmän aikavälin vaikutuksia ei ollut huomattu tai niitä oli haastavaa arvioida. Kysymykseen: “oletko huomannut ryhmäkertojen vaikuttavan nuorten väliseen kommunikointiin tai yhdessä olemiseen”, avainhenkilöt vastasivat huomanneensa nuorten ottaneen kontaktia toisiinsa jokaisella ryhmäkerralla, sekä totesivat joidenkin ryhmäkertojen jälkeen olleen keskinäistä kommunikointia normaalia enemmän.

Heti ryhmäkertojen jälkeen keskinäistä kommunikointia on ollut joidenkin kertojen jälkeen enemmän. (K1)

Kysymykseen: “jos yhteinen tekeminen tai vuorovaikutus nuorten välillä on lisääntynyt, kuinka se näyttäytyy yksikössänne”, avainhenkilöt totesivat, että vuorovaikutus ei ole

lisääntynyt tai näyttäytynyt yksikössä. Yhteistyötahon avainhenkilöt olivat kuitenkin havainneet nuorten kommunikoinnissa aktivoitumista ryhmätoimintakertojen aikana sekä heti niiden jälkeen.

Heti kertojen jälkeen tunnelma oli usein hyvä ja kaikki ehkä kommunikoi tavallista enemmän keskenään. (K2)

Avainhenkilöiden vastauksista ilmeni, että ne ryhmätoimintakerrat, jotka sisälsivät yhteistyötä ja heittäytymistä nousivat nuorten puheissa esiin vielä myöhemminkin ryhmätoimintakertojen päätyttyä. Osa nuorista oli myös tehnyt ryhmätoimintakerralla tuottamistaan taideteoksista tauluja. Toinen avainhenkilöistä oli havainnut osan nuorista ottaneen enemmän kontaktia yhteistyötahon ohjaajiin ryhmätoimintakertojen jälkeen, mutta avainhenkilö painotti, että hän ei osaa arvioida onko tähän vaikuttanut ryhmätoimintakerrat vai onko tähän vaikuttanut jokin muu peruste.

Avainhenkilöiden havaintojen mukaan ryhmätoimintakerroilla vallitsi hyvä yhteishenki ja luottamus. Nuoria kannustettiin ja nuoret kannustivat myös toisiaan osallistumaan, eikä ryhmätoimintakertojen aikana tai niiden ulkopuolella havaittu syrjintää tai muuta negatiivista suhtautumista. Yhteistyötahomme puolelta koettiin, että nuorten mielipiteitä ja toiveita pyrittiin huomiomaan useissa eri yhteyksissä niin suullisesti kuin anonyymisti kirjallisestikin. Avainhenkilöiden havaintona oli, että kuulumiskierrokset ja muut perinteiset tutustumisleikit olivat nuorille ehkä luontaisempi tapa tuoda esiin omia ajatuksia ja joissakin tilanteissa vaihtoehtoista valitseminen saattoi olla helpompaa kuin omin sanoin ilmaiseminen.

Omien toiveiden ja mielipiteiden esiin tuominen ei ole aina nuorille helppoa ja siksi toiveiden esiin tuonnin mahdollistaminen on todella haastavaa. (K1 & K2)

Avainhenkilöiden vastauksista voi päätellä, että nuoret olivat tietoisia mahdollisuudestaan osallistua ryhmätoimintakerroille tai olla osallistumatta. Avainhenkilöt pohtivat, lisäksi nuorten luottamusta mahdollisesti tieto siitä, että ryhmätoimintakerralle lähteminen ei velvoittanut heitä osallistumaan jokaiseen aktiviteettiin, vaan nuorella oli mahdollisuus kieltäytyä yksittäisistä aktiviteeteista niin halutessaan. Avainhenkilöiden havaintojen mukaan kieltäytyminen jostakin aktiviteetista ei poistanut nuorilta mahdollisuutta osallistua seuraavaan toimintaan.

Luottamusta saattoi lisätä tieto siitä, että myös paikan päällä on mahdollista jättää osallistumatta, jos johonkin tehtävään osallistuminen tuntuu mahdottomalta. (K1 & K2)

Toiseksi alateemaksi aineistosta muodostui: *ryhmätoimintakertojen vaikutukset minäpystyvyyteen*. Avainhenkilöt nostivat esille, että suunnittelemamme ryhmätoimintakerrat sisälsivät rohkeita aktiviteetteja, joihin ohjaajat eivät olisi ajatelleet nuorten välttämättä osallistuvan. Avainhenkilöt kuvailivat jopa yllättyneensä nuorten osallistumisesta sellaisiin aktiviteetteihin, joita he aluksi jännittivät. Avainhenkilöt pohtivat, oliko ryhmätoimintakertojen ohjaajien omalla innostuneella asenteellaan sekä rohkealla aktiviteettien suunnittelulla vaikutusta nuorten osallistumiseen sekä itsensä ylittämiseen.

Ulkopuoliset ohjaajat uskalsivat ehdottaa sellaisiakin aktiviteetteja, joihin emme heti olisi ajatelleet nuorten osallistuvan. (K1 & K2)

Nuoret saivat kannustavaa palautetta osallistumisestaan ja heitä kannustettiin ”ylittämään itseään”/osallistumaan sellaiseenkin, mihin osallistuminen saattoi alkuun jännittää. (K1 & K2)

Avainhenkilöiden havainnoista käy ilmi, että ryhmän aikana syntyi jonkin asteista luottamusta nuorten välille sekä myös ohjaajia kohtaan. Käytännön tasolla tämä ilmeni avainhenkilöiden näkökulmasta nuorten osallistumisena ryhmänä toteutettaviin toimintoihin, jotka vaativat yhteistyötä, tietyn asteista heittäytymistä ja luottamusta toisiin, kuten esimerkiksi osallistuminen luottamuskaatumiseen. Avainhenkilöt olivat havainneet, että nuoret rohkaisivat myös toinen toisiaan ja uskaltautuivat osallistumaan kannustuksen myötä. Avainhenkilöt uskoivat nuorten kokeneen jonkin verran onnistumisia ryhmätoimintakertojen aikana.

Osalle osallistuminen vaati hetkittäin itsensä ylittämistä. (K1 & K2)

Vaikutti siltä, että nuoret kokivat erityisesti osassa aktiviteeteista onnistumisen kokemuksia, mikä näkyi mm. Innostuneena keskusteluna ja positiivisena palautteena. (K1 & K2)

7.4 Ryhmätoimintakertojen ohjaajien havainnot

Ensimmäisellä ryhmätoimintakerralla nuoret olivat hiljaisia, mutta uteliaita. Nuoret vaikuttivat olevan niin sanotusti ”tunnustelemassa”, mitä ryhmätoimintakerrat oikeastaan pitävät sisällään. Keskinäistä kommunikointia ei juurikaan ilmennyt, jolloin ohjaajien rooli korostui

entisestään. Nuoret vastasivat kysyttäessä melko vähin sanoin ja elein, eikä muuta keskustelua liioin syntynyt. Nuoret olivat mukana teknologian kokeilussa ja siihen tutustumisessa, mutta tämä ei herättänyt innostusta tai kiinnostusta sen enempää. Lopussa leikityt perinteiset kisailut saivat nuoret innostumaan ja hiukan nauramaan. Ohjaajien näkökulmasta ensimmäinen ryhmätoimintakerta oli kaikilta osin tunnustelua ja tutustumista.

Toisella ryhmätoimintakerralla keskustelua virisi jo alkuleikissä, kun tehtävänä oli esitellä omat parit. Jokainen nuori uskaltautui olemaan äänessä ja parin esittely sujui ohjaajien näkökulmasta todella hyvin. Toinen ryhmätoimintakerta oli kokonaisuudessaan hyvää ryhmäytymistä. Ohjaajien näkökulmasta näytti siltä, että ryhmässä tunnuttiin luottavan omiin pareihin ja kisattiin rohkeasti muita vastaan. Perinteisen pelin jälkeen kisailumieltä oli havaittavissa myös teknologiaa hyödynnettäessä, kun nuoret pääsivät testaamaan nopeusreagointiaan Yetitabletilla. Osa nuorista yllätti rohkeudellaan ”heittäytyä” toimintaan mukaan. Tällainen heittäytyminen ja kisailumieli saattoi viestiä siitä, että luottamusta ryhmän kesken oli jo jonkin verran syntynyt, sillä enää nuoret eivät olleet niin varovaisia kuin ensimmäisellä kerralla. Tällä ryhmätoimintakerralla näytti siltä, että ryhmähenkeä alkoi muodostumaan jo melko paljon.

Ryhmän kokoonpanossa tapahtui kolmannella ryhmätoimintakerralla paljon muutoksia, joka vaati myös meiltä ryhmän ohjaajilta sopeutumista muuttuneeseen tilanteeseen. Ryhmätoimintakerralle saapui kaksi uutta nuorta ja yksi aikaisempi ryhmän jäsen päätti jättäytyä ryhmästä kokonaan pois. Ohjaajien näkökulmasta tämä vaikutti paljon jo muodostuneen ryhmähengen katoamiseen. Koemme, että ryhmäytyminen alkoi ikään kuin uudelleen tällä kolmannella kerralla. Aloitimme ryhmätoimintakerran tunnekorttien valinnalla, jonka koimme onnistuneen hyvin. Nuoret käyttivät aikaa tutustuessaan kortteihin ja jokainen ryhmäläinen löysi itselleen lopulta sopivan kortin. Juoksupiirron koimme myöhemmin ajateltuna sopivaksi aktiviteetiksi tähän kohtaan, sillä leikin aikana nuoret kommunikoivat ja pohtivat tehtävää ääneen, mikä näytti vapauttavan tunnelmaa. Kolmannen ryhmätoimintakerran taidetuotoksia nuoret olivat kehystäneet ja antaneet myös eteenpäin, joka kertoo mielestämme heidän kokeneen työnsä onnistuneiksi. Nuoret hienosti keskittyivät omaan tekemiseen ja rentoutuksessa kykenivät myös rauhoittumaan.

Neljännellä ryhmätoimintakerralla ryhmässä oli havaittavissa heti alusta alkaen kisailuhenkeä ja rohkeaa heittäytymistä. Nuoret olivat rentoutuneempia ja toimivat ryhmänä toisiaan kannustaen. Ajattelempa, että havaittu ryhmäytyminen ja kilpailuhenki viittaavat siihen suuntaan,

että aktiviteetit ja ryhmän kehittyminen tukivat nuorten osallisuutta ja minäpystyvyyttä. Pantomiiemiesityksien kohdalla aluksi pohdimme, onko se liian rohkea aktiviteetti ottaen huomioon, että ryhmän kokoonpano oli vaihtunut edellisellä kerralla. Havaitimme kuitenkin alkuaktiiviteettien aikana, että rohkeutta heittäytymiseen riittää, joten uskaltauduimme pitäytymään alkuperäisessä suunnitelmassa. Ohjaajina ajatteleimme, että oli hyvä ratkaisu osallistaa avainhenkilöt myös mukaan pantomiemiesityksiin, sillä vaikutti siltä, että se rohkaisi ja tuki myös nuoria heittäytymään.

Viidennellä ryhmätoimintakerralla kilpailuhenki jatkui sankopainin merkeissä. Ryhmäläisiä nauratti ja kaikilla vaikutti olevan hauskaa. Ohjaajien näkökulmasta pohdimme, että kilpailuhenki ja yhdessä nauraminen onnistumisille ja epäonnistumisille kieli ryhmähengen kasvusta ja osallisuuden sekä minäpystyvyyden vahvistumisesta. Minäasteikko tehtävässä havaitimme, että nuorille oli suhteellisen helppoa hahmottaa, mihin kohtaan he janalla kokevat sijoittuvansa. Hämähäkinseittileikin aikana alkuun näytti siltä, että osa nuorista ei lähtenyt mukaan yhtä innokkaasti, mutta tämän aktiviteetin kohdalla korostui erityisesti nuorten keskinäinen kannustaminen. Heti tehtävää suorittamaan lähteneet nuoret kannustivat loputkin osallistumaan ja lopulta tehtävä onnistui hienosti. Siihen vaadittiin yhteistyötä sekä luovuutta ja näitä molempia nuorilta löytyi. Ryhmätoimintakerran aikana nuoret kommunikoivat keskenään ja osa otti oma-aloitteisesti kontaktia jopa meihin ohjaajiin tulemalla viereen istumaan ja juttelemaan. Ohjaajina meille jäi tästä lämmin ja onnistunut olo. Koemme, että oli hyvä ratkaisu jättää ulkokerta juuri viimeiselle ryhmätapaamiselle. Yhteistyötä vaativissa aktiviteeteissa autettiin toisia oma-aloitteisesti.

Kaikista ryhmäkerroista yleisenä havaintona oli, että nuoret eivät olleet puhelimillaan tai vilkuilleet näitä, lukuun ottamatta Kahootin pelaamista. Yksi nuorista ei halunnut osallistua osaan aktiviteeteista, jolloin tuon ajan nuori yleensä oli puhelimellaan. Pohdimme, että hänelle puhelimen selaaminen näinä hetkinä saattoi auttaa sopeutumaan tilanteeseen, eikä tehnyt hänen oloaan kiusalliseksi. Huomasimme oikeastaan heti, että hyvinvointiteknologia ei toiminut nuorten kanssa. Selvästi perinteiset leikit ja pelit, joissa yhdessä ryhmänä teimme asioita, oli nuorille mieluisinta toimintaa ja sai nuoret osallistumaan sekä kommunikoimaan. Tämän saman havainnon tekivät myös avainhenkilöt. Kahoot-pelin hyödyntäminen palautteen keruussa oli mielestämme onnistunut ratkaisu. Sen sijaan odotetusti alku- ja loppukyselyiden avoimet vastaukset jäivät todella suppeiksi. Tähän olimme varautuneet jo etukäteen ja siksi sisällytimme kyselyihin paljon suljettuja- sekä skaaloihin perustuvia kysymyksiä.

8 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tässä luvussa kuvaamme saatuja tutkimustuloksia peilaamalla niitä teoretiedon kanssa. Pyrimme vastaamaan kolmen tutkimuskysymyksen kautta, millaisia vaikutuksia ryhmätoiminnalla on ollut sijaishuollon nuorten väliseen vuorovaikutukseen ja yhteiseen tekemiseen vapaa-ajalla sekä onko ryhmätoiminnalla ollut vaikutusta nuorten osallisuuden ja minäpystyvyyden kokemukseen.

8.1 Miten ryhmätoiminta on vaikuttanut sijaishuollon nuorten väliseen vuorovaikutukseen ja yhteiseen tekemiseen vapaa-ajalla

Tulosten mukaan avainhenkilöt olivat havainneet nuorten kommunikoinnin lisääntyneen jonkin verran ryhmätoimintakertojen aikana ja heti niiden jälkeen. Lisäksi nuoret olivat ottaneet toisiinsa kontaktia normaalista poiketen. Toisaalta avainhenkilöt kokivat, että vuorovaikutus ei kuitenkaan näyttänyt lisääntyneen yksikössä ryhmätoimintakertojen myötä. Nuorten kyselyn tuloksista käy ilmi, että kaksi nuorista oli kokenut ryhmätoimintakertojen helpottaneen juttelua muille nuorille.

Mikkosen (2020, s. 220) mukaan osallisuuden tunnetta vahvistavat aktiivinen osallistuminen ja nuoren voimaantuminen. Pohdimme, vaikuttiko ryhmäkertojen vähäinen määrä sekä ryhmäläisten vaihtuvuus nuorten kokemaan ryhmäytymisen tunteeseen. Lisäksi jäimme pohtimaan, miten vain viisi tai alle viisi ryhmätoimintakertaa voi mahdollistaa aktiivisen osallistumisen, vai voiko tämänkin määrä riittää osallisuuden tunteen vahvistumiseen. Nuorten loppukyselyssä kysymykseen, ovatko ryhmätoimintakerrat rohkaisseet heitä osallistumaan aktiviteetteihin, kaksi nuorista olivat sitä mieltä, että jokseenkin ovat.

Toinen avainhenkilöistä oli havainnut, että toisen ryhmätoimintakerran aikana ryhmäläisten välille alkoi muodostua ryhmähenkeä ja nuoret olivat toistensa kanssa vuorovaikutuksessa huomattavasti normaalia enemmän. Kyseisen ryhmätoimintakerran jälkeen saimme kuulla avainhenkilöiltä, että nuoret eivät juuri laisinkaan kommunikoi keskenään lastensuojelulaitoksessa. Saatuamme tämän tiedon, muutimme ryhmätoimintakertojen suunnitelmia jättäen hyvinvointiteknologiaa enemmän taka-alalle tukeaksemme ryhmäläisten vuorovaikutuksen lisääntymistä. Avainhenkilöiden kyselyssä todettiin perinteisen pelaamisen lisänneen nuorten kommunikointia sekä ryhmätoimintakertojen aikana että sen jälkeen. Ohjaajien ja avainhenkilöiden havainnoista voidaan päätellä, että perinteinen yhdessä tekeminen lisäsi nuorten

välistä kommunikointia, vaikka konkreettinen yhdessä tekeminen ei tulosten mukaan lisääntynyt.

Kun peilaamme ryhmätoimintaamme Kopakkalan (2011) esittelemään Bruce Tuckmanin teoriaan ryhmän vaiheittaisesta kehityksestä (forming, storming, norming, performing, adjourning), joudumme toteamaan, että ryhmäkertojen määrä ja ryhmäläisten vaihtuvuus vaikuttivat siihen, että ryhmän muodostumisprosessi ei toteutunut ryhmätoimintamme aikana. Kolmannella ryhmätoimintakerralla palasimme muodostumisvaiheeseen (forming) uudelleen ryhmän kokoonpanomuutosten vuoksi. Kuohuntavaihetta (storming) tai hyvin toimivan ryhmän vaihetta (performing) ei ryhmän aikana ilmennyt. Viimeisellä ryhmätoimintakerralla havaitsimme nuorten yhteistyön niin sanotusti helpottuneen ja se näyttäytyi tehokkaampana aiempaan verraten, ja lisäksi nuoret tuntuivat löytäneen paikkansa ryhmässä (norming). Tästä syystä koemme, että oli haikeaa lopettaa ryhmäkerrat viidenteen kertaan, sillä viimeisellä kerralla osa nuorista hakeutui jopa oma-aloitteisesti juttelemaan ja tunnelma oli viihtyisä. Viimeisen ryhmätoimintakerran aikana oli havaittavissa myös ryhmän lopetusvaiheen (adjourning) tunnusmerkkejä. Muun muassa nuorten viimeisestä Kahoot-palautekyselystä selvisi, että viisi nuorista ilmoitti saapuneensa ryhmätoimintakerralle hyvällä mielellä ja yksi haikealla mielellä. Jäimme pohtimaan, olisivatko kaikki ryhmän vaiheet ilmenneet, jos ryhmätoimintakertoja olisi ollut enemmän ja olisiko näin ollen nuorten välille muodostunut vahvempi ryhmäytymisen tunne, joka olisi mahdollisesti lisännyt nuorten yhteistä tekemistä vapaa-ajalla kommunikoinnin lisäksi.

8.2 Millainen vaikutus ryhmätoiminnalla on ollut sijaishuollon nuorten osallisuuden kokemukseen

Osallisuuden kokemuksen ollessa subjektiivinen, on sen syntyminen lähes mahdotonta varmistaa ulkopuolisten tekijöiden toimesta (Hotari ym., 2013, s. 150–151). Tämän vuoksi myös avainhenkilöt kokivat haastavaksi loppukyselyssä arvioida nuorten osallisuuden kokemuksia. Meriluoto ja Marila-Penttinen (2015, s. 7) muistuttavat, että kuulluksi tuleminen, omien kokemusten merkitykselliseksi tunteminen, mahdollisuus ja halu kuulua johonkin yhteisöön tai ryhmään sekä mahdollisuus vaikuttaa, ovat edellytyksiä osallisuuden kokemuksen syntymiselle. Avainhenkilöiden vastauksista voidaan päätellä, että nuorten mielipiteet ja toiveet pyrittiin huomioimaan ryhmäkertojen aikana useamman eri keinon avulla. Koemme, että tutkimuksen

aikana onnistuimme antamaan nuorille vaikuttamismahdollisuuksia, joilla varmistettiin nuorten kuulluksi tuleminen ja tällä tavoin tuettiin osallisuuden kokemuksen syntymistä.

Meriluodon ja Marila-Penttisen (2015, s. 9) mukaan osallisuuden ja osallistumisen voidaan ajatella kulkevan ikään kuin käsi kädessä, sillä kumpikin näistä tukee toisiaan. Vaikka nuoret itse eivät suoranaisesti tunnista osallisuuden kasvaneen ryhmän aikana, niin he osallistuivat kuitenkin ryhmätoimintakerroille ja erilaisiin aktiviteetteihin. Avainhenkilöiden havainnoista nousi esille, että ryhmäkertojen aikana nuoria kannustettiin, mutta nuoret kannustivat myös toisiaan osallistumaan. Kuten teoriassa todetaan, osallistuminen lisää osallisuuden kokemusta, sillä osallistuessaan on mahdollista huomata omien ajatusten ja toimien vaikutuksia sekä kiinnittyminen yhteisöön on helpompaa (Meriluoto & Marila-Penttinen, s. 9). Leemann ja Hämäläinen (2015, s. 2) vahvistavat Meriluodon ja Marila-Penttisen näkemystä osallisuuden lisääntymisestä osallistumisen kautta.

Tutkimuksen tuloksista kävi ilmi, että nuoret kokivat pystyvänsä vaikuttamaan useampaan kuin yhteen elinympäristönsä asiaan. Tämä tukee Häklin ym. (2015, s. 137–138) ajatuksia osallisuuden suhteen siitä, että nuoren kokiessa pystyvänsä vaikuttamaan omaa elämäänsä koskeviin asioihin, vahvistuu nuoren kokemus osallisuudesta. Nuorten alku- ja loppukyselyiden tuloksista kävi ilmi, että ryhmätoiminnalla ei ollut merkittävää vaikutusta nuorten kokemuksiin, vaan vastaukset pysyivät lähes samoina. Ohjaajien havaintojen sekä avainhenkilöiden kyselyn tulosten perusteella voidaan kuitenkin päätellä ryhmätoiminnan tuottavan jotain osallisuuden ja minäpystyvyyden välittömiä vaikutuksia. Avainhenkilöiden mukaan vaikutukset ilmenivät selkeimmin ryhmäkertojen aikana sekä heti niiden jälkeen. Lisäksi Piškur ym. (2014, s. 212) toteavat, että lapsen kehitykselle on merkityksellistä sosiaalinen osallistuminen.

Toivonen (2017, s. 119) muistuttaa, että päätös olla osallistumatta on myös osallisuutta. Avainhenkilöiden tuloksista kävi ilmi, että nuorten luottamusta lisäsi mahdollisuus olla osallistumatta yksittäisiin aktiviteetteihin tai ryhmäkertaan. Positiivisena koettiin myös se, että osallistumatta jättäminen ei vaikuttanut nuorten mahdollisuuteen osallistua muihin toimintoihin tai kertoihin. Ryhmäkerroilla toteutettiin osa toiminnoista perinteisistä tavoista poiketen. Avainhenkilöt kokivat tämän mahdollisesti helpottaneen osallistumista osaan aktiviteeteista. Hotari ym. (2013, s. 150–151) kuitenkin tähdentävät, että osallisuutta ei voida aina varmistaa perusteellisillakaan osallistamistoimilla. Omien havaintojemme mukaan nuoret osallistuivat

aktiivisesti suunnittelemaamme toimintaan. Avainhenkilöt totesivat olleensa jopa yllättyneitä nuorten rohkeasta osallistumisesta ryhmäkerroilla.

Tutkimuksen tuloksista kävi ilmi, että avainhenkilöiden mukaan ryhmäkerroilla vallitsi luottamuksellinen ja yhteisöllinen ilmapiiri. Nuorten loppukyselyn vastauksia verratessa alkukyselyyn selvisi, että nuorten kokemus heihin luottamisesta oli kohonnut ryhmätoimintakertojen aikana. Nuorten välinen luottamus näyttäytyi myös meille ohjaajille ryhmäkertojen aikana muun muassa viimeisillä ryhmäkerroilla rohkeana kisailuna sekä yhteistyötä vaativien tehtävien onnistumisena. Lisäksi ryhmäkertojen Kahoot-pelin tuloksista kävi ilmi nuorten kokeneen muiden ryhmäläisten luottaneen heihin ja heidän luottaneen muihin ryhmäläisiin. Yhteys omiin ja yhteisiin voimavaroihin on edellytys osallisuudelle (THL, 2021). Luottamus ja keskinäinen kunnioitus luetellaan osaksi näitä voimavaroja.

8.3 Millainen vaikutus ryhmätoiminnalla on ollut sijaishuollon nuorten minäpystyvyyteen

Bandura (1997, s. 2–3) toteaa minäpystyvyydellä olevan suuri merkitys yksilön toiminnan taustalla. Mikäli yksilön minäpystyvyyden tunne on vahva, se edesauttaa hänen toimintaansa ryhtymistä, mutta minäpystyvyyden tunteen ollessa heikko, yksilö harvoin lähtee edes yrittämään. Banduran (1986, s. 399) mukaan yksilön suoritustason saavutukset, sijaiskokemukset, ympäristöltä saatu palaute sekä fysiologinen tila ovat minäpystyvyyden perusta. Hän tarkentaa, että suoritustason saavutuksilla on kuitenkin suurin merkitys minäpystyvyyden kehittämisessä. Ohjaajina ajatellaan, että jo ryhmätoimintakerroille saapuminen oli osoitus nuorten kokemasta minäpystyvyydestä. Avainhenkilöiden sekä meidän ohjaajien havainnoista voidaan päätellä nuorten minäpystyvyyden vahvistuneen ryhmätoimintakertojen haastaviin ja yllättäviin aktiviteetteihin osallistumisen myötä. Avainhenkilöiden tuloksista nousi esille, että osallistuminen vaati nuorilta hetkittäin itsensä ylittämistä. Sekä avainhenkilöt, mutta myös me ohjaajat havaitsimme, että nuoret ylittivät itsensä niin fyysistä toimintaa kuin henkistä rohkeuttakin vaativissa aktiviteeteissa.

Bandura (1986, s. 400) toteaa teoksessaan, että ympäristöltä saatu palaute ja suullinen suostuttelu voivat lisätä yksilön omia pystyvyyssuskomuksia. Avainhenkilöiden vastausten mukaan nuoret olivat rohkaisseet ja kannustaneet toisiaan osallistumaan. Tämä oli heidän havaintojensa mukaan lisännyt nuorten osallistumista. Yksilön arvioihin omasta kyvykkyydestä

voi vaikuttaa myös sijaiskokemukset (Bandura, s. 399). Vertaisten onnistumisien näkeminen saattaa vahvistaa yksilön uskomusta omaan pystyvyyteen. Uudemmassa teoksessaan Bandura (1997, s. 86–87) on tähdentänyt, että mahdollisimman samaistuttava sijaistoiminta ja yhdistävät elementit, kuten ikä ja kokemukset, ovat kaikista vaikuttavimpia sijaiskokemusten tekijöitä. Avainhenkilöt pohtivat vastauksissaan, vaikuttiko ryhmäkertojen ohjaajien oma innokkuus nuorten osallistumiseen ja itsensä ylittämiseen. Ohjaajina koemme, että ryhmässä nuorten välille muodostui osallistumista tukeva ilmapiiri, jossa nuoret itse kannustivat omalla toiminnallaan toinen toisiaan osallistumaan. Ohjaajina yhdyimme avainhenkilöiden havaintoon jonkin asteisen luottamuksen syntymisestä nuorten välille. Luottamuksellinen ilmapiiri tuki osallistumista, joka vahvisti minäpystyvyyden kokemuksen muodostumista.

Banduran (1997, s. 37) mukaan minäpystyvyydessä on kyse yksilön uskosta siihen, mitä hän voi omilla olemassa olevilla taidoillaan tehdä. Avainhenkilöiden tuloksista selviää heidän uskoneen, että nuoret kokivat jonkin verran onnistumisia ryhmätoimintakertojen aikana sekä itsensä ylittämistä aktiviteetteihin osallistumisessa. Ohjaajina havainnoimme useita yksittäisiä itsensä ylittämisiä sekä onnistumisia ryhmätoimintakertojen aikana. Nuorten alku- ja loppukyselyn kysymyksen ”koen onnistuvani aloittamissani tehtävissä/tavoitteissa”, vastaukset pysyivät identtisinä. Sen sijaan kysymyksessä ”pystyn ratkaisemaan useimmat ongelmistani, jos vain jaksan panostaa niihin tarpeeksi”, oli loppukyselyssä tulos muuttunut yhden nuoren osalta positiivisemmaksi, mutta yhden osalta heikommaksi. Kahoot-pelin tuloksista voidaan päätellä, että nuoret olivat kokeneet jonkin verran onnistumisia ryhmätoimintakertojen aikana. Lisäksi toinen avainhenkilö totesi taidetyöskentelyn olleen usealle nuorelle onnistumisen kokemus. Merkittävää on muistaa Banduran (s. 37) toteamus, jonka mukaan minäpystyvyys ei ole mitattavissa oleva taito. Tämän perusteella tulkitsemme ryhmätoiminnan tukeneen jonkin verran nuorten minäpystyvyyden uskomuksia.

9 POHDINTA

Lähdimme innolla toteuttamaan SeAMKin ensimmäistä moniammatillisesti toteutettavaa toiminnallista opinnäytetyötä, joka toteutettiin sosionomi- ja fysioterapeuttiopiskelijoiden kanssa yhteiskehittämisenä. Yhteiskehittämisen tuloksena syntyi kaksi erillistä toisiaan tukevaa opinnäytetyötä. Opinnäytetyösuunnitelman laadimme syksyllä 2021 ja tutkimusluvan saimme tammikuussa 2022. Tämän jälkeen aloitimme työstämään teoriaosuutta ja suunnittelemaan ryhmätoimintakertoja, sekä luonnostelemaan kyselyiden runkoa. Kyselyiden tulokset analysoimme ja kirjoitimme auki sekä kokosimme johtopäätökset syksyllä 2022. Ryhmätoimintakerrat toteutettiin kevään 2022 aikana. Opinnäytetyömme oli meille molemmille ensimmäinen toteuttamamme tutkimus ja sen tekeminen vahvisti tutkimuksellista osaamistamme.

Kummallakin meistä on kokemusta lastensuojelusta sekä ryhmänohjaamisesta aikaisempien työpaikkojen ja harrastustoiminnan kautta. Tämän vuoksi halusimme toteuttaa tutkimuksen toiminnallisena opinnäytetyönä lastensuojeluun liittyen. Yhteistyötahomme valikoitui tutkimuksemme kohteeksi koulun tarjotessa yhteistyömahdollisuutta. Lisäksi valintaamme vaikutti mahdollisuus olla mukana moniammatillisesti toteutettavassa tutkimuksessa. Tulevaisuudessa sosiaali- ja terveysalalla moniammatillisen yhteistyön merkitys tulee korostumaan. Tämän vuoksi koemme, että oman ammatillisen kasvun ja kehityksen kannalta moniammatillisen työskentelyn taitojen kasvattaminen ja vahvistaminen on meille ensiarvoisen tärkeää. Moniammatillisessa yhteistyössä sosionomin työskentelyn osaamisen taustalla ovat sosionomin (AMK) kompetenssit, jotka ovat: sosiaalialan eettinen osaaminen, asiakastyön osaaminen, sosiaalialan palvelujärjestelmäosaaminen, kriittinen ja osallistava yhteiskuntaosaaminen, tutkimuksellinen kehittämis- ja innovaatio-osaaminen sekä työyhteisö-, johtamis- ja yrittäjyysosaaminen (Sosiaalialan AMK-verkosto, i.a.). Tutkimuksen alusta alkaen oli selvää, että toteutamme toiminnan suunnittelun, toteutuksen sekä aineiston keruun ja käsittelyn sosionomin kompetenssien mukaisesti, huomioiden kuitenkin myös yhteistyöparimme omat ammatilliset kompetenssit.

Moniammatillinen yhteistyö aiheutti opinnäytetyömme ryhmätoimintakertojen suunnitteluun ja toteutukseen haasteita. Moniammatillinen yhteistyö vaatii useamman ihmisen kalenterin yhteensovittamisen sekä päämäärän asettamisen työskentelylle. Mikäli motivaatio tai työskentelyn tavoite poikkeaa yhteistyötä tekevien välillä suuresti toisistaan, hankaloittaa se työn toteutusta. Meille nousi jo alussa haasteeksi koulutusohjelmiamme toisistaan poikkeavat aika-aulut opinnäytetöidemme toteutuksien vaiheissa. Lisäksi yhteistyön alussa kävi ilmi, että

tutkimusparimme tavoite poikkesi omasta tavoitteestamme opinnäytetyön toteutuksen suhteen. Tästä opimme, että yhteistyötahojen kanssa on hyvä tutustua ja keskustella muun muassa tavoitteista, toimintatavoista, työnjaosta sekä aikatauluista ennen yhteistyön aloittamista. On myös hyvä huomioida, että moniammatillinen yhteistyö ei aina helpota työskentelyä, mutta sen onnistuessa se palvelee sekä asiakasta että ammattilaista. Koemme, että tässä työskentelyssä moniammatillisuuden haasteeksi nousi tavoitteiden ja motivaation eriasaisuus.

Moniammatillisen yhteistyön haasteiden lisäksi tutkimuksen kulkuun vaikutti yhteistyötahomme puolelta tulleet muutokset. Koululta opinnäytetyön tilannut yhteistyötahon ohjaaja vaihtoi työpaikkaa opinnäytetyömme suunnitelman valmistuttua ennen ryhmätoimintakertojen varsinaista aloitusta. Koemme tämän vaikuttaneen työskentelyyn yhteistyötahomme kanssa. Tiesimme jo tutkimusta aloittaessamme, että nuorten ikä aiheuttaisi haastetta ryhmän toteutukselle, ohjaukselle sekä mielekkään tekemisen suunnittelulle. Ryhmätoimintakertojen aikana huomasimme lisähaastetta aiheuttavan ryhmään osallistuneiden nuorten osittainen vaihtuminen ryhmäkertojen toteutuksen aikana. Koemme tämän haastaneen ryhmäytymistä ja luottamuksen syntymistä ryhmässä. Ryhmään osallistujien vaihtuvuus on hyvä ottaa huomioon myös tulosten luotettavuutta arvioitaessa. Myös yhteistyötahomme ohjaajien puolelta tutkimuksemme loppuvaiheessa tullut toive pseudonymisoida kyseinen lastensuojelulaitos, haastoi jonkin verran työtämme, sillä alun perin olimme saaneet tutkimusluvassa suostumuksen puhua lastensuojelulaitoksesta nimellä.

Tutkimuksemme osoitti, että tällä hetkellä tarjolla oleva hyvinvointiteknologia ei kiinnosta nuoria. Pohdimme, johtuiko kiinnostuksen puute siitä, että hyvinvointiteknologia ei nykyisellään antanut tarpeeksi haastetta nuorille, jotka ovat tottuneita teknologian käyttäjiä, vai kaipaavatko nuoret vaihtelua arjessa päivittäiselle teknologian käytölle. Havaitsimme myös, että hyvinvointiteknologian käyttö ei ryhmätoiminnassa kohderyhmämme ikäisten kanssa tukenut vuorovaikutusta ryhmäläisten välillä. Uskomme, että hyvinvointiteknologian hyödyt tulevat paremmin esille muiden asiakasryhmien kanssa.

Tutkimuksen aikana opimme, että etenkin osallisuuden ja minäpystyvyyden kokemuksen arviointi ulkopuolisena on haasteellista. Nuorten vastaukset avoimiin kysymyksiin olivat suppeita, jonka vuoksi jouduimme laatimaan myös yhteistyötahon ohjaajille lisäkyselyn. Yhteistyötahon ohjaajat kokivat nuorten kokemusten arvioinnin haastavaksi. Havainnoijina

koemme, että minäpystyvyyden havainnointi oli jokseenkin helpompaa kuin osallisuuden kokemuksen havainnointi.

Katsomme tutkimuksestamme olevan hyötyä hyvinvointiteknologian tulevaisuuden käyttömahdollisuuksia mietittäessä sekä kehitettäessä. Moniammatillisesti toteutetut opinnäytetyömme antavat koulutusaloille tietoa siitä, mitä tulisi jatkossa huomioida eri ammattialojen yhteistyön helpottumiseksi. Viimeisessä opinnäytetyöseminaarissa esitystämme oli kuuntelemassa ja kommentoimassa SeAMKin Living Labin koordinaattori, jonka kanssa suunnitelimme tutkimusten levittämistä. Opinnäytetyöt tullaan julkaisemaan Theseus-sivuston lisäksi SeAMKin Living Lab -verkkosivuilla. Tätä kautta tutkimusten tulokset levittäytyvät laaja-alaisemmin. Toivomme toteuttamiemme ryhmäkertojen vaikuttaneen positiivisesti yhteistyöhöömme lastensuojelulaitoksessa. Vaikka tulokset eivät osoittaneetkaan huomattavia välittömiä vaikutuksia lastensuojelulaitoksen nuoriin, haluaisimme luottaa ryhmätoimintakertojen vaikuttavan välillisesti ryhmään osallistuneisiin nuoriin tulevaisuudessa madaltamalla kynnystä osallistua ryhmätoimintaan jatkossakin. Koemme, että jatkossa olisi tarpeen tutkia hyvinvointiteknologian mahdollisuuksia esimerkiksi alle kouluikäisten parissa, liikuntarajoitteisten sekä kuntoutusta tarvitsevien lasten ja nuorten keskuudessa. Tällä hetkellä hyvinvointiteknologiaan liittyviä tutkimuksia on tehty lähinnä ikäihmisiin liittyen.

Siisiäinen (2015) toteaa osallistamisen olevan yksilön vapaaehtoista osallistumista jonkin tahon järjestämään toimintaan. Hän tähdentää, että aktivoivan osallistamisen tavoitteena on yksilön elämänhallinnan parantaminen, itsetunnon ja kyvykkyyden kohottaminen ja uusien tietojen ja taitojen opettaminen. Siisiäisen listaamat aktivoivan osallistamisen tavoitteet yhtyvät hyvin myös meidän tutkimuksemme tavoitteisiin. Nuorten kanssa työskentelyn koimme tutkimuksen aikana antoisaksi ja saimme myös itse onnistumisen kokemuksia ryhmän ohjauksesta sekä suunnittelusta. Koemme, että emme päässeet täysin tavoitteisiimme esimerkiksi ryhmäytymisen osalta, johon vaikutti huomattavasti ryhmäläisten vaihtuvuus ryhmätoiminnan aikana. Olimme myös suunnitelleet alun perin hyödyntävämmme enemmän hyvinvointiteknologiaa nuorten ryhmätoiminnassa, mutta jo ensimmäisestä ryhmäkerrasta alkaen havaitsimme, että teknologia ei kiinnostanut nuoria. Tästä syystä päädyimme jättämään hyvinvointiteknologian huomattavasti pienempään rooliin. Useista haasteista huolimatta koemme oman ammatillisuutemme kasvaneen sekä uskomme, että pääsimme sosionomin tutkinnon opinnäytetyön tavoitteisiin, vaikka omat tavoitteemme eivät aivan täysin täytyneetkään.

LÄHTEET

- Bandura, A. (1977). *Social learning theory*. Prentice-Hall.
- Bandura, A. (1986). *Social foundations of thought & action: A social cognitive theory*. Prentice-Hall.
- Bandura, A. (1997). *Self-efficacy: The exercise of control*. W. H. Freeman and Company.
- Bardy, M. (2013). Tiedon punninta ja maailman asuttaminen. Teoksessa M. Bardy (toim.), *Lastensuojelun ytimissä* (4. p., s. 297–304). Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-245-853-7>
- Helminen, J. (2019). Nuorten osallisuuden edistämisen tavoitteet. Teoksessa S. Hyväri, M. Lindholm, & N. Nummela (toim.), *Nuorten osallisuuden vahvistaminen teatteri- ja liikunta-alan yhteistoimintaa kehittämällä* (s. 45–54). (DIAK Puheenvuoro 20). Diakonia-ammattikorkeakoulu. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-493-327-8>
- Herva, S., & Laitinen, A. (2018). “Oispa mulla kaveri!”: Ryhmätoiminnan merkityksiä nuorten kokemaan yksinäisyyteen. [AMK-opinnäytetyö, Laurea-ammattikorkeakoulu]. Theseus. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2018060512688>
- Hipp, T., & Palsanen, K. (2014). *Lasten osallistumisen etiikka – Lapset ja nuoret palveluiden kehittäjinä*. Lastensuojelun keskusliitto. Haettu 7.3.2022, [Lasten osallistumisen etiikka1.pdf \(Iskl.fi\)](#)
- Hirsjärvi, S., Remes, P., Sajavaara, P., & Sinivuori, E. (2009). *Tutki ja kirjoita*. Tammi.
- Hoffrén-Mikkola, M., & Perälä, S. (2021). Hyvinvointiteknologian koulutustarpeet – kysely opiskelijoille, opettajille ja työntekijöille. Teoksessa Joensuu-Salo, Viljamaa & Saarikoski (toim.), *Tutkimusfoorumi 2021 – Seinäjoen ammattikorkeakoulun ja Satakunnan ammattikorkeakoulun näkökulmia digitalisaatioon* (s. 133–144). (Seinäjoen ammattikorkeakoulun julkaisusarja B 163). Seinäjoen ammattikorkeakoulu. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2021052731909>
- Hoikkala, S., Kojo, R., Tervo, J., & Aaltonen, T. (2017). *Sijaishuollon ohjauksen ja valvonnan malli: Kohti lapsikeskeistä ja lapsenoikeusperustaista toimintatapaa*. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-302-855-5>
- Honkiniemi, A., & Salonen, M. (2021). *Nuorten osallistaminen syrjäytymisen ehkäisemiseksi ryhmätoiminnan keinoin*. [AMK-opinnäytetyö, Satakunnan ammattikorkeakoulu]. Theseus. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-202102122286>
- Hotari, K.-E., Oranen, M., & Pösö, T. (2013). Lapset lastensuojelun osallisina: Lasten osallisuuden käsitteestä. Teoksessa M. Bardy (toim.), *Lastensuojelun ytimissä* (4. p., s. 149–164). Juvenes print.

- Häkli, J., Kallio, K., & Korkiamäki, R. (2015). *Myönteinen tunnistaminen*. Nuorisotutkimusverkosto. [myonteinen_tunnistaminen.pdf \(nuorisotutkimusseura.fi\)](https://www.nuorisotutkimusseura.fi/myonteinen_tunnistaminen.pdf)
- Isola, A.-M., Kaartinen, H., Leemann, L., Lääperi, R., Schneider, T., Valtari, S., & Keto-Tokoi, A. (2017). *Mitä osallisuus on? - Osallisuuden viitekehystä rakentamassa*. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-302-917-0>
- Jaakkola, S. (2018). *“Mä sittenkin pystyn tähän”*: Nuorten aikuisten kokemuksia Nuottavalmennusleiristä ja toiminnallisen ryhmätoiminnan minäpystyvyysteoreettista tarkastelua. [Pro gradu -työ, Tampereen yliopisto]. Trepo. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:tuni-201901041005>
- Juhila, K. (i.a.). Teemoittelu. Teoksessa J. Vuori (toim.), *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. [Teemoittelu - Tietoarkisto \(tuni.fi\)](https://tietoarkisto.tuni.fi/teemoittelu)
- Juntunen, V. (2016). *Vahvistu: Sosiaalisen kuntoutuksen ryhmätoiminnan käsikirja*. [PRM - action plan \(kainuu.fi\)](https://prmaactionplan.kainuu.fi)
- Kallio-Kokko, S. (i.a.). *Nuorten akatemia: Mahis – vapaa-ajan ryhmätoimintaa*. <https://nuortenakatemia.fi/nuorten-akatemia/hankkeet/mahis-vapaa-ajan-ryhmatoimintaa/>
- Kataja, J., Jaakkola, T., & Liukkonen, J. (2011). *Ryhmä liikkeelle: Toiminnallisia harjoituksia ryhmän kehittämiseksi*. PS-kustannus.
- Kivinen, T., Vanjusov, H., & Vornanen, R. (2020). *Asiakkaan ääni – osallisuus ja vaikuttamisen mahdollisuudet*. Teoksessa A. Hujala, & H. Taskinen (toim.). *Uudistuva sosiaali- ja terveysala* (s. 267–293). Tampere University Press. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-359-022-9>
- Kopakkala, A. (2011). *Porukka, jengi, tiimi: Ryhmädynamiikka ja siihen vaikuttaminen* (3.painos). Edita.
- Kostamo, P., Airaksinen, T., & Vilkkä H. (2022). *Kirjoita itsesi asiantuntijaksi: Opas toiminnalliseen opinnäytetyöhön*. Art House.
- Kuusela, S. (2020). *Luottamuksen rakentaminen*. <https://www.solmukohtia.fi/luottamuksen-rakentaminen/>
- Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 812/2000.
- Lastensuojelulaki 417/2007.
- Laurea. (i.a.). *Kohtaamistaiteen ohjaaja*. <https://www.laurea.fi/koulutus/taydennyskoulutukset/kohtaamistaiteen-ohjaaja/>

- Leemann, L., & Hämäläinen, R.-M. (2015). *Asiakasosallisuus*. Sosiaalisen osallisuuden edistämisen koordinaatiohanke (Sokra). Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. https://thl.fi/documents/966696/3775621/Tietopaketti_Asiakasosallisuus.pdf/6d5b8baf-d5e4-4618-add6-ca0b9a81f214
- Lehtonen, N. (2021). *Vapaa-ajan ryhmätoiminnan mahdollisuudet nuorten osallisuuden ja hyvinvoinnin tukemisessa: Ohjaajien näkemyksiä Nuorten Akatemian Mahis-toiminnasta*. [Pro gradu -työ, Helsingin yliopisto]. HELDA. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:hulib-202202161287>
- Levasseur, M., Richard, L., Gauvin, L., & Raymond, E. (2010). Inventory and analysis of definitions of social participation found in the aging literature: proposed taxonomy of social activities. *Social science & medicine* (1982), 71(12), 2141–2149. <https://doi.org/10.1016/j.socscimed.2010.09.041Get>
- Meriluoto, T., & Marila-Penttinen, L. (2015). Mikä osallisuus, mikä kokemusasiantuntijuus? Osallisuus. Teoksessa Meriluoto, T., Marila-Penttinen, L., & Lehtinen, E (toim.). *Osallisuus: Osallisuuden ja kokemusasiantuntijuuden käsikirja. Ensi- ja turvakotien liiton käsikirja* (2, s. 7–8). Ensi- ja turvakotien liitto. Haettu 24.2.2022, https://issuu.com/ensijaturvakotienliitto/docs/osallisuus_osallisuuden_kokemusasi
- Metropolia. (2022). *Kahoot*. Haettu 6.9.2022, <https://wiki.metropolia.fi/display/socialmedia/Kahoot>
- Mieli ry. (2022). *Tutustu itseesi*. Haettu 6.9.2022, <https://mieli.fi/vahvista-mielenterveystasi/itsetuntemus-ja-itsetunto/tutustu-itseesi/>
- Mikkonen, J. (2014). Coping strategies among marginalized youth in Finland. Teoksessa Matthies, A-L., & Uggerhøj, L. (toim.), *Participation, marginalization and welfare services: Concepts, politics and practices across european countries*. (s. 219–254). Taylor & Francis Group.
- Nieminen, L. (2021). Lasten ja nuorten tutkimus: Oikeudellinen tarkastelu. Teoksessa H. Lagström, T. Pösö, N. Rutanen, & K. Vehkalahti (toim.), *Lasten ja nuorten tutkimuksen etiikka* (s. 25–42). (Nuorisotutkimusseura: Verkkojulkaisuja 162). https://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/lasten_ja_nuorten_tutkimuksen_etiikka_web.pdf
- Niini, E., Launiainen, H. (toim.), & Suutari, S. (2017). *Neuvokkaat naiset: Ryhmätoiminnan käsikirja* (Miina Sillanpään Säätiön julkaisusarja B:43). Minna Sillanpään säätiö. <https://www.miinasillanpaa.fi/wp-content/uploads/2017/08/NN-kasikirja-digi-A4.pdf>
- Nivala, E., & Rynänen, S. (2013). Kohti sosiaalipedagogista osallisuuden ideaalia. Teoksessa Hämäläinen, J. (toim.), *Sosiaalipedagoginen aikakausikirja: Vuosikirja* (14, s. 11–41).
- Oranen, M. (2008). *Mitä mieltä? Mitä mieltä! Lasten osallisuus lastensuojelun kehittämässä*. (Ensi- ja turvakotien liiton raportti 7). Multiprint.

- Pajulammi, H. (2014). *Lapsi, oikeus ja osallisuus*. Talentum.
- Piškur, B., Daniëls, R., Jongmans, M. J., Ketelaar, M., Smeets, R. J., Norton, M., & Beurskens, A. J. (2014). *Participation and social participation: are they distinct concepts?* *Clinical Rehabilitation*, 28(3), 211–220.
<https://doi.org/10.1177/0269215513499029>
- Reivinen, J., & Vähäkylä, L. (toim). (2013). *Ketä kiinnostaa: Lasten ja nuorten hyvinvointi ja syrjäytyminen*. Gaudeamus.
- Saastamoinen, K. (2020). *Lapsi sijaishuollossa: Yhteydenpidon rajoittaminen ja rajoitustoimenpiteet*. Edita Publishing. (Alkuperäinen teos julkaistu 2018).
- Saastamoinen, M., Vähä, T., Ypyä, J., Alahuhta, M., & Päätaalo, K. (2018). *Toiminnallisen opinnäytetyön oppimiskokemukset* (Oulun ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyön julkaisut 45). Oulun ammattikorkeakoulu. <http://urn.fi/urn:nbn:fi-fe2018060625407>
- Salonen, K. (2013). *Näkökulmia tutkimukselliseen ja toiminnalliseen opinnäytetyöhön: Opas opiskelijoille, opettajille ja TKI-henkilöstölle*. Turun ammattikorkeakoulu.
<https://julkaisut.turkuamk.fi/isbn9789522163738.pdf>
- Siisiäinen, M. (2015). *Osallisuus ja osallistuminen*. Aspa. <https://www.aspa.fi/tietoa-aspasta/ajankohtaista/osallisuus-ja-osallistuminen/>
- Sosiaali- ja terveysministeriö (STM). (i.a.-a). *Syrjäytymisen ja köyhyyden ehkäiseminen*.
<https://stm.fi/syrjaytymisen-ja-koyhyden-ehkaisy>
- Sosiaali- ja terveysministeriö (STM). (i.a.-b). *Lastensuojelu*. Haettu 4.3.2022,
<https://stm.fi/lastensuojelu>
- Sosiaalialan AMK-verkosto. (i.a.). *Sosiaalialan tutkinnot ja kompetenssit*. <https://www.sosiaalialanamkverkosto.fi/sosiaalialan-tutkinnot-ja-kompetenssit/>
- Ståhlberg, L. (2019). *Pienryhmäohjaajan opas*. PS-kustannus.
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). (1.11.2019). *Osallisuus*. <https://thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveys/eriarvoisuus/hyvinvointi/osallisuus>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). (10.3.2022c). *Nuorten syrjäytymisen ehkäisy*.
<https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/hyvinvointi-ja-terveys/nuorten-syrjaytymisen-ehkaisy>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). (2022b). *Lastensuojelun käsikirja: Lapsen osallisuus*. <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/lapsen-osallisuus>

- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). (6.6.2022a). *Lastensuojelutilasto: Lastensuojelu 2021*. <https://thl.fi/fi/tilastot-ja-data/tilastot-aiheittain/lapset-nuoret-ja-perheet/lastensuojelu/lastensuojelu>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). (9.3.2021). *Osallisuuden osa-alueet ja osallisuuden edistämisen periaatteet*. <https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/osallisuuden-edistaminen/heikoimmassa-asemassa-olevien-osallisuus/osallisuuden-osa-alueet-ja-osallisuuden-edistamisen-periaatteet>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). (i.a.-a). *Lastensuojelun käsikirja: Sijaishuolto*. Haettu 3.3.2022, <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/sijaishuolto>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). (i.a.-b). *Lastensuojelun käsikirja: Sijaishuoltopaikan valinta*. Haettu 3.3.2022, <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/sijaishuolto/sijaishuollon-muodot>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). (i.a.-c). *Lastensuojelun käsikirja: Sijaishuollon muodot*. Haettu 4.3.2022, <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/sijaishuolto/sijaishuollon-muodot>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). (i.a.-d). *Lastensuojelun käsikirja: Mitä on lastensuojelu?* Haettu 4.3.2022, <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/mita-on-lastensuojelu>
- Tietosuojavaltuutetun toimisto. (i.a.). *Pseudonymisoidut ja anonymisoidut tiedot*. <https://tietosuoja.fi/pseudonymisointi-anonymisointi>
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2009). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi (5. uud. laitos)*. Tammi.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2018). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Tammi.
- Tuominen, M., & Haanpää, L. (2021). Young people's well-being and the association with social capital, i.e. Social networks, trust and reciprocity. *Social indicators research*, 159(2), 617–645. <https://doi.org/10.1007/s11205-021-02762-z>
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta (TENK). (2012). *Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa: Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2012*. https://tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta (TENK). (2019). *Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa: Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2019*. (2. p.). https://tenk.fi/sites/default/files/2021-01/Ihmistieteiden_eettisen_ennakoarvioinnin_ohje_2020.pdf
- Unicef. (i.a.). *Lapsen oikeudet: Mikä on lapsen oikeuksien sopimus?* Haettu 7.3.2022, <https://www.unicef.fi/lapsen-oikeudet/mika-on-lapsen-oikeuksien-sopimus/>

- Valli, R. (2018). Aineistonkeruu kyselylomakkeella. Teoksessa R. Valli (toim.), *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1: Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle* (5. p., s. 92–116). PS-kustannus.
- Vanas, A. (2021). Luottamus ratkaisee lastensuojelussa. *Lapsen maailma: Koska lapset ovat tärkeintä, mitä meillä on*, (2), 32.
- Vilka, H. (2006). *Tutki ja havainnoi*. Tammi.
- Vilka, H., & Airaksinen, T. (2003). *Toiminnallinen opinnäytetyö*. (1.–2. p.). Tammi.

LIITTEET

Liite 1. Nuorten alkukysely

Liite 2. Nuorten loppukysely

Liite 3. Ohjaajien loppukysely

Liite 4. Ohjaajien lisäkysely

Liite 5. Lupahakemus huoltajille

Liite 1. Nuorten alkukysely**Minä ryhmässä**

1. Mitä mieltä olet [REDACTED]?

2. Millaisesta tekemisestä pidät arjessa (esimerkiksi liikunta, musiikki, ulkoilu, sarjat/elokuvat/pelit)?

3. Mitä toivoisit tulevilta ryhmäkerroilta?

Osallisuus

4. Vietätkö aikaa muiden kanssa/ryhmässä?

Vietän paljon Vietän jonkin verran En viettä

5. Miten vietät vapaa-aikaasi muiden [REDACTED] nuorten kanssa?

6. Miten voisit viettää aikaa muiden [REDACTED] nuorten kanssa?

7. Millaiseen ryhmään/porukkaan koet kuuluvasi?

Kaveriporukka	Perhe	██████████	porukka
Harrastusryhmä	Koululuokka		
Jokin muu, mikä? _____			

8. Koen helpoksi osallistua uusiin tapahtumiin/tilanteisiin/toimintaan?

Aina	Joskus	Harvoin	En ikinä
------	--------	---------	----------

9. Koen saavani myönteistä palautetta tekemisistäni?

Aina	Joskus	Harvoin	En ikinä
------	--------	---------	----------

10. Mikä/mitkä näistä motivoivat sinua? (Voit ympyröidä useamman vaihtoehdon).

Kaverit	Koulu	Somevaikuttajat
Perhe	Opettaja	Toiveet/haaveet
Sisarukset	Musiikki	Oma tulevaisuus
Muut läheiset	Lemmikki	Harrastukset

Muu, mikä? _____

Minäpystyvyys

11. Koen onnistuvani aloittamissani tehtävissä/tavoitteissa?

Aina	Joskus	Harvoin	En ikinä
------	--------	---------	----------

12. Pystyn ratkaisemaan useimmat ongelmistani, jos vain jaksan panostaa siihen tarpeeksi?

Aina	Joskus	Harvoin	En ikinä
------	--------	---------	----------

13. Jos joku yrittää estää minua saavuttamasta mitä haluan, pystyn olla luovuttamatta/välittämättä?

Aina Joskus Harvoin En ikinä

14. Pystyn toimimaan odottamattomassakin tilanteessa, vaikka tilanne olisikin vaikea?

Aina Joskus Harvoin En ikinä

15. Missä tunnen olevani hyvä?

Liite 2. Nuorten loppukysely

Minä ryhmässä

1. Mitä mieltä olit meidän järjestämistämme [REDACTED]-kerroista?

2. Kirjoita omin sanoin, mikä oli suosikki leikkisi/peilisi/toimintasi meidän ryhmäkerroillamme?

3. Mitä olisit toivonut enemmän meidän ryhmäkerroiltamme?

Osallisuus

4. Vietätkö aikaa muiden kanssa/ryhmässä?

Vietän paljon Vietän jonkin verran Vietän vähän En vietä

5. Miten vietät vapaa-aikaasi muiden [REDACTED] nuorten kanssa?

6. Miten toivoisit, että voisit viettää aikaa muiden [REDACTED] nuorten kanssa?

7. Ovatko järjestämämme [REDACTED] tiistait olleet mieluisa tapa viettää aikaa muiden [REDACTED] nuorten kanssa?

8. Millaiseen ryhmään/porukkaan koet kuuluvasi?

Kaveriporukka Perhe [REDACTED] porukka

Harrastusryhmä Koululuokka Peliyhteisöt

Jokin muu, mikä? _____

9. Koen helpoksi osallistua uusiin tapahtumiin/tilanteisiin/toimintaan?

Aina Usein Harvoin En ikinä

10. Koen saavani myönteistä palautetta tekemisistäni?

Aina Usein Harvoin En ikinä

11. Koen, että minuun luotetaan?

Aina Usein Harvoin Ei ikinä

12. Mistä/keneltä saan apua, kun sitä todella tarvitsen?

Perheeltä [REDACTED] aikuisilta Kavereilta

Koulusta En saa apua, kun sitä todella tarvitsen

Jokin muu, mikä? _____

13. Millaisiin elinympäristösi asioihin pystyt vaikuttamaan?

Kaverisuhteet Opinnot Harrastukset

Raha-asiat Perhesuhteet Vapaa-aika

En koe pystyväni vaikuttamaan elinympäristöni asioihin

Jokin muu, mikä? _____

Minäpystyvyys

14. Koen onnistuvani aloittamissani tehtävissä/tavoitteissa?

Aina Usein Harvoin En ikinä

15. Pystyn ratkaisemaan useimmat ongelmistani, jos vain jaksan panostaa siihen tarpeeksi?

Aina Usein Harvoin En ikinä

16. Jos joku yrittää estää minua saavuttamasta mitä haluan, pystyn olla luovuttamatta/välittämättä?

Aina Usein Harvoin En ikinä

17. Pystyn toimimaan odottamattomassakin tilanteessa, vaikka tilanne olisikin vaikea?

Aina Usein Harvoin En ikinä

18. Missä tunnen olevani hyvä?

Ympyröi numero, joka kuvailee mielestäsi parhaiten ajatuksiasi (1= Täysin eri mieltä, 2= Jokseenkin eri mieltä, 3= Jokseenkin samaa mieltä, 4= Täysin samaa mieltä).

1. Koen, että opiskelijoiden järjestämällä [REDACTED]-kerroilla on ollut positiivinen vaikutus mielialaani

1 2 3 4

2. Koen, että olen ollut oleellinen/tärkeä osa ryhmää [REDACTED] aikana

1 2 3 4

3. Minusta tuntuu, että muiden ryhmäläisten mielestä oli mukavaa, että osallistuin [REDACTED] kertoihin

1 2 3 4

4. Minusta tuntuu, että järjestäjien mielestä oli mukavaa, että osallistuin [REDACTED] [REDACTED] kertoihin

1 2 3 4

5. Toivon, että tulevat [REDACTED] pitäisivät sisällään samankaltaista toimintaa, kun opiskelijoiden järjestämällä kerroilla

1 2 3 4

6. Koen, että muut ikäiseni nuoret voisivat pitää tämänkaltaisesta ryhmätoiminnasta

1 2 3 4

7. Koen, että [REDACTED] saivat minut osallistumaan aktiviteetteihin rohkeammin

1 2 3 4

8. Koen, että ryhmäkerrat ovat helpottaneet juttelua muille nuorille

1 2 3 4

9. Havaitsin itsessäni uusia kykyjä/taitoja [REDACTED] aktiviteetteihin osallistuessani

1 2 3 4

10. Olisin osallistunut opiskelijoiden järjestämiin [REDACTED]-kertoihin, vaikka sen jälkeen ei olisi ollut luvassa "lahjusta"

1 2 3 4

Kerrataan kuluneita ryhmäkertoja, ja saat antaa kouluarvosanan jokaiselle ryhmäkerralle.

1. Ensimmäisellä ryhmäkerralla tutustuimme teknologiaan ja toisiimme. Kokeilimme taikalattiaa ja RehabWallia.

Minkä kouluarvosanan antaisit ensimmäiselle ryhmäkerralle?

4 5 6 7 8 9 10

2. Toisella ryhmäkerralla tutustuimme toisiimme enemmän ja saimme esitellä parimme muille ryhmäläisille. Yeti-tabletilla pelasimme reaktiopeliä sekä lopuksi herkuttelimme lautapelin äärellä.

Minkä kouluarvosanan antaisit tälle ryhmäkerralle?

4 5 6 7 8 9 10

3. Kolmannella ryhmäkerralla teema oli hieman rauhallisempi ja pääsitte maalaamaan akryyliväreillä kortteja maalausvälineenä käyttäen. Ryhmäkerta loppui rentouttavaan palleahengitysharjoitukseen.

Minkä kouluarvosanan antaisit puolestaan kolmannelle ryhmäkerralle?

4 5 6 7 8 9 10

4. Neljännellä ryhmäkerralla riitti erilaista toimintaa. Pääsitte esimerkiksi arvailemaan muiden ryhmäläisten pantomiimiesityksiä. Lisäksi olimme rikkinäistä selkäpuhelinta, eli piirsitte muiden ryhmäläisten selkään kuvioita ja aina jonon ensimmäinen kävi piirtämässä kuvion siveltimellä Yeti-tabletille. Mukana oli myös "ihmiskeilaus."

Minkä kouluarvosanan antaisit tälle neljännelle ryhmäkerralle?

4 5 6 7 8 9 10

5. Viides eli viimeinen ryhmäkerta järjestettiin ulkona, [REDACTED]. Kerta sisälsi leikki-mielisiä ryhmätehtäviä ja pelailua sekä makkaranpaistoa ja yhdessä oloa.

Minkä kouluarvosanan antaisit viimeiselle ryhmäkerralle?

4 5 6 7 8 9 10

Kiitos vastaamisestasi ja osallistumisesta ryhmäkertoihin! 😊

Liite 3. Ohjaajien loppukysely

ohjaajien kysely

Ohjeistusta vastaamiseen:

Vastatessasi pyri pitämään mielessä myös nuorten yksilötason muutokset (jos esimerkiksi yksi nuori on ollut kertojemme jälkeen aktiivisempi, mutta muut eivät, meille on tärkeää kuulla myös siitä yhdestä). Vastaa myös rehellisesti, jos esimerkiksi olet huomannut joillakin ryhmäkerroilla olevan negatiivinen vaikutus nuoriin. Jos olet osallistunut ohjaajana mukaan jollekin ryhmäkerralle, mainitsisiko sen vastauksessa. Jos et ole ollut mukana ryhmäkerralla tai et löydä mitään kommentoitavaa johonkin kohtaan, voit jättää kohdan tyhjäksi.

1. Oletko itse ollut ohjaajana mukana paikan päällä ryhmäkerroilla?

Kyllä En

Ryhmäkertojen sisällöt

Kysymykset 1–5 sisältävät jokaisen ryhmäkerran sisällön. Näihin toivoisimme avointa palautetta havainnoistanne ryhmäkertojen aikana ja niiden jälkeen (muun muassa nuorten kommunikoinnista/mielialasta/olemuksesta/toiminnan mielekkyydestä yms.).

1. Ensimmäisellä ryhmäkerralla tutustuimme teknologiaan ja toisiimme. Kokeilimme taikalattia ja RehabWallia.

2. Toisella ryhmäkerralla tutustuimme toisiimme enemmän ja saimme esitellä parimme muille ryhmäläisille. Yeti-tabletilla pelasimme reaktiopeliä sekä lopuksi herkuttelimme lautapelin äärellä.

3. Kolmannella ryhmäkerralla teema oli hieman rauhallisempi ja pääsitte maalaamaan akryy-
liväreillä kortteja maalausvälineenä käyttäen. Ryhmäkerta loppui rentouttavaan palleahen-
gitysharjoitukseen.

4. Neljännellä ryhmäkerralla riitti erilaista toimintaa. Pääsitte esimerkiksi arvailemaan mui-
den ryhmäläisten pantomiimiesityksiä. Lisäksi olimme rikkinäistä selkäpuhelinta, eli piirsitte
muiden ryhmäläisten selkään kuvioita ja aina jonon ensimmäinen kävi piirtämässä kuvion
siveltimellä Yeti-tabletille. Ryhmäkerran lopussa oli "ihmiskeilaus".

5. Viides eli viimeinen ryhmäkerta järjestettiin ulkona, [REDACTED]. Kerta sisälsi leikki-
mielisiä ryhmätehtäviä ja pelailua sekä makkaranpaistoa ja yhdessä oloa.

Ryhmäkertojen vaikutusten arviointia

1. Oletko huomannut ryhmäkertojen vaikuttavan nuorten väliseen kommunikointiin tai yhdessä olemiseen

Heti ryhmäkertojen jälkeen?

Pidemmällä aikavälillä?

2. Kuinka kuvailisit [REDACTED] nuorten keskinäistä kommunikointia/yhdessä oloa aikaisemmin, ennen opiskelijoiden ohjaamien ryhmäkertojen aloitusta?

3. Millaisia vaikutuksia olet huomannut nuorten kontaktin ottamisessa aikuisiin tai muihin nuoriin oma-aloitteisesti ryhmäkertojen toteutusaikana tai sen jälkeen?

4. Jos yhteinen tekeminen tai vuorovaikutus nuorten välillä on lisääntynyt, kuinka se näytetään? [REDACTED]

5. Miten kuvailisit muutoksia nuorten aktivoitumisessa liikkumiseen/kommunikointiin?

6. Sisälsikö ryhmäkerrat jotain sellaista, joista nuoret selvästi tykkäsivät tai joka puhututti nuoria jälkeempään?

7. Huomasitko jonkun aktiviteetin/leikin/harjoitteen selvästi vaikuttavan esimerkiksi yksittäisen nuoren käytökseen tai olemukseen? Jos kyllä niin mikä harjoite ja miten kuvailisit sen vaikuttaneen?

8. Huomasitko ryhmäkerroilla käytetyn teknologian vaikuttavan nuoriin jotenkin? Herättikö esimerkiksi jokin tietty teknologia nuorissa enemmän kiinnostusta/innostusta?

9. Jos olit mukana jollakin ryhmäkerralla, huomasitko sen vaikuttaneen nuoren/nuorten ohjaukseen tai asiakassuhteeseenne XXXXXXXXXX

Osallisuus

Alla olevat väittämät liittyvät osallisuuteen ja osallisuuden kokemukseen. Toivomme palautetta teidän ohjaajien näkökulmasta, kuinka ryhmäkerrat ovat vaikuttaneet nuorten kokemukseen osallisuudesta.

Arvioi asteikolla 1-5, jossa 1=Täysin eri mieltä, 2=Jokseenkin eri mieltä, 3=Ei samaa eikä eri mieltä, 4=Jokseenkin samaa mieltä, 5=Täysin samaa mieltä

1. Nuoret ovat kokeneet saavansa myönteistä palautetta tekemisistään ryhmäkertojen aikana tai niiden jälkeen.

1 2 3 4 5

2. Nuoret ovat kokeneet kuuluvansa ryhmään.

1 2 3 4 5

3. Ryhmätoiminnalla on ollut vaikutusta nuorten kokemukseen siitä, että heihin luotetaan.

1 2 3 4 5

4. Kuinka arvioisit muuten ryhmäkertojen vaikuttaneen nuorten osallisuuteen (vapaa sana)?

Minäpystyvyys

Alla olevat väittämät liittyvät minäpystyvyyteen ja sen mittaamiseen. Toivomme palautetta teidän ohjaajien näkökulmasta, kuinka ryhmäkerrat ovat vaikuttaneet nuorten minäpystyvyyteen.

Mitä on Minäpystyvyys?

Minäpystyvyydellä tarkoitetaan yksilön uskomusta ja luottamusta omaan kykyihinsä suoriutua tietyistä toiminnoista. Se vaikuttaa siihen, mitä ihminen päättää tehdä ja kuinka motivoitunut hän on. Minäpystyvyyttä voidaan vahvistaa positiivisella palautteella, hyvillä kokemuksilla ja oppimisella muiden onnistumisen kautta. (Pajakoski & Laitonen, i.a.)

Arvioi asteikolla 1-5, jossa 1=Täysin eri mieltä, 2=Jokseenkin eri mieltä, 3=Ei samaa eikä eri mieltä, 4=Jokseenkin samaa mieltä, 5=Täysin samaa mieltä

1. Nuoret kokivat pystyvänsä suoriutumaan erilaisista tehtävistä erilaisissa ympäristöissä.

1 2 3 4 5

2. Nuoret pystyvät sietämään epäonnistumisia ja toipumaan niistä hyvin.

1 2 3 4 5

3. Nuoret saivat onnistumisen kokemuksia ryhmäkertojen aikana.

1 2 3 4 5

4. Kuinka arvioisit muuten ryhmäkertojen vaikuttaneen nuorten minäpystyvyyteen (vapaa sana)?

Jos haluat antaa muuta palautetta tai tietoa jostakin, jota ei kyselyssä tullut ilmi, niin voit antaa vapaan sanan tähän. Jos vastaustila ei riitä, voit jatkaa vastausta vielä erilliselle paperille:

Kiitos vastaamisestasi!

Liite 4. Ohjaajien lisäkysely

Osallisuus:

-Havaittivatko [REDACTED] ohjaajat, että nuorille annettiin myönteistä/kannustavaa palautetta ryhmäkertojen aikana ryhmäkertojen ohjaajien toimesta? Tai toisten nuorten toimesta?

-Havaittivatko [REDACTED] ohjaajat, että nuoret mahdollisesti kokivat kuuluvansa ryhmään? Eli jätettiinkö tai havaitsitko jonkun jäävän ulkopuoliseksi ryhmäkertojen aikana? (Tässä ei tarkoiteta sitä, jos joku nuorista halusi itse vapaaehtoisesti jättäytyä pois jostakin tietystä aktiviteetista).

-Osoittivatko ryhmänohjaajat toiminnallaan/sanoillaan/teoillaan luottavansa nuoriin? Huomasitko ryhmäkerroilla nuorten luottavan toisiinsa esimerkiksi tehtävien suoritusten aikana?

-Kuunneltiin nuorten toiveita? Saivatko he mahdollisuuden ilmaista mielipiteitään? Oliko osallistavista menetelmistä huolimatta nuorilla mahdollisuus kieltäytyä osallistumisesta esimerkiksi johonkin aktiviteettiin?

Minäpystyvyys:

-Osallistuivatko nuoret toimintaan, johon et olisi heidän ajatellut osallistuvan? Yllätytkö nuorten osallistumisesta?

-Kuinka nuoret reagoivat mielestäsi epäonnistumisiin tai epämieluisiin tilanteisiin? Oliko nuorten reagoiminen epäonnistumisiin tai epämieluisiin tilanteisiin samanlaista kuin muissa ympäristöissä? Pystyivätkö nuoret jatkamaan osallistumisestaan ryhmäkerroilla, vaikka jokin tehtävä/toiminto ei olisi ollut mieluisaa tai siinä olisi tullut epäonnistuminen?

-Havaitsitko nuorten saavan onnistumisen kokemuksia? Tai ylittävän itsensä? Näkyikö onnistumisen kokemukset jotenkin nuorissa?

Liite 5. Lupahakemus huoltajille

Seinäjoella 24.2.2022

HYVÄ HUOLTAJA/VANHEMPI

Olemme Seinäjoen ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveystieteiden viimeisen vuoden opiskelijoita. Teemme opinnäytetyötä moniammatillisesti neljän hengen ryhmänä, jossa meitä on mukana kaksi sosionomiopiskelijää ja kaksi fysioterapeuttiopiskelijää. Toteutamme opinnäytetyömme yhteistyössä [REDACTED] lastensuojelulaitoksen kanssa. Tutkimus toteutetaan toiminnallisena ryhmätoimintana lapsille ja nuorille kevään 2022 aikana. Ryhmätoimintakerroilla hyödynnämme vaihtelevasti hyvinvointitekniikkaa muun muassa robotteja sekä suunnittelemme liikunnallista toimintaa lapsille ja nuorille. Ryhmätoiminnassa pyrimme mahdollistamaan osallistuneille onnistumisen tunteita sekä lisäämään innostuneisuutta osallistua yhteiseen tekemiseen jatkossakin. Tavoitteenamme on myös vahvistaa lapsen ja nuoren minäpystyvyyttä sekä itsetuntoa.

Tutkimuksemme ovat saaneet tarvittavat luvat [REDACTED]. Tutkimuksen materiaali säilytetään eettisten periaatteiden mukaisesti ja hävitetään asianmukaisesti heti tutkimuksemme valmistuttua. Kaikki materiaali käsitellään anonyymisti, eikä kenenkään osallistujan henkilöllisyys tule paljastumaan.

Pyydämme teiltä lupaa lapsellenne osallistua suunniteltuun ryhmätoimintaan sekä toimintakerroista lapsilta ja nuorilta kerättävään palautteen antoon. Osallistuminen ryhmäkertoihin on täysin vapaaehtoista ja luottamuksellista. Lapsi/nuori voi halutessaan keskeyttää toimintaan osallistumisen. Yli 12-vuotiailta nuorilta kysymme vielä henkilökohtaisen suostumuksen palautteen antoon.

Valmiit opinnäytetyöt julkaistaan Theseus-tietokannassa, josta se on vapaasti saatavissa.

Annamme lapsellemme/nuorellemme _____ luvan osallistua ryhmätoimintakertoihin sekä toiminnasta kerättävään palautteen antoon.

Allekirjoitus

Nimenselvennys

Ystävällisin terveisin,

Sosionomiopiskelijat Krista Pippola ja Sari Sivula

Fysioterapeuttiopiskelijat Jonatan Tynkkynen ja Miska Palomäki